

Зміст

ВСТУП	4
1. Аналіз економічного і соціального розвитку області у 2023 році	5
1.1. Динаміка розвитку економіки, стан використання природного, виробничого, науково-технічного та трудового потенціалу, головні проблеми розвитку економіки та соціальної сфери	44
2. Стратегічні та оперативні цілі розвитку області	45
2.1. Підвищення конкурентоспроможності регіону шляхом сталого розвитку сільського господарства, переробної промисловості та туризму	45
2.1.1. Створення сприятливих умов для сталого розвитку сільського господарства, в тому числі на гірських територіях	45
Агропромисловий комплекс	45
2.1.2. Підвищення конкурентоспроможності продукції провідних галузей промисловості (деревобробна, текстильна, харчова)	46
Промисловість	46
Розвиток малого та середнього підприємництва	47
Зовнішньоекономічна та інвестиційна діяльність	48
Міжнародне та транскордонне співробітництво	49
2.1.3. Розвиток туризму та рекреації	50
Туристично-рекреаційна сфера	50
2.1.4. Формування сучасної системи підготовки кадрів для потреб регіональної економіки	51
Зайнятість населення, ринок праці та доходи населення	51
2.2. Просторове планування та розвиток інфраструктури	52
2.2.1. Просторове планування: сучасний підхід до планування розвитку територій	52
Планування території Чернівецької області, у тому числі гірських територій	52
Розвиток будівельної галузі	52
2.2.2. Забезпечення розвитку інфраструктури регіону	53
Розвиток транспортної інфраструктури та логістики	53
Розвиток телекомунікаційних послуг та послуг зв'язку	54
2.3. Створення комфортних та безпечних умов проживання на території Чернівецької області	54
2.3.1. Збереження природно-заповідного фонду, збалансоване та раціональне використання надр	54
Охорона навколишнього природного середовища	54
2.3.2. Підвищення рівня екологічної безпеки регіону	55
Модернізація житлово-комунального господарства, розвиток інженерної інфраструктури, управління відходами	55
Техногенна безпека	56
Протипаводковий захист	57
2.4. Розвиток людського капіталу, як основа соціально-економічного зростання	57
2.4.1. Підвищення якості освіти та розвиток науки	57

Професійно-технічна освіта	57
Розвиток системи «Освіта впродовж життя»	58
Збереження та розвиток наукового потенціалу області	59
2.4.2. Розвиток системи охорони здоров'я та соціального захисту	59
Охорона здоров'я	59
Соціальний захист та пенсійне забезпечення	62
Підтримка та інтеграція внутрішньо переміщених осіб	64
2.4.3. Створення сприятливих умов для розвитку культури, молодіжної політики та спорту	65
Культурний простір	65
Розвиток спортивної інфраструктури	67
Підтримка дітей, сімей та молоді	68
2.4.4. Удосконалення управління регіональним розвитком, боротьба з корупцією, розвиток громадянського суспільства та медіа	69
2.5. Бюджетна політика	71
3. Додатки до Програми	71
3.1. Перелік основних показників економічного і соціального розвитку Чернівецької області на 2024 рік	72
3.2. Перелік регіональних (комплексних) програм, які діятимуть у 2024 році	77
3.3. Попередній перелік інвестиційних програм (проектів), що можуть реалізуватися в Чернівецькій області у 2024 році з усіх джерел фінансування	80

Вступ

Програму економічного і соціального розвитку Чернівецької області на 2024 рік (далі – Програма) розроблено Департаментом регіонального розвитку обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) спільно з структурними підрозділами обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації), територіальними підрозділами міністерств, відомств та інших центральних органів виконавчої влади в області, районними державними адміністраціями (районними військовими адміністраціями), територіальними громадами та Установою «Агенція регіонального розвитку Чернівецької області» відповідно до Закону України від 23 березня 2000 року № 1602-III «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» та постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету» (із змінами).

У Програмі враховано основні положення Указу Президента України від 25 липня 2015 року № 501/215 «Про затвердження Національної стратегії у сфері прав людини», Указу Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», Закону України від 08 вересня 2005 року № 2866-IV «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», Закону України «Про засади державної регіональної політики» (зі змінами), постанови Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 року № 471 «Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України», постанови Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки», розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року № 366-р «Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року», розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 року № 1363-р «Про схвалення Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року», розпорядження обласної державної адміністрації від 22 січня 2021 року № 81-р «Про затвердження плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року у Чернівецькій області», Стратегії розвитку Чернівецької області на період до 2027 року, затвердженої рішенням 36-ї сесії обласної ради VII скликання від 04.02.2020 № 1-36/20, та інших нормативних актів.

Метою Програми є створення безпечних умов життєдіяльності в регіоні, закріплення умов для подальшого збалансованого економічного та соціального розвитку області та стимулювання економічної активності населення в умовах дії правового режиму воєнного стану, підтримка й відродження людського капіталу, підвищення якості життя населення.

Програма підготовлена на основі гендерно-чутливого аналізу результатів економічного і соціального розвитку області та визначає основні завдання та заходи соціально-економічного розвитку й прогнозні показники на 2024 рік.

Фінансування заходів Програми у 2024 році здійснюватиметься за рахунок різних джерел фінансування: бюджетних коштів, кредитних ресурсів, власних коштів господарюючих суб'єктів, грантів, коштів міжнародної технічної допомоги, благодійної, гуманітарної, спонсорської допомоги та інших джерел не заборонених чинним законодавством.

1. Аналіз економічного і соціального розвитку області у 2023 році

Роботу місцевих органів виконавчої влади у 2023 році зосереджено на забезпеченні стабільності та створенні умов подальшого розвитку економіки, підтримки малого і середнього бізнесу, формування сприятливого інвестиційного клімату, ефективної політики зайнятості, недопущення зменшення рівня заробітної плати та доходів населення в умовах військового стану.

Пріоритетним напрямом роботи обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) та органів місцевого самоврядування у 2023 році було виконання першочергових завдань, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави.

Незважаючи на усі складнощі через широкомасштабну збройну агресію росії проти України, непросту економічну ситуацію в державі, знищення багатьох об'єктів критичної інфраструктури чи порушення їх функціонування, загибелі й травмування цивільного населення в різних регіонах країни, упродовж 2023 року завдяки співпраці з центральними органами виконавчої влади, спільними зусиллями з органами місцевого самоврядування вдалося забезпечити наповнення місцевих бюджетів, створити належні умови для підтримки малого і середнього бізнесу та забезпечити виконання зобов'язань соціального характеру, у першу чергу, щодо надання підтримки учасникам бойових дій, ветеранам війни, їх сім'ям, внутрішньо переміщеним особам тощо.

Серед позитивних тенденцій слід також відмітити зростання обсягів виробництва промислової продукції, сільського господарства, збільшення обсягів виконаних будівельних робіт, надходжень до державного та місцевих бюджетів.

У 2023 році, в першу чергу, забезпечувалась стабільна та безперервна робота підприємств критичної інфраструктури та підприємств, що здійснюють виробництво основних соціально-значущих продуктів.

З початку повномасштабної війни росії проти України Чернівецька область стала однією з ключових областей, які надавали прихисток внутрішньо переміщеним особам. У рамках програми евакуації підприємств із зони бойових дій економіка Чернівецької області поповнилася понад 100 підприємствами різних галузей економічної діяльності. За інформацією Мінекономіки, поряд з Галичиною і Закарпаттям, Буковина ввійшла в трійку лідерів-областей, які прийняли найбільшу кількість підприємств.

Промисловість

Промисловість – традиційно одна з провідних галузей реального сектору економіки Чернівецької області. Галузь займає значну частку у структурі валової доданої вартості, яка становить 11,9%, у тому числі переробна промисловість формує 5,2% валової доданої вартості, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – 6,0%, добувна промисловість і розроблення кар'єрів – 0,4%, водопостачання; каналізація, поводження з відходами – 0,3%.

В області обліковується 656 підприємств у галузі промисловості, разом з тим, промисловий потенціал визначають близько половини – 361 підприємство.

У 2023 році динаміка розвитку промислового комплексу області набула позитивної динаміки. Незважаючи на скорочення обсягів виробництва у січні (на 63,8%), щомісяця забезпечувалося нарощування темпів виробництва. І в результаті, за січень – серпень 2023 року обсяги виробництва промислової продукції зросли на 4,2% (індекс 104,2%). Такого позитивного значення індекс промислової продукції

набув вперше з січня – березня 2022 року (104,3%) та за період повномасштабної військової агресії з боку російської федерації проти України.

Зросли обсяги продукції у металургійному виробництві – у 2,1 рази, добувній промисловості і розробленні кар’єрів – у 1,9 рази, виробництві хімічних речовин і хімічної продукції – у 1,7 рази, виробництві харчових продуктів, напоїв – на 23,1%, постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – на 3,6%.

Зменшилося виробництво у машинобудуванні – на 96,1%, виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції – на 29,4%, виготовленні виробів з деревини, виробництві паперу та поліграфічній діяльності – на 11,4%, текстильному виробництві, виробництві одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів – на 4%.

Також, зросли обсяги реалізації промислової продукції. Так, у січні – серпні 2023 року промисловими підприємствами області реалізовано продукції на 18912,6 млн грн, що на 35,1% або 4916,0 млн грн більше, ніж за аналогічний період 2022 року (13996,6 млн грн).

Підприємства добувної та переробної промисловості реалізували промислової продукції на суму 7886,7 млн грн або 41,7% від загальнообласного обсягу реалізованої промислової продукції, в тому числі добувної промисловості на 120,5 млн грн, переробної промисловості на 7766,2 млн грн.

У постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря обсяги реалізованої продукції становили 10807,5 млн грн або 57,1% від загальнообласного обсягу реалізованої промислової продукції.

Підприємствами, що здійснюють діяльність в галузі водопостачання, каналізації, поводження з відходами реалізовано послуг на суму 218,4 млн грн, що становить 1,2% від загальнообласного обсягу реалізації продукції (робіт, послуг).

В існуючих умовах, у місцевих суб’єктів господарювання виникла низка проблемних питань та викликів, серед основних – подальше довготривале продовження військових дій та як наслідок скорочення фахового кадрового потенціалу у галузі, у зв’язку із мобілізацією працівників, зміна чисельності та складу найманого персоналу, втрата традиційних ринків збуту та порушення логістичних шляхів, погіршення кон’юнктури та ускладнення співробітництва на внутрішніх і зовнішніх ринках, зменшення замовлень на продукцію.

Одним з механізмів забезпечення зростання та розвитку виробництва, залучення інвестиційних ресурсів у промисловий сектор є індустріальні парки.

У 2023 році прийнято рішення щодо створення індустріального парку в м. Чернівці – Рішенням 29 сесії VIII скликання Чернівецької міської ради від 26.01.2023 № 1054 створено індустріальний парк «Чернівці» та затверджено його Концепцію, вживалися заходи щодо створення індустріального парку у Недобоївській територіальній громаді – опрацьовувалися зміни до Концепції індустріального парку «Недобоївці».

З метою реалізації на території області постанови Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 року № 76 обласною державною адміністрацією (обласною військовою адміністрацією) здійснюється визначення підприємств, установ і організацій критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період для цілей бронювання військовозобов’язаних на період мобілізації та на воєнний час, що сприяє їх подальшій роботі, зокрема збереженню/збільшенню обсягів виробництва і реалізації

продукції, надходжень до бюджетів. Станом на 23.11.2023 визначено критично важливими 76 суб'єктів господарювання області.

Сільське господарство

Впродовж останніх років аграрна галузь демонструє стабільний розвиток. Сільське господарство формує 20% валової доданої вартості регіону. Частка сільського господарства у валовій доданій вартості регіону є найбільшою серед областей Карпатського регіону та в 1,6 раза більшою, ніж в Україні.

За попередніми даними, обсяг валової продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств у січні – вересні 2023 року становив 7007,1 млн грн. Індекс сільськогосподарської продукції в усіх категоріях господарств у січні – вересні 2023 року становив 109,5%.

В структурі земельного фонду сільськогосподарські угіддя складають 469,7 тис. га, з них: 330,8 тис. га – ріллі, 40,9 тис. га – сіножатей, 67,8 тис. га – пасовищ та 30,2 тис. га – багаторічних насаджень.

Виробництвом сільськогосподарської продукції в регіоні займаються 700 підприємств різної форми власності та господарювання і 172,4 тис. особистих селянських господарств.

У січні – жовтні 2023 року всіма категоріями господарств області намолочено 703,3 тис. тонн зерна, що на 21,1% більше, ніж за січень–жовтень 2022 року, середня урожайність склала 61,5 ц/га та зросла на 8,9 ц/га.

Станом на 01.10.2023 під урожай 2024 року агроформуваннями області посіяно озимі сільськогосподарські культури на площі 41,2 тис. га, з яких: 20,5 тис. га – пшениці, 12,9 тис. га – озимого ріпаку, 7,6 тис. га – ячменю, 0,2 тис. га – жита.

Перспективним напрямком розвитку в рослинництві є садівнича галузь. За обсягом виробництва всіма категоріями господарств плодоягідної продукції область у 2022 році зайняла 1 місце в загальноукраїнському рейтингу (257,7 тис. тонн, що складає 12,9% від загального обсягу виробництва по Україні).

За даними експертів збір плодівих культур у 2023 році складе біля 700 тис.тонн при середній урожайності майже 270 ц/га. Виробництвом плодів займається близько 140 підприємств та фермерських господарств. Закладання інтенсивних та суперінтенсивних садів з кожним роком стає більш популярним. На Буковині близько 9 тис. га інтенсивних садів, з яких майже 1,0 тис.гектарів обладнанні системою крапельного зрошення. Крім того, в ряді господарств сади закладено за сучасними іноземними технологіями та системою захисту плодівих дерев від градобою із застосуванням градобійної сітки. В 2023 році посаджено 210 га багаторічних насаджень (більше на 10 га, ніж у 2022 році).

Напруженою залишається ситуація в тваринницькій галузі. В області і надалі скорочується поголів'я. Це в свою чергу впливає на зменшення виробництва продукції тваринництва. Тваринництво стає нерентабельним та економічно не вигідним через недостатню мотивацію особистих господарств населення до розвитку трудомістких галузей тваринництва, які потребують тривалого обороту вкладених ресурсів, зростання собівартості виробництва продукції, спричинене здорожчанням основних засобів виробництва, кормів та енергоносіїв.

Станом на 01.10.2023 поголів'я великої рогатої худоби зменшилось на 6,4% і становило 72,5 тис. голів, у т.ч. корів скоротилось на 5,1% і становило 43,5 тис. голів. Поголів'я свиней зменшилось на 2,4% і склало 120,2 тис. голів, овець

та кіз – на 3,4% і становило 48,7 тис. голів, птиці збільшилось на 0,6% і становило 3962,0 тис. голів.

Перспективним напрямком галузі тваринництва є розвиток індиківництва. Понад 40% всього поголів'я індиків України утримуються в підприємствах Чернівецької області. Завдяки залученню інвестицій та використання кредитних ресурсів вдалось провести реконструкцію ряду тваринницьких приміщень, значно збільшити чисельність поголів'я птиці та вирощування м'яса індиків.

Вирощуванням індиків в області займаються 8 підприємств (ТОВ «УПГ-Інвест», ТОВ «Буковинська Птахофабрика», ТОВ «УПГ-Панка», ПП «Пан Індик», ФГ «Пан Індик-1», ТОВ «Індикад», ТОВ «Драчинецьке-1», ТОВ «Злагода»). Функціонують 65 приміщень для індиків загальною площею 95,9 тис. м². Середньорічне поголів'я індиків становить близько 850 тис. голів (з розрахунку 2,5 посадки в рік). Щороку виробляється близько 13 тис. тонн індичатини.

Аграрії області активно використовують можливість отримання державної підтримки по пільговому кредитуванню відповідно до програми «Доступні Кредити 5-7-9%». За інформацією банківських установ станом на 16 жовтня 2023 року за всіма програмами кредитування 165 сільськогосподарських товаровиробників залучили кредити в розмірі 492,3 млн грн. В тому числі за програмою «Доступні кредити 5-7-9%» – 159 сільськогосподарських товаровиробників, обсяг залучених кредитів – 410,4 млн грн.

В області діє Комплексна програма підтримки розвитку сільського господарства Чернівецької області на 2023–2027 роки. У 2023 році в обласному бюджеті передбачено 1600 тис. грн на фінансування двох напрямків Комплексної програми, з них використано 1082,0 тис грн, зокрема за напрямками:

- надання фінансової підтримки суб'єктам племінної справи та іншим сільськогосподарським товаровиробникам у тваринництві на утримання та збереження поголів'я баранів, вівцематок та ярок старше одного року (1075 тис. грн);

- надання фінансової підтримки на закупівлю установок індивідуального доїння вітчизняного виробництва для фізичних осіб та фізичних осіб - підприємців, які утримують не менше трьох корів (7,0 тис. грн).

За рішенням конкурсної комісії 32 фізичні особи та 15 суб'єктів господарювання (юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців) отримають фінансову допомогу на утримання та збереження 5124 голів баранів, вівцематок та ярок старше одного року. Одна фізична особа отримає часткову компенсацію за закупівлю установки індивідуального доїння вітчизняного виробництва.

У 2023 році в рамках Урядової програми «єРобота» 3 садівничі господарства області (ТОВ «МАС», ФГ «Павленчука» та ФГ «Роси Буковини») отримали гранти на закладку яблуневих садів на загальну площу – 44,68 га, загальна сума грантів склала 17,9 млн грн, в результаті реалізації проекту очікується створити 11 постійних робочих місць та 447 – для сезонних працівників.

За рахунок залучення інвестицій та власних коштів продовжується розбудова агропромислової інфраструктури. У 2023 році введено в експлуатацію 1 комплексне сховище для зберігання картоплі, овочів та фруктів ФГ «Бояни Глиниця» на 1,0 тис. тонн (с.Бояни Чернівецького району).

В стадії завершення та введення в експлуатацію знаходиться зерносушильний елеватор СФГ «Урожай» на 2,2 тис. тонн в с. Кадубівці Чернівецького району.

Здійснюється реконструкція приміщення для зберігання зерна ТОВ «Захід-Агро» в м. Вашківці Вижницького району на 16 тис. тонн (завершено будівництво складу для зберігання зерна на 15 тис. тонн та триває будівництво ще одного додаткового складу для зберігання техніки та зерна на 1 тис. тонн);

Триває будівництво Вадул - Сіретського зернового терміналу в Чернівецькому районі із потужним зерноелеватором (завершено будівництво 2 черги зернового перевантажувального терміналу на 30 тис.тонн та розпочато 3 чергу на 10 тис.тонн).

Розпочато будівництво нового фруктосховища з регульованим газовим середовищем місткістю 10 тис. тонн ТОВ «ГОЛД РОМІ» в с.Рукшин Дністровського району.

Проводиться реконструкція фруктосховища місткістю 1 тис. тонн ПП «Жанна Г» в с. Топорівці Чернівецького району.

Триває будівництво 4 черги фруктосховища ТОВ «Молодіжна аграрна спілка» в с.Новоолексіївка Дністровського району на 2,4 тис. тонн (проведено реконструкцію насосної станції для поливу).

Розпочато будівництво цеху по забою птиці та триває реконструкція другого пташника для посадки поголів'я індиків в с.Рукшин Дністровського району.

Завершується будівництво комбікормового цеху ТОВ «Генетик - Інвест» в с.Тереблече Чернівецького району та забійного цеху для індиків ТОВ «Драчинецьке» в с.Шипинці Чернівецького району.

Здійснюється реконструкція двох приміщень для утримання корів та доїльної зали ТОВ «Агро-Подвірне» в с. Подвірне Дністровського району.

Енергоринок та енергозбереження

На території Чернівецької області діють 3 міні-ГЕС, що виробляють електроенергію з відновлюваних джерел енергії:

- в с. Яблуниця Конятинської громади Вижницького району (потужність – 1 МВт, вироблено станом на 01.10.2023 – 2507 тис. кВт год);
- в с. Сарата Селятинської громади Вижницького району (потужність – 0,195 МВт, вироблено станом на 01.10.2023 – 707 тис. кВт год);
- в с. Іспас Вижницької громади Вижницького району (потужність – 0,2 МВт, вироблено станом на 01.10.2023 – 607 тис. кВт год).

Інвестиційною програмою АТ «Чернівціобленерго» до 2027 року передбачено будівництво ПС 110/35/10 Валя Кузьмін, проведення реконструкції ПС «Лужани 1», «Банілів», «Глибока», «Новоселиця», «Клішківці», «Новодністровськ», «Гравітон», «Берегомет», «Вижниця», «Прут» та будівництво повітряних ліній: Арсенал-Гравітон 2, Арсенал-Гравітон-В.Кузьмін, що покращить надійність електропостачання споживачів та якість напруги, створить резерв потужності на величину 36 МВт, буде збудовано 2,5 км нової дволанцюгової ПЛ або КЛ-110кВ.

В Чернівецькій області налічується 2900 сонячних електроустановок у фізичних осіб потужністю 84,8 МВт та 17 промислових сонячних електростанцій потужністю 82 МВт.

Одним із важливих напрямків сьогодення, являється інженерний захист об'єктів критичної інфраструктури паливно-енергетичного сектору.

В області реалізуються заходи Комплексної програми забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури Чернівецькій області на 2023-2025 роки, затвердженої розпорядженням обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 29.09.2023 № 940-р.

В області проведено відповідні наради, затверджено перелік об'єктів критичної інфраструктури, створено необхідний запас матеріального резерву для швидкого відновлення роботи об'єктів життєзабезпечення в осінньо-зимовий період 2023-2024 років, а також алгоритм його використання. Крім того, прийнято рішення про розроблення проектної документації для додаткового захисту 2-х підприємств критичної інфраструктури. Відповідні рішення та документи доведено до відома операторів критичної інфраструктури.

Житлово-комунальне господарство

Централізоване питне водопостачання Чернівецької області здійснюється за рахунок поверхневих вод (78,2%) та підземних горизонтів (21,8%), вказані показники в Україні відповідно становлять 69,9% та 30,1%.

Централізованими системами водопостачання забезпечено 10 міст області, 7 з 8 селищ міського типу, а також 16 сіл з 398 сільських населених пунктів, що складає 36,3% населення області.

В області нараховується 37 водозаборів, 43 водопроводів, 39 водопровідних насосних станцій, 5 водопровідних очисних споруд, 280 водопровідних свердловин, 85 колективних установок (пристроїв) питного водопостачання, 1215 джерел децентралізованого водопостачання.

На території області експлуатується 941,8 км водопровідних мереж (без урахування сільських та відомчих мереж – 894,7 км), з них аварійних – 230,5 км, що складає 24,5% від загальної протяжності всіх мереж, по Україні – 38,5%.

В області впроваджується інвестиційний проєкт «Реконструкція систем водопостачання у м. Чернівці» для проєкту муніципального водного господарства м. Чернівці, Стадія 1, відповідно до угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина, Кредитною установою KfW. Обсяг фінансування складає 17 млн євро. Беніфіціаром виступило КП «Чернівціводоканал». Реалізація Проєкту дасть змогу зменшити використання електроенергії на 20-21%, скоротити технологічні та невраховані втрати та витрати питної води на 24-25%, також передбачено заміну 25% аварійних водопровідних та 15% каналізаційних мереж в м. Чернівці, в наслідок чого аварійність водопровідних мереж зменшиться на 9,8%, знезараження та очищення води буде здійснено за стандартами ЄС (відмова від хлорування води дозволить 210,5 тис. споживачам (81,3%) м. Чернівці користуватися якісною питною водою). Одним із напрямків реалізації Проєкту є будівництво фабрики з виготовлення гіпохлориту натрію марки «А» в с. Вікно Чернівецького району. На цей час проводяться підготовчі будівельні роботи, підрядній організації перераховано авансовий платіж: у 2021 році – 295,5 тис. євро, у 2023 – 246,6 тис. євро. У 2023 році завершено будівництво каналізаційного колектора по вул. Леоніда Каденюка в м. Чернівці.

Під час підготовки до осінньо-зимового періоду 2023–2024 років в області відремонтовано та замінено 14,429 км аварійних водопровідних та 8,465 км каналізаційних мереж, підготовлено до зимового періоду 26 водопровідних та 15 каналізаційних насосних станцій, 5 водопровідних очисних споруд, 18 каналізаційних очисних споруд, 4 водозаборів з поверхневих джерел та 35 свердловин. На зазначені заходи витрачено 9,5 млн грн коштів місцевих бюджетів та коштів підприємств, в тому числі у Чернівецькому районі 5,77 млн грн, Дністровському – 3,53 млн грн, Вижицькому – 0,2 млн грн.

Системами централізованого водовідведення забезпечено 9 міст, 7 селищ міського типу, системами локального водовідведення забезпечено 2 міста та 10 сільських населених пунктів, що складає 30,4% населення області, в тому числі: 65,8% міського, 31,5% сільського населення.

На території області експлуатується 580,5 км каналізаційних мереж (без урахування сільських та відомчих мереж – 514,5 км), з них аварійних – 180,9 км, що становить 31,1%. Найбільша питома вага ветхих та аварійних каналізаційних мереж залишається у містах Чернівці (35,5%), Заставна (45,8%), Сторожинець (67,9%) та смт Путила (100%), Глибока (38,6%). В області нараховується 31 каналізаційна насосна станція, 26 каналізаційних очисних споруд.

Значною проблемою для області залишається стан каналізаційного господарства, кожна п'ята каналізаційна насосна станція та третина насосних агрегатів відпрацювали нормативний строк експлуатації, 38% каналізаційних колекторів та мереж експлуатуються понад 40 років. Із 15 очисних споруд каналізації комунальної власності: 3 (20%) – знаходяться у доброму стані, а саме: у містах Вижниця, Кіцмань, та смт Кельменці, 5 (33,3%) – у задовільному стані, а саме: у містах Чернівці, Новодністровськ, Сокиряни, смт Путила та Неполоківці, 7 (46,6%) – у незадовільному стані, а саме: у містах Сторожинець, Новоселиця, Хотин, Заставна та в смт Глибока, Берегомет, Кострижівка. Особливо критична ситуація склалася у містах Сторожинець, Заставна та смт Кострижівка, де стічні води без повної очистки скидаються в річки та водойми, що викликає забруднення навколишнього природного середовища.

Для вирішення проблеми із застарілим каналізаційним обладнанням 3 громади розробили проєктні пропозиції, а саме: будівництво (реконструкція) очисних споруд каналізації в смт Глибока та м. Сокиряни, будівництво каналізаційного колектору в м. Вижниця.

В області забезпечено своєчасну підготовку об'єктів житлово-комунального господарства, паливно-енергетичного комплексу та об'єктів соціальної сфери до роботи в осінньо-зимовий період 2023-2024 років.

З 07 листопада 2023 року розпочато теплопостачання житлового фонду у місті Чернівці.

Опалювальний період розпочато на усіх об'єктах соціальної сфери та житлового фонду області. Станом на 20.11.2023 в області працювало 674 котельні (99,6%). Теплопостачання подавалося у 247 дитячих садочків (99,6%); 339 закладів освіти (99,4%); 74 закладів охорони здоров'я (100%) та 583 житлових будинків (97,7%). З метою забезпечення закладів та установ соціальної сфери альтернативними видами палива заготовлено 2695 тонн вугілля та 44,1 тис. м³ дров.

Резервними генераторами на 100% забезпечені «Чернівціобленерго» та «Чернівцітеплокомуненерго», на 80% – акціонерне товариство «Чернівцігаз», на 75% – комунальне підприємство «Чернівціводоканал».

На об'єктах критичної інфраструктури житлово-комунального господарства та паливно-енергетичного комплексу встановлено 108 генераторів різної потужності з запасом пального.

Поводження з відходами залишається нагальною проблемою забруднення довкілля Чернівецької області. На території області нараховується 176 сміттєзвалищ та 1 полігон твердих побутових відходів у м. Чернівці. В окремих випадках

продовжується процес утворення несанкціонованих звалищ (малих і великих за площею).

Полігон ТПВ м. Чернівці належить до екологічно небезпечних об'єктів області, на його території зберігається 2,9 млн тонн відходів.

Комунальними, приватними спеціалізованими організаціями та підприємствами житлово-комунального господарства придбано 95 контейнерів для роздільного збору твердих побутових відходів в тому числі у м. Чернівці – 91. Під час проведення місячника з благоустрою та санітарної очистки населених пунктів Чернівецької області ліквідовано 562 стихійних сміттєзвалищ, зібрано 4,79 тис. м³ несанкціонованих побутових відходів.

Будівництво

Обсяг виконаних будівельних робіт за січень – серпень 2023 року, порівняно з січнем – серпнем 2022 року, збільшився на 16,1% і становив 672,9 млн грн.

У січні – червні 2023 року загальна площа житлових будівель, прийнятих в експлуатацію, становила 111,8 тис. м² житла, що на 25,5% більше, порівняно з січнем – червнем 2022 року.

У 2023 році завершено капітальні ремонти приміщень:

адмінбудівель для розміщення внутрішньо переміщених осіб в с. Колінківці Чернівецького району та в селах Круглик і Білівці Дністровського району;

дошкільного закладу освіти в с. Колінківці з облаштуванням елементів споруд цивільного захисту населення;

ігрового та гімнастичного залів спорткомплексу по вул. Небесної сотні, 6 м. Чернівці.

Відповідно до розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 26.05.2023 № 409-р (зі змінами) Департамент капітального будівництва обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) визначено замовником робіт з облаштування безпечних умов у Банилівському, Мамаївському, Путильському, Недобоївському, Новодністровському, Глибоцькому закладах загальної середньої освіти та у ліцеї №13 м. Чернівці. Для здійснення заходів з капітального ремонту освітніх закладів передбачено 14,9 млн грн. Станом 01.11.2023 у шести закладах проводились ремонтні роботи.

Тривають роботи з капітального ремонту лікувальних закладів: Чернівецької обласної дитячої лікарні в м. Чернівці та КНП «Новоселицька лікарня».

Продовжується капітальний ремонт стадіону «Дружба» в м. Сторожинець та будівництво будинку культури в м. Сокиряни.

Розвиток транспортної інфраструктури та логістики

На цей час Чернівецька область займає неоднозначну позицію у транспортній системі України. З одного боку, прикордонне становище робить область потенційно привабливим транспортним коридором, і нині вона має, в цілому, налагоджене транспортне сполучення з Польщею, Румунією та Молдовою. З іншого боку, область знаходиться на периферії транспортних потоків національного рівня. Зокрема, у межах області проходить відгалуження Тернопіль – Чернівці – Порубне та Чернівці – Мамалига від міжнародного транспортного коридору Балтійське море – Чорне море (Ягодин – Ковель – Луцьк – Тернопіль – Хмельницький – Вінниця – Умань – порти Чорного моря), а також міжнародна автомагістраль Е–85, яка на ділянці Тернопіль – Чернівці – Порубне співпадає з міжнародним транспортним

коридором; державні національні автомобільні дороги Н-03 «Житомир –Чернівці» та Н-10 «Стрий–Івано-Франківськ–Чернівці–Мамалига»; регіональні автомобільні дороги Р-62 «Верховина – Усть-Путила – Сторожинець – Чернівці» та Р-63 «Від автомобільної дороги Н-03 Данківці – Вартиківці – КПП Сокиряни» та інші територіальні дороги.

Протяжність автомобільних доріг загального користування на території Чернівецької області складає 2891,8 км, у тому числі: автомобільні дороги державного значення – 849,3 км, автомобільні дороги місцевого значення – 2042,5 км. Довжина автомобільних доріг з твердим покриттям становила 2886,0 км або 99,8% від загальної протяжності.

Щільність автомобільних доріг з твердим покриттям в області є однією з найвищих серед регіонів України і становить 356 км на 1000 км² території.

З початку військової агресії росії проти України Чернівецька область стала одним із ключових транспортних коридорів, що з'єднує Україну з країнами Західної Європи. Особливої важливості це набуло після запровадження морської блокади нашим ворогом міста Одеси.

Завдячуючи підтримці Уряду України у листопаді 2022 року відкрито міжнародний пункт пропуску «Красноільськ», а у лютому 2023 року – міжнародний пункт пропуску «Дяківці».

На міжнародних пунктах пропуску «Порубне» та «Мамалига» запроваджено електронну чергу для вантажних автомобілів та пасажирських автобусів, що сприяло вирішенню питанню черг на кордоні.

Здійснюється розбудова прикордонної дорожньої та логістичної інфраструктури. З метою створення додаткового транспортного коридору до країн ЄС у Чернівецькій області проводиться:

- капітальний ремонт 7,34 км прикордонної дороги державного значення Т-26-08 «Сторожинець – КПП «Красноільськ»;
- реконструкція 2 км ділянки дороги загального користування державного значення Т-26-01 «Чернівці – Вашківці – Путила – КПП «Руська» з під'їздом до КПП «Шепіт»;
- поточний ремонт 21 км дороги загального користування державного значення Т-26-07 «Кіцмань – Сторожинець – Глибока – Опришени з під'їздом до станції «Вадул-Сірет».

Вздовж європейської вузької залізничної колії, яка заведена вглиб Чернівецької області на 17 кілометрів активно розбудовуються підприємства з перевалки зерна, які працюють за принципом сухого порта.

Відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» обласному бюджету Чернівецької області передбачено Субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах у сумі 247,8 млн грн, з яких на будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт автомобільних доріг загального користування місцевого значення – 176,1 млн грн, на поточний середній ремонт автомобільних доріг загального користування місцевого значення – 36,5 млн грн, на поточний дрібний ремонт та експлуатаційне утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення – 35,2 млн грн.

Проводяться ремонтні роботи на дорогах загального користування місцевого значення на які передбачено 249,4 млн грн. Станом 01.11.2023 на 9 об'єктах вже завершено ремонтні роботи, на 1 об'єкті продовжуються роботи з капітального ремонту.

З початку 2023 року виконано ремонтні роботи на 13 км із запланованих 17,5 км автомобільних доріг загального користування місцевого значення.

Виконано роботи з ліквідації ямковості, напливів та просадки дорожнього покриття на 56439 м² доріг, проведено профілювання 143 км доріг з гравійним покриттям, нанесено дорожню розмітку на 12,5 км доріг.

З метою сталого проходження осінньо-зимового періоду та забезпечення належного виконання експлуатаційних робіт на місцевих автомобільних дорогах заготовлено 350 тонн технічної солі та 2000 тонн піску.

Просторове планування

В Чернівецькій області розроблялися генеральні плани таких населених пунктів: с. Мигове Берегометської ТГ, с. Зелений Гай Новоселицької ТГ, с. Рідківці Магальської ТГ.

Відповідно до Постанови Верховної ради України від 17.07.2020 № 807-IX «Про утворення та ліквідацію районів» та Закону України від 17.06.2020 № 711-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» територіальним громадам області необхідно розробити Комплексний план просторового розвитку території територіальної громади (далі – Комплексний план).

22 територіальні громади Чернівецької області прийняли рішення про розроблення Комплексного плану. Інші громади, враховуючи вартість містобудівної документації, не готові розпочати її розробку.

На 2024 рік планується завершення розроблення та затвердження Комплексного плану просторового розвитку території Чернівецької територіальної громади.

Однією з ключових проблем розроблення Комплексного плану є відсутність в територіальних громадах картографічної основи М 1:10000 в векторній формі у державній геодезичній системі координат УСК-2000.

Інвестиційна діяльність

Виконавчою владою області постійно вживаються заходи щодо сприяння залученню інвестицій, створенню позитивного інвестиційно-привабливого іміджу краю та просування його в інших регіонах України і за кордоном, встановлення контактів з потенційними інвесторами, представниками спільних операційних програм ЄС, активізації співпраці із міжнародними громадськими і фінансовими організаціями.

На території області створені та ведуть виробничо-господарську діяльність підприємства з іноземними інвестиціями із 28 країн світу. Найбільші обсяги іноземного капіталу в економіку області вкладено інвесторами з Кіпру, Німеччини, Італії, Туреччини, Нідерландів, Польщі, Канади, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії та Румунії, на які припадає понад 95% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій, внесених в область.

Загальний обсяг внесених з початку інвестування в область прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) станом на 31 грудня 2022 року становив 54,1 млн дол. США, що на 14,9% або 9,5 млн дол. США менше, обсягів інвестицій станом на

31.12.2021. Зменшення обсягів внесення прямих іноземних інвестицій пов'язано із зміною курсової різниці та невеликим вилучення капіталу підприємствами з Австрії, Італії, Німеччини, росії, Румунії, Туреччини. Одночасно слід відмітити приріст іноземного капіталу підприємствами з Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії та Кіпру.

76,0% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) зосереджено на підприємствах промисловості, 8,9% – сфери операцій з нерухомим майном, 6,5% – оптової та роздрібною торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів, 5,5% – сільського, лісового та рибного господарства, 0,4% – будівництва.

Упродовж 2022 року підприємствами та організаціями області освоєно 3358,7 млн грн капітальних інвестицій, що на 930,9 млн грн менше, ніж у 2021 році. Зменшення обсягів освоєння капітальних інвестицій відбулося на підприємствах, що здійснювали діяльність у сфері будівництва, сільського, лісового та рибного господарства, операцій з нерухомим майном і промисловості.

З метою забезпечення інформування потенційних інвесторів та партнерів щодо економічного та експортного потенціалу області, конкурентних переваг регіону для вкладення інвестицій, налагодження та розвитку ділових контактів з іноземними підприємствами, можливості реалізації інвестиційних проєктів на території Чернівецької області, а також з метою вишукування актуальних об'єктів для можливості переміщення релокованих із зон бойових дій підприємств обласною державною адміністрацією (обласною військовою адміністрацією) створено Інтерактивну карту інвестиційних можливостей Чернівецької області, актуалізація якої здійснюється в режимі онлайн.

Станом на 01.10.2023 на карту нанесено 93 пропозиції вільних виробничих приміщень типу «Brownfield» площею 294,8 тис м², 170 пропозицій земельних ділянок типу «Greenfield» площею 1226,7 га, 23 інвестиційних пропозицій типу «Existing companies» на орієнтовну суму необхідних інвестиційних ресурсів 74,6 млн дол. США, 3 зареєстрованих індустріальних парки та 4 потенційних ділянки для створення індустріальних парків.

Підготовлено інформаційно-презентаційні матеріали щодо пріоритетних проєктів розвитку Чернівецької області (25 ідей) для подальшого поширення серед потенційних інвесторів.

Розроблено Інвестиційний паспорт Чернівецької області «Invest in Chernivtsi region», що включає в себе загальну характеристику області (наявні ресурси), економічний профіль регіону (характеристика основних галузей промисловості), а також перспективи розвитку (ключові інвестиційні пропозиції, інвестиційну карту земельних ділянок та вільних виробничих площ, інформацію про індустріальні парки тощо). Паспорт розроблено двома мовами: українською та англійською для охоплення максимальної кількості зацікавлених потенційних інвесторів.

Розроблено Інвестиційний тизер «Chernivtsi region overview», що відображає коротку характеристику Чернівецької області: трудові ресурси, бізнес профіль, туристичні об'єкти, інвестиційні пропозиції.

Розроблено промо-відео про Чернівецьку область (українською та англійською мовою), що демонструє мальовничі туристичні куточки, прогресивні потужні підприємства області, новітні технології, що застосовуються у виробничому процесі, а також потенціал області, як перспективного краю для інвестування.

Інвестиційний потенціал області презентовано на заходах національного та міжнародного рівня, зокрема:

Європейському Економічному Конгресі в м. Катовіце (24-27 квітня 2023 року, Республіка Польща);

XVI Європейському Економічному Форумі – Лодзь 2023 (10-15 червня 2023 року, Республіка Польща);

Третьому щорічному фестивалі української культури «UKRAINIAN DAY IN MOLDOVA» (16 вересня 2023, м. Кишинів, Республіка Молдова);

Регіональному економічному форумі у Києві (21-22 вересня 2023 року);

форумі «Rebuilding Ukraine Forum 2023» (17-20 жовтня 2023 року, м. Бухарест, Румунія);

Третьому інноваційно-інвестиційному форумі «Invest Forum Chernivtsi 2023» (3 листопада 2023 року, м. Чернівці).

Також, обласною державною адміністрацією (обласною військовою адміністрацією) здійснювались організаційні заходи щодо залучення коштів державного бюджету для реалізації у 2023 році на території області пріоритетних інвестиційних проєктів.

Зокрема, організовано роботу щодо подачі територіальними громадами проєктів з метою залучення фінансування за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, їх оцінку, відбір та моніторинг реалізації.

З метою залучення фінансування з фонду ліквідації наслідків збройної агресії забезпечено збір пропозицій від територіальних громад та структурних підрозділів обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації), сформовано та подано на розгляд до Міжвідомчої робочої групи з розгляду узагальнених пропозицій заявників та підготовки пропозицій Кабінету Міністрів України щодо виділення коштів фонду ліквідації наслідків збройної агресії 99 інвестиційних проєктів сфери будівництва об'єктів інфраструктури та громадських будівель, а також 73 пропозиції із закупівлі спеціалізованого транспорту для комунальних підприємств з благоустрою територій. Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2023 року № 688-р «Про внесення змін до розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 червня 2023 року № 534» передбачено кошти субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проєктів (об'єктів, заходів), спрямованих на ліквідацію наслідків збройної агресії, в сумі 28 476,498 тис. грн для ремонту захисних споруд в будівлях Круглицького навчально-виховного комплексу (3420,092 тис. грн), Новоселицької лікарні (18581,078 тис. грн), Чернівецької обласної клінічної лікарні (6475,328 тис. грн).

Ще одним джерелом фінансування проєктів є кошти субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проєктування, відновлення, будівництво, модернізацію, облаштування, ремонт об'єктів будівництва громадського призначення, соціальної сфери, культурної спадщини, житлово-комунального господарства, інших об'єктів, що мають вплив на життєдіяльність населення, які виділені відповідно до вимог постанови Кабінету Міністрів України від 16.06.2023 № 608.

У результаті засідань робочої групи з формування переліку проєктів і заходів для можливості реалізації за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проєктування, відновлення, будівництво, модернізацію, облаштування,

ремонт об'єктів будівництва громадського призначення, соціальної сфери, культурної спадщини, житлово-комунального господарства, інших об'єктів, що мають вплив на життєдіяльність населення у Чернівецькій області, та після погодження запропонованих робочою групою переліків проектів комісією Мінінфраструктури, Чернівецькою обласною державною адміністрацією (обласною військовою адміністрацією) прийнято розпорядження від 07.09.2023 № 832-р «Про розподіл коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проектування, відновлення, будівництво, модернізацію, облаштування, ремонт об'єктів будівництва громадського призначення, соціальної сфери, культурної спадщини, житлово-комунального господарства, інших об'єктів, що мають вплив на життєдіяльність населення у Чернівецькій області в 2023 році» (зі змінами, внесеними розпорядженням від 29.09.2023 № 951-р), згідно з яким обсяг коштів субвенції в сумі 21060,581 тис. грн розподілено між об'єктами: реконструкція центру надання адміністративних послуг в с.Мамалига (3426,947 тис. грн), реконструкція ОКНП «Чернівецька обласна дитяча клінічна лікарня» з облаштуванням захисної споруди цивільного захисту (4633,634 тис. грн), реконструкція приміщень ОКНП «Чернівецька лікарня швидкої медичної допомоги» (7000,0 тис. грн), реконструкція з добудовою Веренчанської ЗОШ I-III ступеня (6000,0 тис. грн).

Також, за результатами конкурсного відбору поданих територіальними громадам проектів, згідно розподілу у 2023 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проектів у рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України між місцевими бюджетами відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2023 року № 925 Чернівецькій області передбачено 36 млн грн для реалізації трьох проектів: капітальний ремонт приміщення під ЦНАП в смт. Берегомет (10 млн грн), капітальний ремонт будівлі ЗОШ №20 в м.Чернівцях (20 млн грн), капітальний ремонт адмінбудівлі ЦНАП в смт Кельменці (6 млн грн). На цей час громадами підготовлено документи відповідно до Рамкової угоди та надіслано на погодження центральних органів виконавчої влади проекти угод щодо реалізації Надзвичайної кредитної програми для відновлення України. Реалізація проектів розпочнеться після погодження усіх необхідних документів міжнародними інституціями.

Зовнішньоекономічна діяльність

У січні – вересні 2023 року обсяг експорту товарів становив 150,9 млн дол. США, що на 27,2% менше, у порівнянні з відповідним періодом 2022 року; обсяг імпорту – 367,9 млн дол. США, який зріс на 13,0%. Сальдо зовнішньоторговельного балансу було негативним і склало 216,9 млн дол. США.

Основною причиною формування негативного сальдо зовнішньої торгівлі стало суттєве збільшення імпорту палив мінеральних; нафти і продуктів її перегонки, обсяг яких склав найбільшу частку в структурі імпорту товарів у січні–серпні 2023 року – 43,4% і зріс на 19,2%.

Зовнішньоторговельні операції товарами проводилися із партнерами з 121 країни світу. Експортно-імпортні операції товарами здійснювали 783 суб'єкти підприємництва області, в тому числі 434 юридичні особи та 349 фізичних осіб-підприємців, з них експортні операції здійснювали 468 суб'єктів, імпортні – 418.

Незважаючи на виклики, з яким стикнулись підприємства в умовах дії правового режиму воєнного стану, в області продовжувалася робота щодо створення

сприятливих умов для стабільного розвитку зовнішньоекономічної діяльності, сприяння пошуку нових ділових партнерів, виходу суб'єктів підприємництва на нові зовнішні ринки реалізації продукції.

З метою активізації економічного та інвестиційного співробітництва, виходу на нові зовнішні ринки збуту продукції обласною державною адміністрацією (обласною військовою адміністрацією) спільно з партнерами організовано:

- Українсько-Румунсько-Молдовський бізнес-форум (06-07 липня 2023 року, м. Чернівці). Захід зібрав понад 600 учасників та 50 спікерів з України, Румунії, Республіки Молдова та дав можливість фаховим експертам, стейкхолдерам бізнес-спільнот, представникам поважних міжнародних організацій, торгівлі, інновацій та туризму, виробників і науковців з трьох країн обміняти досвідом, напрацювати нові партнерські зв'язки, обговорити майбутні спільні ініціативи та прецеденти. Серед учасників були присутні представники Тернопільської, Львівської, Івано-Франківської, Рівненської, Вінницької областей України. У Форумі також взяли участь активні представники місцевого самоврядування та науковці-практики;

- Українсько-Латвійський бізнес-форум (29 вересня 2023 року, м. Чернівці). Захід організовано з метою розвитку взаємовигідного співробітництва між двома країнами, налагодження перспективних бізнес-зв'язків з міжнародними партнерами, обговорення актуальних тем зовнішньоекономічної діяльності. Захід зібрав понад 100 учасників з України та Латвійської Республіки, зокрема представників підприємницьких кіл, інновацій та ІТ, виробників і науковців, органів місцевого самоврядування та дипломатичного корпусу;

- Розроблено та представлено віртуальний стенд Чернівецької обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) на платформі B2BItalia.org в рамках міжнародного онлайн-форуму для реконструкції та перезапуску країни «Reconstruction of Ukraine», організований спільно з Торгово-Промисловою Палатою Італії в Україні за підтримки Італійського союзу торгово-промислових палат. У рамках форуму проведено B2G онлайн-переговори з італійськими компаніями, які займаються консалтингом та будівництвом. У ході зустрічі італійські партнери запропонували підтримати український бізнес, спробувати свої можливості на нових ринках, для малих і середніх підприємств, які мають намір розширити горизонти свого бізнесу;

- 21-22 листопада 2023 року для суб'єктів господарювання області організовано проведення навчального тренінгу «Експорт крок за кроком». Майже 30 представників підприємницької діяльності області безоплатно отримали знання від фахових експертів, ознайомились із успішними реальними кейсами та проблемами, з якими стикаються підприємства експортери, з інструментами державної підтримки експортної діяльності, навчились ідентифікувати та аналізувати закордонні ринки, умінню налагоджувати нові контакти з іноземними партнерами/клієнтами, продавати онлайн за допомогою електронних майданчиків.

Міжнародне співробітництво

Створення цілісної ефективної системи міжнародного співробітництва з державами та регіонами світу, міжнародними структурами відкриває нові перспективи для послідовного налагодження партнерських відносин та забезпечення належного, цілеспрямованого та стабільного виконання регіональної складової загальнонаціонального курсу України на інтеграцію у світове співтовариство, формування позитивного міжнародного іміджу Чернівецької області.

Станом на 01.11.2023 проведено 61 зустріч з іноземними делегаціями з Румунії, Королівства Швеції, Чеської Республіки, Федеративної Республіки Німеччина, Турецької Республіки, США, Японії, Республіки Молдова, Республіки Польща, Республіки Корея, Республіки Австрія, Грецької Республіки, Латвійської Республіки, Естонської Республіки, ЄС, а також представниками різноманітних міжнародних організацій.

Одночасно забезпечено організацію та проведення заходів в рамках офіційного візиту в Чернівецьку область делегації округу Швабія (Федеративна Республіка Німеччина) на чолі з президентом Генеральної ради депутатів округу Швабія Мартіном Зайлером.

Окрім того, посадовими особами обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) станом на 01.11.2023 здійснено 9 закордонних службових відряджень до Румунії, Федеративної Республіки Німеччина, Республіки Польща, Естонії, Республіки Молдова.

У рамках укладених міжрегіональних угод область динамічно розвиває міжрегіональне партнерство з округом Швабія (Німеччина) та Сучавським повітом (Румунія) – понад 25 років, департаментом Майєнн (Франція) – понад 20 років та Лодзьким воєводством (Республіка Польща) – понад 15 років.

На цей час співпраця області із вищезазначеними регіонами іноземних держав є багаторівневою.

Громадами Чернівецької області укладено 64 Угоди про співробітництво з представниками Республіки Польща, Румунії, Федеративної Республіки Німеччина, Австрії, Республіки Молдова, Словаччини, Литовської Республіки, Латвійської Республіки, Канади, Сполучених Штатів Америки, Французької Республіки, Республіки Албанія та Держави Ізраїль.

Завдяки активній комунікації з регіонами-партнерами та благодійними організаціями вдалося опрацювати питання щодо надання Чернівецькій області гуманітарної допомоги у вигляді спеціальних автомобілів, обладнання, продуктів харчування, засобів гігієни тощо.

В Чернівецькій області в активній фазі реалізації перебувало 6 проєктів міжнародної технічної допомоги за підтримки міжнародних фінансових організацій загальною вартістю понад 10 млн євро.

Успішно завершена реалізація проєктів «SOFT»: «Буковинський етнічний спеціальний скарб» (BEST)», «Спільні дії щодо запобігання природним та техногенним катастрофам на румунсько-українському кордоні» та «Транскордонна освітня мережа між Ботошанським повітом (Румунія) та Глибоцьким районом (Україна)», загальна кошторисна вартість яких сягає понад 360 тис. євро.

Завершується реалізація великомасштабного проєкту «Підвищення рівня безпеки населення у транскордонному регіоні шляхом посилення спільних заходів з навчання та співробітництва у сфері управління надзвичайними ситуаціями – BRIDGE».

Також здійснюється реалізація 6 проєктів типу «HARD» загальною вартістю понад 12,5 млн євро, з яких понад 7,2 млн євро передбачено для виконання заходів проєктів виконавцями з Чернівецької області. У рамках вказаних проєктів проводиться будівництво під'їзних шляхів до пунктів перетину кордону «Дяківці» та «Шепіт», ремонтні роботи та придбання обладнання для закладів охорони

здоров'я, розробка Спільної стратегії екологічно стійкого розвитку транспорту в прикордонних регіонах України та Румунії тощо.

Загалом у рамках Програми вдалося залучити понад 9,4 млн євро, що в еквіваленті становить понад 370,0 млн гривень на реалізацію проєктів різного типу, що покликані вирішити нагальні проблемні питання мешканців області.

У рамках Спільної операційної програми «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2014-2020» Європейського інструменту сусідства спільно з мерією міста Сірет (Румунія) відновлено впровадження проєкту «CARPATHIA UNESCO – GREEN CARPATHIA» Інтегрований транскордонний туристичний маршрут» загальною вартістю понад 400,0 тис. євро, з яких понад 75,7 тис. євро передбачено для виконання заходів партнером з Чернівецької області.

Обласна державна адміністрація (обласна військова адміністрація) активно залучена до підготовки нових програм прикордонного співробітництва на новий програмний період 2021-2027 років. Розпочато підготовку великих інфраструктурних проєктних пропозицій, а також узгодження з румунською стороною переліку пріоритетних проєктів, які будуть спільно підготовлені та подані для участі у майбутніх конкурсних відборах проєктів Програм Interreg NEXT «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2021–2027» та Interreg NEXT «Румунія – Україна 2021–2027».

Підприємництво

З метою реалізації державної політики розвитку малого і середнього підприємництва в області реалізовувалися заходи Комплексної програми розвитку малого та середнього підприємництва у Чернівецькій області на 2023-2024 роки, затвердженої розпорядженням обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 12 грудня 2022 року № 1485-р (зі змінами).

На підтримку виконання заходів Програми у 2023 році в обласному бюджеті передбачено кошти у сумі 3,3 млн грн, з яких фактично профінансовано за 9 місяців 2023 року 748,5 тис грн.

Станом на 01.10.2023 на податковому обліку перебувало 64751 суб'єктів господарської діяльності – платників податків (в тому числі 18274 юридичних та 46477 фізичних осіб – підприємців), що на 2384 суб'єктів більше, ніж станом на 01.01.2023. Фактично здійснювали господарську діяльність 62214 суб'єктів господарювання, у тому числі 16967 юридичних та 45247 фізичних осіб – підприємців.

Впродовж січня – вересня 2023 року суб'єктами господарювання малого та середнього підприємництва області до бюджетів усіх рівнів спрямовано 3828,1 млн грн платежів. Питома вага надходжень платежів від малого та середнього підприємництва області в загальному обсязі надходжень до зведеного бюджету становила 53,6%, у тому числі від суб'єктів господарювання:

- середнього підприємництва – 25,9% або 1847,9 млн грн;
- малого бізнесу – 27,7% або 1980,2 млн грн.

Від суб'єктів малого підприємництва, які застосовують спрощену систему оподаткування (єдиний податок), станом на 01.10.2023 до бюджету надійшло 561,8 млн грн, що на 100,6 млн грн або 21,8% більше, порівняно з 01.10.2022.

В рамках реалізації заходів Комплексної програми розвитку малого та середнього підприємництва в Чернівецькій області розроблено дві програми фінансової підтримки суб'єктів господарювання регіону:

1) надання суб'єктам малого та середнього підприємництва компенсації частини вартості обладнання, що забезпечує акумуляцію і генерацію енергії, для забезпечення роботи в умовах енергетичної кризи. В рамках програми станом на 20.11.2023 прийнято 17 позитивних рішень. Загальна сума компенсації становить 732 тис. грн;

2) надання релокованим підприємствам компенсації частини вартості орендної плати за орендовані виробничі приміщення та вартості виробничого обладнання, придбаного на умовах кредитного договору з банками. За результатами розгляду заявок прийнято 1 позитивне рішення та погоджено компенсацію на суму 100 тис. грн.

У зв'язку з широкомасштабною збройною агресією російської федерації проти України в березні 2022 року за підтримки держави запущено програму з релокації українських виробництв. Програма спрямована на збереження виробничого і трудового потенціалу України і орієнтована на усі підприємства, які бажають перемістити виробництво на території Західної України.

В рамках програми евакуації підприємств із зони бойових дій до Чернівецької області забезпечено супровід та релокацію (перевезення виробничих та складських потужностей) понад 100 підприємств. Найбільше релоковано підприємств до Чернівецької ТГ (39 підприємств), Вишницької ТГ (8 підприємств), Хотинської ТГ (6 підприємств).

Щодо галузевого поділу, на територію Чернівецької області перемістилися підприємства, що здійснюють діяльність у сферах виробництва продукції легкої промисловості, харчової промисловості, пластмасових виробів, високовольтного обладнання, електронних та електричних проводів і кабелів, автоматичних камінів, плит з переробленого пластику, меблів, декоративної штукатурки, електроустановочних виробів (розеток, вимикачів), світлодіодного освітлення, велосипедів, деревообробної промисловості, поліграфії, ІТ-компанії та розробники програмного забезпечення.

Географія переміщення: м. Київ, м. Запоріжжя, м. Дніпро, м. Харків, м. Миколаїв, м. Суми, Донецька, Одеська, Київська, Житомирська, Харківська та Чернігівська області.

У 2023 році пріоритетним напрямком роботи обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) була підтримка релокованих підприємств в громадах, інвентаризація ресурсів і пошук їх застосування в нових умовах.

З метою навчання та популяризації підприємництва на базі Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича 03 березня 2023 року відкрито бізнес-інкубатор «Innovation challenge».

Перша з програм навчання в бізнес-інкубаторі «Innovation challenge» тривала протягом 2,5 місяців і включала 23 заняття з 33 спікерами, з яких 23 були представниками бізнесу. 30 травня відбувся пітчінг бізнес-ідей, 20 студентів презентували свої бізнес-ідеї перед представниками бізнесу, банківських установ і грантових фондів. Цей досвід надав їм цінних навичок і вражень, а також відкрив нові можливості для майбутньої кар'єри в сфері підприємництва. Учасники, які презентували свої бізнес-ідеї, отримали дипломи.

З метою створення сприятливих умов для розвитку власного або започаткування нового бізнесу в області реалізується Державна програма «Доступні кредити 5-7-9%». Одержання кредитів дозволяє активізувати та стимулювати

підприємницьку діяльність в області, крім того збільшити надходження до місцевих бюджетів. До реалізації зазначеної Програми долучилось широке коло банківських установ регіону. В рамках Програми укладено кредитних договорів з суб'єктами господарювання на суму 3,7 млрд грн, зокрема у 2023 році – на суму 1,3 млрд грн.

В області успішно реалізується урядова програма «єРобота» – грантові програми для започаткування бізнесу, розвитку підприємництва та навчання, яка передбачає комплекс заходів із створення робочих місць через підтримку бізнесу, будівництва, кредитування та працевлаштування безробітних. Поміж ініціатив – мікрогранти на відкриття власного бізнесу, безповоротні гранти на розвиток переробних підприємств, часткова компенсація вартості нових теплиць, допомога на висадку фруктових і ягідних садів. А також з 10 квітня 2023 року Уряд запустив нові грантові програми для ветеранів на старт або масштабування власного бізнесу.

З метою популяризації та інформування розроблено презентаційні матеріали по грантових програмах, які неодноразово оприлюднювалися на офіційному вебсайті обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації).

З початку 2023 року в усіх міських та районних філіях Чернівецького обласного центру зайнятості спільно з представниками Чернівецької обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) та АТ «Ощадбанк» проведено семінари «Грантові програми: практичні навички щодо написання бізнес-планів», здійснено 13 виїздів в райони області, на заходах побувало близько 350 осіб з числа безробітних, ФОП та юридичних осіб, зацікавлених в отриманні грантів. Також, 06 березня 2023 року представниками Департаменту регіонального розвитку Чернівецької обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) на базі кар'єрного хабу «Вона» в місті Чернівці проведено тренінг на тему «Грант як один з інструментів залучення фінансування».

20 квітня 2023 року на базі бізнес-інкубатора «Innovation challenge» спільно з представниками Чернівецького обласного центру зайнятості проведено семінар на тему: «Грантове фінансування стартапів».

В рамках дії урядової програми «єРобота» в області з 01 лютого 2023 року прийнято 262 позитивних рішень щодо виділення грантових коштів, сума яких складає близько 65 млн грн. Також прийнято 16 позитивних рішень щодо заявок підприємств, які працюють у сфері переробки. Відповідна сума грантових коштів становить близько 63 млн грн. В області буде створено близько 1200 нових робочих місць. Крім того визначено 3 переможців за урядовою програмою «Грант для ветеранів» на суму 1 млн грн.

Розширюється мережа Центрів надання адміністративних послуг Чернівецької області. За січень – листопад 2023 року відкрито 5 нових ЦНАП (у Банилівській, Веренчанській, Заставнівській, Кам'янській, Чудейській територіальних громадах). Серед діючих 42-х ЦНАП, 5 ЦНАП функціонують у форматі Дія Центр, зокрема у таких територіальних громадах: Банилівській, Ванчиковецькій, Заставнівській, Кам'янській, Сокирянській.

З метою наближення надавачів послуг до потенційних заявників, функціонують 5 територіальних підрозділів (с. Іспас, с. Маршинці, с. Молодія, с. Оршівці, с. Рідківці) та 109 віддалених робочих місць адміністраторів.

З метою наближення надавачів послуг до потенційних заявників функціонують 5 територіальних підрозділів (с. Іспас, с. Молодія, с. Рідківці,

с.Маршинці, с.Оршівці) та 109 віддалених робочих місць, з яких 31 старостат, що виконують функції адміністратора.

Роботу всіх ЦНАП, ТП та ВРМ забезпечують 228 адміністратори. Триває робота щодо створення ЦНАП в інших територіальних громадах області.

Станом на 01.10.2023 Центрами надання адміністративних послуг Чернівецької області надано 269128 послуг, що на 2,4% більше, ніж за аналогічний період 2022 року.

Варто зазначити, що інформаційну, методологічну та фінансову підтримку суб'єктів господарської діяльності здійснюють: 22 громадських об'єднання суб'єктів підприємництва; 1 бізнес-інкубатор; 26 інформаційно-консультаційних установ; 19 кредитних спілок; 8 аудиторських фірм; 7 бізнес-центрів; 2 фонди підтримки підприємництва; 2 інноваційні фонди; 2 інвестиційні компанії; 1 лізинговий центр, 3 індустріальні парки.

Туризм

З метою підтримки галузі туризму в області реалізується Комплексна програма розвитку туризму в Чернівецькій області на 2021-2023 роки, затверджена рішенням II сесії VIII скликання Чернівецької обласної ради від 30.03.2021 №14-2/21 (далі – Комплексна програма). Відповідно до розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 20 грудня 2022 року №1507-р «Про обласний бюджет Чернівецької області на 2023 рік», на виконання заходів Комплексної програми у 2023 році в обласному бюджеті передбачено 500,0 тис. грн, станом на 01.11.2023 профінансовано і використано 109,2 тис. грн.

Основу туристичної інфраструктури області становлять: 1 туристично-інформаційний центр в м. Чернівці, 4 Асоціації в сфері туризму (Асоціація туристичного супроводу Буковини, Асоціація готель'єрів Буковини, Асоціація працівників туристичної сфери «Туристична Буковина», громадська спілка «Регіональна туристична організація «Гостинна Буковина»), 152 музеїв, 1782 об'єктів нерухомої культурної спадщини.

Свої послуги туристам в області надають 124 колективних заклади розміщення, серед яких готелі, мотелі та хостели, а також 99 приватних садиб сільського зеленого (екологічного) туризму загальною кількістю ліжок місць 6175.

Послуги туристам пропонують 55 суб'єктів туристичної діяльності та 3 Національних природних парки («Вижницький», «Черемоський», «Хотинський»).

З метою покращення промоції туристичного краю області було проведено рекламний тур для 8 туристичних операторів, які входять в Асоціацію в'їзних туроператорів України, що займаються промоцією внутрішнього туризму України.

25 серпня 2023 року на горі Томнатик на території колишньої радіолокаційної станції «Памір» відбулась робоча зустріч голови обласної державної адміністрації (начальника обласної військової адміністрації) Руслана Запаранюка з головою Державного агентства розвитку туризму України Мар'яною Олеськів, на якій обговорено можливості використання природного потенціалу для активізації розвитку туризму в Чернівецькій області. Під час зустрічі відзняли відео ролик за участі відомого українського кулінара Євгена Клопотенко та власниці садиби сільського зеленого туризму «Заманушка» Наталії В'ятковоської про автентичні буковинські страви.

23 вересня 2023 року розпочато реалізацію програми «БукТур:Діти», метою якої є ознайомлення дітей захисників і захисниць України та внутрішньо

переміщених осіб з Буковинським краєм. Було проведено екскурсійний тур для дітей з Хотинської та Вижницької громад в рамках відзначення Всесвітнього дня туризму та Дня туризму в Україні. Діти відвідали Чернівецький національний університет, Хотинську фортецю, Смугарські водоспади та музей гуцульської етнографії в с. Підхахаричі. До кінця 2023 року за сприяння Міжнародної організації з міграції планується провести ряд екскурсій та майстер-класів.

З метою розвитку транскордонного туризму та залучення інвестицій в сферу туризму в області реалізується міжнародний проєкт: «CARPATHIA UNESCO – GREEN CARPATHIA Integrated cross-border touristic route» в рамках Спільної операційної програми «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна 2014 – 2020». Загальний бюджет проєкту становить: 400,158,24 євро, з яких понад 75,7 тис. євро передбачено для виконання заходів партнером з Чернівецької області. Розмір співфінансування: 8 414,19 євро.

Так, в рамках проєкту розроблено інтегрований транскордонний туристичний маршрут «CARPATHIA UNESCO – GREEN CARPATHIA» протяжністю 1252,6 км який поєднує 13 пам'яток ЮНЕСКО та 13 пам'яток історії, культури та природи, а також супутні туристичні послуги на території, охопленій маршрутом. Також розроблено 3 одноденні та 3 триденні маршрути територією Чернівецької області, які охоплюють дві основні цільові пам'ятки - Резиденція митрополитів Буковини і Далмації (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича) – об'єкт входить до Списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та Озеро Лебедине – орнітологічний заказник місцевого значення «Чорторійський». Також до маршруту включено 35 додаткових цільових об'єктів, які будуть популяризуватися в рамках проєкту.

Так, в рамках проєкту у 2023 році проведено 3 бранчі:

1) 7 липня 2023 року на території державного історико–архітектурного заповідника «Хотинська фортеця» проведено туристичний захід «Карпатська спадщина», який проводився в рамках Українсько-Румунсько-Молдовського бізнес-форуму. Однією з дискусійних панелей була панель «Туризм, як фактор розвитку транскордонного економічного співробітництва»;

2) 28 серпня 2023 року на горі Томнатик організовано і проведено туристичний захід «Зелені Карпати», метою якого було ознайомлення відвідувачів та гостей області з історією, культурою та туристичними перлинами буковинського краю. На туристичному заході були присутні 15 тревел-блогерів, які створювали тревелконтент для висвітлення туристичної привабливості регіону;

3) 27 вересня 2023 року з нагоди відзначення Всесвітнього дня туризму та Дня туризму в Україні на території Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича проведено туристичний захід «Карпатська спадщина».

За 9 місяців 2023 року сума надходжень до місцевих бюджетів від туристичного збору становила 2,3 млн. грн., що на 69% більше, ніж за аналогічний період 2022 року. Збільшення обсягу сплати туристичного збору обумовлено зростанням кількості відпочиваючих в літній сезон, у зв'язку з відносно стабільною безпековою ситуацією в Чернівецькій області.

Екологія

У Чернівецькій області під охороною знаходиться 349 об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного і місцевого значення, які займають площу

понад 110 тис. га (12,8% від площі території області, що удвічі більше за середній показник по Україні).

Впродовж 2023 року:

- видано 100 дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами викиду;
- проведено 25 визначень величини фонових концентрацій забруднюючих речовин в атмосферному повітрі для суб'єктів господарської діяльності;
- зареєстровано 18 декларацій про провадження господарської діяльності (через Портал Дія);
- розглянуто та затверджено 2 реєстрові картки об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів;
- розглянуто та затверджено 40 технічних паспортів утворення відходів;
- розглянуто 7 звернень щодо обмежень у використанні земель;
- надано 29 пропозицій до заяв про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки документів державного планування;
- надано 23 зауваження та пропозиції до звіту стратегічної екологічної оцінки.

З метою забезпечення екологічної безпеки при поводженні з небезпечними хімічними речовинами проводилось лімітування господарської діяльності підприємств, пов'язаної з використанням небезпечних хімічних речовин. Регулярно здійснювались перевірки з питань дотримання встановлених правил поводження з ними, видавались приписи щодо усунення виявлених недоліків. Аварій під час поводження з небезпечними хімічними речовинами та відходами протягом січня – вересня 2023 року не зафіксовано.

Протипаводковий захист

Протягом січня – вересня 2023 року вживались заходи, спрямовані на забезпечення функціонування водогосподарських і меліоративних систем, виконання природоохоронних заходів, поглиблення міжнародної діяльності у сфері протипаводкового захисту.

Відповідно до Робочої програми на 2023 рік з реалізації Угоди між Урядом України та Урядом Румунії про співробітництво в галузі водного господарства на прикордонних водах відбулося 2 зустрічі робочої Групи з проблем річок Прут та Сірет одночасно з зустріччю експертів щодо огляду протипаводкових споруд в прикордонній зоні на річках Прут та Сірет на румунській території.

Відповідно до Плану роботи українсько-молдовської робочої Групи з управління водними ресурсами річки Прут, затвердженого на XVII нараді Уповноважених Сторін (12 червня 2019 року, м. Яремче) проведено 2 онлайн зустрічі, в результаті яких підготовлено та узгоджено тексти Регламентів українсько-молдовського співробітництва (з додатками) для подання їх на затвердження Уповноваженим Сторонам, а саме:

регламент українсько-молдовського співробітництва з оцінки якості вод та заходи, що вживаються при надзвичайних забрудненнях, яких неможливо уникнути на прикордонних водах річки Прут;

регламент українсько-молдовського співробітництва з питань протипаводкового захисту на річці Прут.

Надходження від надання платних послуг до спеціального фонду по бюджетній програмі 2707050 «Експлуатація державного водогосподарського комплексу та управління водними ресурсами» на 2023 рік заплановано в обсязі 4,1

млн грн, за 10 місяців 2023 року надійшло 5 млн грн, що становить 121,7% до запланованого обсягу.

Ремонтно-експлуатаційних робіт на міжгосподарських каналах та водогосподарських об'єктах виконано на суму 863,1 тис. грн. Силами руслових ремонтників проведено ремонтно-доглядові роботи на суму 1681,0 тис. грн (ручна розчистка трубчатих переїздів, проведено вирубку чагарнику на площі 43,6 га, обкошено 203,1 га каналів). Протиповеневих руслорегулюючих робіт на малих річках області виконано на суму 968,7 тис. грн (1,6 км).

Надано 37 пропозицій щодо можливості видачі дозволу на спеціальне водокористування (7 з них негативні, оскільки подано неповний пакет документів, необхідний для отримання дозволу на спеціальне водокористування та виявлення в документах, поданих суб'єктом господарювання недостовірних відомостей), надано 30 пропозицій у погодженні договору оренди водного об'єкта, розглянуто 23 звернення громадян та 13 детальних планів територій щодо віднесення їх до земель водного фонду, видано 20 паспортів водних об'єктів. Видано 14 довідок про нормативно – грошову оцінку об'єкта. Розроблено 200 режимів роботи водних об'єктів (ставків). Переважна більшість ставків перебуває в орендному користуванні на підставі 526 договорів оренди земельних ділянок водного фонду. В результаті проведеної роз'яснювальної роботи з територіальними громадами та орендарями ставків укладено 81 договір водних об'єктів відповідно до вимог чинного законодавства.

До кінця 2023 року заплановано виконати роботи з будівництва та капітального ремонту дамб і кріплень берегів в басейнах річок Прут та Сірет в населених пунктах Костичани, Селятин, Ванчиківці (прикордонна зона), м.Вижниця (околиця Рівня), смт.Неполоківці, с.Прут та с.Просіка. Загальна довжина відновлення складає 1,25 км.

Техногенна безпека

Станом на 01.10.2023 заходи державної політики у сфері цивільного захисту населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного, природного характеру, пожежної та техногенної безпеки, проводилися відповідно до розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 11 травня 2023 року № 353-р «Про затвердження плану основних заходів цивільного захисту Чернівецької області на 2023 рік».

Відповідно до реального стану фінансування, в області вжито всіх можливих заходів щодо цивільного захисту населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, підвищення рівня готовності органів управління і сил до дій при загрозі та виникненні надзвичайних ситуацій.

Система цивільного захисту Чернівецької області в цілому «готова до виконання завдань за призначенням».

На території області зареєстровано 3 надзвичайні ситуації. За характером НС класифіковані: природного – 2 НС, воєнного – 1 НС. За рівнем НС класифіковані: об'єктового рівня – 1 НС, місцевого рівня – 1 НС, державного рівня – 1 НС.

За результатами роботи регіональної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій у січні – вересні 2023 року проведено 15 засідань, де розглядалися актуальні для області питання, приймалися відповідні рішення в розрізі кожного питання та склалися протоколи, з подальшим висвітленням їх на

офіційному сайті Чернівецької обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації).

Діюча система оповіщення цивільного захисту Чернівецької області побудована за принципом автоматичного відбору постійно діючих каналів (ліній) зв'язку. Апаратура оповіщення, яка використовується в існуючій системі є морально застарілою (експлуатується понад 25 років), знята з виробництва, ремонтні комплекти використані повністю. З впровадженням цифрових систем передачі інформації, використання застарілих зразків аналогової апаратури оповіщення стає неможливим, тому потребує оновлення, а саме придбання нової системи оповіщення.

В області розміщено 162 сирен системи оповіщення населення з них на території: Чернівецького району 54 сирен, Вишнівецького району 43 сирен, Дністровського району 11 сирен, м. Чернівці 52 сирен та м. Новодністровськ 2 сирени.

Через систему оповіщення здійснюється оповіщення населення про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації, сигнал про «Повітряну тривогу» в територіальних громадах запускаються також через сирени оповіщення населення.

Для забезпечення реалізації та роботи Територіальної автоматизованої системи централізованого оповіщення Чернівецької області в яку входять місцеві автоматизовані системи оповіщення необхідно розробити проєкт зазначеної системи оповіщення, придбати сирени оповіщення населення в кількості 1164 шт. щоб охопити в повному обсязі всі населені пункти (100%) та об'єкти Чернівецької області та провести всі необхідні монтажні роботи з підключення сирен системи оповіщення.

За допомогою системи оповіщення «Camerton» до керівного складу органів виконавчої влади області, відповідальних за оповіщення населення органів місцевого самоврядування на мережі мобільних операторів надходять смс-повідомлення «Увага всім», «Повітряна тривога» тощо. Після отримання таким чином смс-повідомлень у територіальних громадах запускаються сирени для оповіщення населення.

У 19 громадах, де немає сирен, для оповіщення населення про загрозу «Повітряної тривоги» застосовують аудіозаписи зі звуком сирени через колонки та дзвонять дзвони у церквах.

Для населення є додаткова можливість отримати сигнал тривоги через застосунок «Повітряна тривога», який оперативно повідомляє про початок та кінець повітряної тривоги в області. Створено єдиний Telegram-канал «Повітряна тривога» (https://t.me/air_alert_ua), що дублює всі сповіщення застосунку. Це додаткова можливість отримати сигнал тривоги.

На виконання розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 30 червня 2023 року № 543-р «Про захисні споруди цивільного захисту на території Чернівецької області» та від 17 серпня 2023 року № 757-р «Про проведення повторних перевірок об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту на території Чернівецької області» фахівцями Головного управління ДСНС України у Чернівецькій області, Головного управління Національної поліції в Чернівецькій області, спільно з органами місцевого самоврядування, а також балансоутримувачами організовані та проведені перевірки захисних споруд цивільного захисту призначених для укриття населення.

За результатами здійснення заходів з перевірок на території Чернівецької області обліковується 1797 захисних споруд цивільного захисту, з них: 79 сховищ, 1016 протирадіаційних укриттів, 702 найпростіших укриттів.

З вищезазначених: придатні – 1473, непридатні – 324.

Технічну інвентаризацію проведено на 672 захисних спорудах цивільного захисту з 1095.

Заходи радіаційного та хімічного захисту населення в області сплановані відповідно до вимог чинного законодавства. Проведена робота дозволила не допустити викидів (виливів) небезпечних хімічних речовин, несанкціонованого поводження з радіоактивними речовинами і уникнути випадків ураження ними населення. Всі хімічно-небезпечні об'єкти (далі – ХНО) мають локальні автоматизовані системи спостереження за перевищенням концентрації небезпечних хімічних речовин у повітрі виробничих приміщень. Відповідно до переліку ХНО на території Чернівецької області класифіковано 4 ХНО (II ступеня – 1, III ступеня – 1, IV ступеня – 2).

В області розроблено План реагування на радіаційні аварії, яким встановлено порядок дій органів управління і сил територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту Чернівецької області та введення режимів радіаційного захисту населення в залежності від існуючої або прогнозованої обстановки.

У зв'язку з введенням в Україні правового режиму воєнного стану на базі підпорядкованих підрозділів Головного управління ДСНС України у Чернівецькій області розгорнуто 15 постів радіаційного та хімічного спостереження, що цілодобово проводять заміри навколишнього середовища на наявність перевищень понад допустимих норм радіоактивних та небезпечних хімічних речовин, з яких лише 5 мають можливість ідентифікувати перевищення понад допустимих норм небезпечно-хімічних речовин та 2 поста, які можуть ідентифікувати бойові отруйні речовини. З метою моніторингу навколишнього середовища налагоджена співпраця та взаємоінформування між підрозділами Головного управління ДСНС України у Чернівецькій області, Чернівецького гідрометцентру та ДУ «Чернівецький обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України».

Загальний обсяг фінансування заходів Регіональної програми розвитку цивільного захисту, забезпечення пожежної безпеки та запобігання і реагування на надзвичайні ситуації в Чернівецькій області на 2021–2023 роки у 2023 році за рахунок коштів обласного бюджету затверджено у сумі 4585,0 тис. грн. Станом на 01.10.2023 фактично профінансовано та використано коштів у сумі 3685,7 тис. грн. За рахунок зазначених коштів впродовж 9 місяців 2023 року профінансовано наступні заходи Програми:

1. Технічне оснащення Аварійно-рятувального загону спеціального призначення Головного управління ДСНС України у Чернівецькій області спеціальною технікою, обладнанням та засобами, пально-мастильними матеріалами для проведення робіт з очищення території області від вибухонебезпечних предметів, порятунку людей на воді, в лісах та в горах, пошуку загиблих – 1500,0 тис. грн;

2. Технічне оснащення пожежно-рятувальних підрозділів спеціальною технікою, обладнанням, запасними частинами, засобами захисту органів дихання, пально-мастильними матеріалами, іншим спорядженням та обмундируванням – 1500,0 тис. грн;

3. Забезпечення готовності та експлуатації оперативного автомобіля до реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру – 25,8 тис. грн;

4. Модернізація та реконструкції регіональної автоматизованої системи зв'язку централізованого оповіщення (сигнал – ВО) цивільного захисту, забезпечення технічного захисту, забезпечення технічного захисту інформації – 455,5 тис. грн;

5. Підтримання в постійній готовності системи оповіщення керівного складу та населення про виникнення або загрозу надзвичайної ситуації та перевірки її працездатності – 73,9 тис. грн;

6. Підтримання в постійній готовності та проведення реконструкції навчального приміщення цивільного захисту (цивільної оборони) обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) (закупівля обладнання, оргтехніки, матеріальних цінностей, будівельно-монтажні та ремонтні роботи приміщення) – 125,1 тис. грн;

7. Підтримання в постійній готовності та проведення реконструкції цеху зв'язку Чернівецької обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) (закупівля обладнання, матеріальних цінностей, будівельно-монтажні та ремонтні роботи приміщення) – 5,4 тис. грн.

Наповнення бюджету

За січень – вересень 2023 року до державного бюджету надійшло податків і зборів, що справляються на території області, в сумі 13353,8 млн грн, з них до: загального фонду – 13106,4 млн грн, спеціального фонду – 247,4 млн грн.

До загального та спеціального фондів місцевих бюджетів області надійшло доходів (без трансфертів і надходжень в рамках програм допомоги урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ (код 42030300) у сумі 6014,9 млн грн, що на 1696,2 млн грн (39,3%) більше, ніж за відповідний період 2022 року.

До загального фонду мобілізовано 5146,9 млн грн, що становить 108,6% та на 405,5 млн грн більше плану, затвердженого місцевими радами з урахуванням змін. Забезпечено виконання планових показників в цілому по обласному бюджету та 49 територіальних громадах області з 52.

Порівняно з аналогічним періодом 2022 року надходження до загального фонду збільшились по обласному бюджету та 48 територіальних громадах (крім Вижницької і Заставнівської міських, Конятинської і Карапчівської сільських ТГ) на загальну суму 1168,9 млн грн або на 29,4%.

В розрізі основних доходних джерел до загального фонду місцевих бюджетів надійшло:

- податку на доходи фізичних осіб – у сумі 3410,2 млн грн (66% надходжень загального фонду), що на 621,7 млн грн або на 22,3% більше, ніж за 9 місяців 2022 року, у тому числі:

- податку на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, що сплачується податковими агентами – 1203,5 млн грн (23% надходжень загального фонду), що на 406,5 млн грн або в 1,5 рази більше, надходжень 2022 року;

- єдиного податку – 561,8 млн грн (11% надходжень загального фонду) та на

100,6 млн грн або на 21,8% більше, ніж за аналогічний період 2022 року;

- плати за землю – 395,3 млн грн (8% надходжень загального фонду), що на 105,3 млн грн або на 36,3% більше, минулорічних надходжень;

- акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів – 221,3 млн грн (4% надходжень загального фонду), що на 75,9 млн грн або в 1,5 рази більше, ніж за аналогічний період 2022 року;

- акцизного податку з вироблених в Україні та ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) (Пальне) – 159 млн грн (3% надходжень загального фонду), що на 136,3 млн грн або в 7 разів більше, ніж за січень–вересень 2022 року;

- податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки – 140,1 млн грн (3% надходжень загального фонду), що на 72,6 млн грн або в 2,1 рази більше, ніж за відповідний період 2022 року;

- плати за надання адміністративних послуг – 72,5 млн грн (1% надходжень загального фонду), що на 3 млн грн або 4,4% більше, надходжень січня – вересня 2022 року.

До спеціального фонду місцевих бюджетів надійшло доходів у сумі 868,0 млн грн., що на 527,3 млн грн або в 2,5 рази більше, за січень – вересень 2022 року.

Виконання видаткової частини місцевих бюджетів за січень – вересень 2023 року становило 8237,8 млн грн або 64,9% до уточненого плану на 2023 рік, у тому числі по загальному фонду – 6893,2 млн грн (67,6% до річного плану), по спеціальному фонду – 1344,6 млн грн (53,7% до річного плану).

Основна частина коштів загального фонду в звітному періоді використана на утримання установ соціально-культурної сфери в сумі 5007,5 млн грн, з них:

- освіти – 4122,1 млн грн або 59,8% видатків загального фонду;
- соціального захисту та соціального забезпечення населення – 339,9 млн грн або 4,9%;

- охорони здоров'я – 257,0 млн грн або 3,7%;

- культури і мистецтва – 191,6 млн грн або 2,8%;

- фізкультури і спорту – 96,9 млн грн або 1,4%.

Освіта

Пріоритетними напрямками діяльності в галузі освіти у 2023 році було забезпечення якісних освітніх послуг та збереження здоров'я та життя учасників освітнього процесу, які перебувають в закладах освіти під час повітряних тривог чи інших небезпек. Також приділялась значна увага питанням модернізації системи освіти області, реформування дошкільної, загальної середньої, професійно-технічної, фахової передвищої та вищої освіти, підвищення доступності якісних освітніх послуг, забезпечення рівного доступу громадян до якісної освіти (у тому числі громадян з особливими потребами) тощо.

В області реалізовувалися 4 програми: Регіональна програма «Вчитель» на 2023 рік, Регіональна програма розвитку освітньої галузі Чернівецької області на 2023 рік, Регіональна програма національно-патріотичного виховання в Чернівецької області на 2023 рік, Регіональна програма молодіжної політики у Чернівецькій області на 2021-2025 роки.

У 2023/2024 навчальному році функціонує 341 заклад загальної середньої освіти всіх типів та форм власності (здобуває освіту 106,5 тис. учнів, 16 закладів професійної (професійно-технічної) освіти (навчаються 6,1 тис. учнів), 21 заклад

фахової передвищої (навчається 9,9 тис. студентів) та 7 закладів вищої освіти (навчається 21,9 тис. студентів), 25 закладів позашкільної освіти (виховується 13,9 тис. вихованців), 389 закладів дошкільної освіти (виховується 25,6 тис. дітей). Діти 5-річного віку охоплені 100% обов'язковою дошкільною освітою.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28.04.2023 № 419 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування безпечних умов у закладах загальної середньої освіти» Чернівецькій області виділено 25,037 млн грн на облаштування безпечних умов у 9 закладах загальної середньої освіти шляхом проведення капітальних ремонтів захисних споруд цивільного захисту: Мамаївський ЗЗСО І-ІІІ ст. Мамаївської ТГ; Путильський ліцей імені Юрія Федьковича Путильської ТГ; опорний заклад освіти «Шировецький ліцей» Недобоївської ТГ; опорний заклад освіти «Глибоцький ліцей Глибоцької ТГ»; опорний заклад освіти «Новодністровська гімназія» Новодністровської ТГ; Банилівський опорний ліцей ім. Івана Діаконюка Банилівської ТГ; опорний заклад «Вашківецький ЗЗСО І-ІІІ ступенів» Вашківецької ТГ; Годилівський заклад загальної середньої освіти І-ІІІ ступенів Великокучурівської ТГ; опорний заклад Михальчанський ліцей Кам'янської ТГ.

У рамках субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію проєктів (об'єктів, заходів), спрямованих на ліквідацію наслідків збройної агресії (розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2023 р. № 688-р) буде здійснено капітальний ремонт захисної споруди цивільного захисту Круглицького навчально-виховного комплексу «Загальноосвітній навчальний заклад І-ІІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад» Хотинської ТГ Дністровського району на загальну суму 3,4 млн грн.

За кошти місцевих бюджетів облаштовано укриття у 14 закладах освіти: у 9-х закладах загальної середньої освіти: Долішньошепітському ліцеї, Берегометському ліцеї № 1, Берегометському ліцеї № 3 Берегометської ТГ, Слобода-Банилівському ЗЗСО І-ІІ ст. ім. В. Проскурняка та Вашківецькому ЗЗСО ім. Бажанського Вашківецької ТГ, початковій школі Слобідської гімназії Новоселицької ТГ, Кіцманському ЗЗСО І-ІІІ ст. «Кіцманський ліцей» Кіцманської ТГ, Зруб-Комарівській гімназії Сторожинецької ТГ, ліцеї № 22 м. Чернівців Чернівецької ТГ, а також у 5-х закладах дошкільної освіти – Михальчанському ЗДО «Пролісок» Кам'янської ТГ, Банилово-Підгірнівському ЗДО «Малютко», Давидівському ЗДО «Колобок» Сторожинецької ТГ, ЗДО «Віночок» с. Зелений Гай Новоселицької ТГ, ЗДО № 39 м. Чернівців Чернівецької ТГ.

На проведення капітальних ремонтів/облаштування захисних споруд цивільного захисту витрачено з місцевих бюджетів та інших не заборонених чинним законодавством джерел у Сторожинецькій громаді – 4,2 млн грн, Берегометській ТГ – 2,3 млн грн, Кам'янській – 1,1 млн грн, Острицькій – 0,6 млн грн, Вашковецькій – 177,6 тис. грн, Вашківецькій – 125,0 тис. грн, Горішньошеровецькій – 101,5 тис. грн, Тарашанській – 38,1 тис. грн, Путильській – 15,0 тис. грн, Юрковецькій – 8,8 тис. грн, Лівинецькій – 7,7 тис. грн, тощо.

У всіх діючих захисних спорудах цивільного захисту закладів освіти забезпечуються умови, визначені рекомендаціями щодо організації укриття в об'єктах фонду захисних споруд цивільного захисту персоналу та дітей (учнів, студентів) закладів освіти.

З огляду на створення безпечного освітнього середовища, новий навчальний рік розпочався у наступних формах: садочки: 341 ЗДО (87,4%) – очною формою навчання; 30 ЗДО (7,7%) – змішаною; 2 ЗДО (0,5%) – дистанційною; школи: 274 ЗЗСО (80,6%) – очною формою; 66 ЗЗСО (19,4%) – змішаною.

В області обладнано автоматичними системами пожежної сигналізації 263 заклади освіти, що становить 33%.

На заходи протипожежної безпеки в закладах освіти області з місцевих бюджетів на 2023 рік передбачено 34,1 млн грн, з них профінансовано 14,6 млн грн. (43%).

У рамках Регіональної програми розвитку освітньої галузі області на 2023 рік, відповідно до розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 18.07.2023 № 614-р «Про внесення змін до Календарного плану проведення у 2023 році заходів з реалізації Регіональної програми розвитку освітньої галузі Чернівецької області на 2023 рік» для підготовки закладів освіти області, що фінансуються з обласного бюджету, виконано або перебувають на стадії виконання/завершення роботи щодо встановлення систем пожежної сигналізації та оповіщення про евакуацію людей, вогнезахисної обробки дерев'яних конструкцій покрівель, облаштування запасного виходу з укриття з встановлення протипожежних дверей тощо у 13 закладах обласного підпорядкування на загальну суму 5,8 млн грн.

У закладах освіти області замінено/капітально відремонтовано 28 котлів на загальну суму 17,0 млн грн (Берегометська, Путильська, Вашковецька, Кельменецька, Клішковецька, Великокучурівська, Веренчанська, Вікнянська, Волоківська, Глибоцька, Неполоковецька, Новоселицька, Острицька, Ставчанська, Сторожинецька, Тарашанська, Чудейська територіальні громади). З метою енергозбереження у закладах освіти Топорівської ТГ введено в експлуатацію твердопаливні котельні вартістю 770,0 тис. грн (Грозинецький ліцей та ЗДО «Сонечко» села Колінківці).

Здійснено поточний ремонт зовнішньої мережі теплопостачання у Стальнівецькій гімназії Мамалигівської ТГ (550,0 тис. грн), реконструкцію системи опалення (317,9 тис. грн) в Привороцькій гімназії Новоселицької ТГ, встановлено нову опалювальну систему (було пічне опалення) в Буденецькому ЗДО «Берізка» (580 тис. грн) Чудейської ТГ, виконано капітальний ремонт та заміну системи опалення у Добриновецькому ЗЗСО Юрковецької ТГ (1482,5 тис. грн).

Здійснено капітальний ремонт котельні Кіцманського ЗДО Кіцманської ТГ, поточні ремонти газових котлів Шубранецького ЗЗСО I-III ст. Горішньошеровецької ТГ, Слобідської гімназії Новоселицької ТГ; поточний ремонт та обслуговування насосного обладнання з енергозберігаючими заходами котельні Маршинецького ліцею, заміну насоса в котельні Динівецького ліцею, заміни турбіни в котельні Зеленогайського ліцею Новоселицької ТГ; придбано циркуляційні насоси для котелень ОЗ «Білоусівський ліцей», Сербичанської гімназії, ЗДО №1 м. Сокиряни, ЗДО с.Василівка Сокирянської ТГ.

Для забезпечення безперебійного функціонування закладів освіти в умовах можливих перебоїв у постачанні електроенергії 235 закладів дошкільної освіти (60%) забезпечено 281 генератором, з них: 229 – передані благодійними фондами, міжнародними організаціями, спонсорами, меценатами тощо; 52 – придбані за кошти місцевих бюджетів на загальну суму 3 млн грн; 217 закладів загальної

середньої освіти (63%) забезпечено 285 генераторами, з них: 159 – передані благодійними фондами, міжнародними організаціями, спонсорами, меценатами тощо; 50 – придбані за кошти залишків освітньої субвенції на загальну суму 5,2 млн грн; 76 – придбані за кошти місцевих бюджетів на загальну суму 5,6 млн грн (з них 8 закуплено у період до 2022 року).

Заклади дошкільної та загальної середньої освіти області також забезпечено іншими засобами обігріву, зокрема: 62 електричних масляних радіатори, які передані Чернівецькою обласною організацією Товариства Червоного Хреста України; 100 обігрівачів моделі “Electric Heater” потужністю 2800w у рамках програми USAID Bureau for Humanitarian Assistance (ВНА) від Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні.

За кошти місцевих бюджетів здійснено капітальний ремонт харчоблоку в Нижньосиньовецькому ЗДО (59 тис. грн) Тереблечанської ТГ, завершуються капітальні ремонти харчоблоків у трьох закладах загальної середньої освіти області: Замостянська ЗОШ I-III ступенів – 430,0 тис. грн та Бабинський ЗЗСО I-II ст. – 230,0 тис. грн Вашківецької ТГ та Лукавецький ліцей Берегометської ТГ – 1,0 млн грн. До кінця 2023 року планується здійснити капітальні ремонти харчоблоків у шести школах: Чернівецькі гімназії №3 та №4, ліцей №20 та Військово-спортивному ліцеї Чернівецької ТГ, Луковецький ліцей Берегометської ТГ та Товтрівський ЗЗСО I-III ступенів Вікнянської ТГ на загальну суму 9,5 млн грн.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 01.06.2023 № 572 «Про реалізацію спільного з Всесвітньою продовольчою програмою ООН проекту щодо надання фінансової підтримки закладам загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році» Чернівецька область увійшла до переліку 11 областей, де частково Продовольчий фонд ООН буде фінансувати харчування 1-4 класів у школах (крім обласних центрів). За результатами проведеного опитування закладів загальної середньої освіти області обрано 30 ЗЗСО у 15 територіальних громадах.

В умовах правового режиму воєнного стану органами місцевого самоврядування передано на потреби Збройних Сил України 111 шкільних автобусів з метою підтримки нашої армії, з них 13 автобусів повернуто, 98 залишаються у Збройних Силах України. В області існує потреба у придбанні 105 шкільних автобусів для підвезення учнів закладів загальної середньої освіти до місць навчання та у зворотному напрямку.

Для вирішення зазначеної проблеми Міністерству освіти і науки України направлено пропозиції щодо придбання за рахунок коштів Фонду ліквідації наслідків збройної агресії шкільних автобусів у кількості 39 одиниць відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 10 лютого 2023 року № 118 (із змінами).

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 28.04.2023 № 418 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання шкільних автобусів» 15 громад Чернівецької області отримали 16 шкільних автобусів, в тому числі 3 спеціально обладнаних для перевезення маломобільних груп населення, на загальну суму 47,9 млн грн, в тому числі 41,1 млн грн – кошти субвенції, 6,8 млн грн – співфінансування з місцевих бюджетів.

За рахунок коштів Регіональної програми розвитку освітньої галузі Чернівецької області на 2023 рік, затвердженої розпорядженням обласної державної

адміністрації (обласної військової адміністрації) від 31.05.2023 № 416-р очікується поставка 3 шкільних автобусів.

Чернівецька область в якості гуманітарної (міжнародної) допомоги, отримала 4 автобуси (розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 25.04.2023 № 287 «Про передачу автобусів територіальним громадам для закладів освіти»).

Реформування професійно-технічної освіти створює масштабне «перезавантаження» системи та супроводжується не лише модернізацією інфраструктури, а й зміною стандартів освіти та навчання педагогів, що викладають у закладах.

Впроваджено нові стандарти професійної освіти за низкою професій, оновлені освітні програми підвищення кваліфікації педагогів тощо. Впроваджено дуальну форму освіти, яка передбачає, що до 70% навчального часу учень здобуває знання в умовах реального виробництва

Чернівецька область є пілотною, яка отримала можливість реформувати професійну (професійно-технічну) освіту в межах програми EU4Skills «Модернізація інфраструктури системи професійно-технічної освіти в Україні», частина Програми «EU4Skills: Кращі навички для сучасної України», спрямована на оновлення й модернізацію обладнання та інфраструктури закладів професійно-технічної освіти в Україні. Наразі у закладах виконано проектно-кошторисну документацію, отримано позитивний експертний висновок, проведено тендерні процедури та визначено виконавців, які розпочнуть здійснювати модернізацію закладів професійної (професійно-технічної) освіти («Чернівецьке вище професійне училище радіоелектроніки», «Професійно-технічне училище № 8 м. Чернівці», «Вище професійне училище № 24 м. Заставна»).

Чернівецька область також обрана в якості пілотного регіону для імплементації проекту «Професійна освіта в Україні / Skills4Recovery». Він триватиме до середини 2026 року та має на меті сприяти збільшенню потенціалу кваліфікованої робочої сили для відновлення України. Наразі у закладах виконано проектно-кошторисну документацію, отримано позитивний експертний висновок, проведено тендерні процедури та визначено виконавців, які розпочнуть здійснювати модернізацію Закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

У закладах професійної (професійно-технічної) освіти створено 12 навчально-практичних центрів – осередків з новим обладнанням та технікою, де здобувачі освіти можуть опанувати практичні навички, а дорослі – пройти підвищення кваліфікації або перенавчання.

У закладах вищої освіти триває робота щодо створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу області у сфері наукової і науково-технічної діяльності, покращення матеріально-технічної бази для проведення вченими наукових досліджень.

Інститут термoeлектрики НАН та МОН України продовжував виконання фундаментальних та прикладних науково-дослідних робіт, що фінансуються із державного бюджету Національною академією наук України та Міністерством освіти і науки України: виконано комп'ютерне проектування конструкції термoeлектричних мікрохолодильників для абляції та мініінвазивної реконструктивної хірургії; розроблено комп'ютерні методи для оптимізації матеріалів і конструкцій термoeлектричних охолоджувачів для ІЧ приймачів;

виконана комплексна комп'ютерна багатопараметрична оптимізація термоелектричних матеріалів та модулів на їх основі; виготовлено макетний зразок термоелектричного конденсатора легеневого повітря для діагностики коронавірусних та інших захворювань; проведено комп'ютерні дослідження зовнішніх факторів, що впливають на точність вимірювань;

З 2021 року Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича отримує державну фінансову підтримку досліджень у рамках пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок: «Математичні науки та природничі науки», «Технічні науки». Обсяг фінансування досліджень у 2023 році складає 253 тис. грн.

Для отримання фінансової підтримки на виконання фундаментальних і прикладних розробок наукові колективи щорічно беруть участь у конкурсному відборі наукових проєктів МОН України. У загальному, у 2023 році Міністерство освіти і науки України за рахунок державного бюджету фінансує 13 науково-дослідницьких робіт загальним обсягом понад 10 млн грн.

У рамках гранту Національного фонду досліджень України у 2023 році продовжено виконання завдань «Новітні методи і системи багатofункціональної Мюллер-матричної поляризаційної і флуоресцентної томографії мікро та наноструктури мереж біологічних кристалів». Плановий обсяг фінансування майже 1,4 млн грн.

Вченими Буковинського державного медичного університету виконується 37 тем науково-дослідних робіт. З січня 2023 року виконуються 2 НДР за рахунок коштів державного бюджету: «Покращення діагностики і прогнозування тяжкості перебігу артеріальної гіпертензії з урахуванням модифікованих чинників та немодифікованих молекулярно-генетичних предикторів у період військового часу» та «Удосконалення профілактики та лікування туберкульозу з множинною лікарською стійкістю в умовах пандемії COVID-19».

Протягом I півріччя 2023 року науково-педагогічний склад Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ спрямовував свої зусилля на дослідження актуальних економічних та освітніх проблем відповідно до наукового напрямку кожної кафедри. Виконувалось 4 науково-дослідних ініціативних теми з питань управління соціально-економічним розвитком територіальних громад в контексті інтернаціоналізації та глобалізації бізнесу, фінансове та обліково-аналітичне забезпечення управління соціально-економічним розвитком територіальних громад у воєнний та поствоєнний періоди, формування системи лояльності споживачів підприємствами сфери обслуговування, розвиток та впровадження міжнародної концепції Slow Food у сфері гостинності регіону.

Охорона здоров'я

У Чернівецькій області функціонує 74 заклади охорони здоров'я: з них лікарняних закладів – 25, самостійних амбулаторно-поліклінічних закладів – 39, із них 18 центрів первинної медико-санітарної допомоги, інших закладів – 7 (будинки дитини, центр служби крові, центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, бюро судмедекспертизи, патологоанатомічне бюро, інформаційно-аналітичний центр медичної статистики, медико-соціальна експертна комісія) та 2 комунальні стоматологічні поліклініки.

Стаціонарну допомогу населенню області надають 25 лікарняних закладів, мережа яких змодельована відповідно до запропонованих Міністерством охорони

здоров'я України госпітальних кластерів Чернівецького госпітального округу (постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2023 № 174 «Деякі питання організації спроможної мережі закладів охорони здоров'я»).

Загальна потужність ліжкового фонду у 2023 році становила 5723 ліжок (бюджетні та госпрозрахункові) або 64,05 на 10 тис. населення. Кількість самостійних амбулаторно-поліклінічних закладів має тенденцію до зменшення у зв'язку з плануванням в подальшому територіального об'єднання закладів охорони здоров'я області, відповідно зменшиться показник планової ємності, який складатиме 186,9 відвідувань у зміну на 10 тис. населення. Показник забезпеченості лікарями усіх спеціальностей на 10 тис. населення складає 38,9. У 2024 році очікується несуттєве зменшення показника до 38,0 за рахунок реорганізаційних заходів щодо оптимізації закладів охорони здоров'я. Відповідно показник забезпеченості в регіоні середнім медичним персоналом на 10 тис. населення складає 62,9. Очікується зменшення даного показника за рахунок реорганізаційних заходів в закладах охорони здоров'я до 62,5.

За рахунок усіх джерел фінансування на виконання ремонтних робіт закладів охорони здоров'я області профінансовано станом на 01.10.2023 – 40,029 млн грн. Придбано медобладнання за рахунок благодійної допомоги, державного бюджету, коштів НСЗУ на суму 185,7 млн грн, 18 санітарних автомобілів – на суму 26,8 млн грн.

Зокрема, впродовж січня – вересня 2023 року виконано:

монтаж системи киснепостачання в КНП «Сторожинецька багатопрофільна лікарня інтенсивного лікування». Профінансовано за виконані роботи з місцевого бюджету 1,1 млн грн;

капітальний ремонт фізіотерапевтичного та терапевтичного відділень КНП «Хотинська багатопрофільна лікарня інтенсивного лікування» (виконані роботи за рахунок коштів НСЗУ в обсязі 514,3 тис. грн);

капітальний ремонт кабінетів поліклінічного відділення в КНП «Хотинська багатопрофільна лікарня інтенсивного лікування» (виконані роботи за рахунок коштів НСЗУ в обсязі 1,7 млн грн);

капітальний ремонт стаціонарного відділення комплексної медичної реабілітації в КНП «Глибоцька багатопрофільна лікарня» (заміна вікон та дверей) (роботи виконані за рахунок місцевого бюджету в сумі 361,7 тис. грн);

капітальний ремонт системи опалення та відновлювальні ремонтні роботи в Красноільській АЗПСМ (роботи виконані за рахунок місцевого бюджету в сумі 1,5 млн грн);

реконструкцію системи киснепостачання в ОКНП «Буковинський клінічний онкологічний центр» (виконані роботи за рахунок коштів НСЗУ в сумі 862,96 тис. грн);

капітальний ремонт коридору 2 поверху поліклінічного відділення ОКНП «Чернівецький обласний клінічний кардіологічний центр» (виконані роботи за рахунок коштів НСЗУ в обсязі 1,4 млн грн).

Продовжуються роботи з:

реконструкції блоку променевої терапії з добудовою приміщення для розміщення лінійного прискорювача в ОКНП «Буковинський клінічний онкологічний центр» (виконані роботи за рахунок коштів НСЗУ в обсязі 9,95 млн грн);

реконструкції приміщень літери «Р» під лабораторію в ОКНП «Буковинський клінічний онкологічний центр» (виконані роботи за рахунок коштів в обсязі НСЗУ 5,2 млн грн).

капітального ремонту частини фасаду корпусів літери «Д», «Є», «Р» в ОКНП «Буковинський клінічний онкологічний центр» (виконані роботи за рахунок коштів НСЗУ в обсязі 2,9 млн грн);

капітального ремонту корпусу 4 (палати інтенсивної терапії), корпусу 15 (гістологічна лабораторія), корпусу 10 (ЛОР підрозділ) в ОКНП «Чернівецька обласна клінічна лікарня» (виконані роботи за рахунок коштів НСЗУ в обсязі 7,4 млн грн);

капітального ремонту реабілітаційного відділення в КНП «Сокирянська лікарня» (виконані роботи за рахунок коштів НСЗУ в обсязі 845,3 тис. грн);

капітального ремонту поліклінічного відділення, рентген служби та реабілітаційного кабінету в КНП «Путильська багатoproфільна лікарня» (виконані роботи за рахунок коштів НСЗУ в обсязі 4,2 млн грн);

спорудження та облаштування збірної конструкції під розміщення прозекторської (моргу) в КНП «Хотинська багатoproфільна лікарня інтенсивного лікування». Профінансовано за виконані роботи за рахунок коштів НСЗУ в обсязі 1,1 млн грн;

капітального ремонту сходинок клітини, заміни дверних полотен, сантехнічних та оздоблювальних робіт в КНП «ЦПМСД «Садгора» (виконані роботи за рахунок коштів НСЗУ в обсязі 1,0 млн грн).

Пенсійне забезпечення та соціальний захист

До кінця 2023 року очікується отримати власних доходів до бюджету Пенсійного фонду України в Чернівецькій області (з урахуванням суми єдиного внеску, розподіленої на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування) в сумі 5793,7 млн грн, що на 878,9 млн грн або 17,9%, більше, ніж за 2022 рік

Станом на 01.10.2023 пенсійні виплати своєчасно та у повному обсязі отримують 204,5 тисячі пенсіонерів.

Середньомісячний розмір пенсійної виплати за 2023 рік очікується в сумі 4196,53 грн, що на 17,2% або 615,98 грн більше, порівняно з 2022 роком, при цьому у грудні 2023 року середній розмір пенсій очікувано становитиме 4288,58 грн, що на 13,1% більше, ніж у грудні 2022 року.

В частині фінансування на виплату пенсій та грошової допомоги з бюджету Пенсійного фонду, область залишається дотаційним регіоном. Станом на 01.01.2024 забезпеченість власними коштами на виплату пенсій та грошової допомоги складатиме 92,8% проти 89,8% минулорічних.

Основною проблемою залишається наявна заборгованість зі сплати обов'язкових платежів до бюджету Пенсійного фонду, яка станом на 01.01.2024 становитиме 8,9 млн грн, в тому числі недоїмка зі страхових внесків – 0,9 млн грн.

В області діє Регіональна програма соціальної підтримки учасників АТО/ООС, Захисників і Захисниць та членів їх сімей на 2023 рік, затверджена розпорядженням обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 29.03.2023 № 204-р. На реалізацію заходів Регіональної програми передбачено кошти в обласному бюджеті у сумі 14,4 млн грн, профінансовано за січень – вересень 2023 року 3136,5 тис. грн, а саме на:

- проведення інформаційної кампанії щодо прав та гарантій Захисників та Захисниць України і членів їх сімей на загальну суму 50,0 тис. грн;
- соціальне забезпечення, учасників АТО/ООС, Захисників та Захисниць України і членів їх сімей та сімей загиблих Захисників та Захисниць України – 1263,2 тис. грн;
- забезпечення якісного медичного обслуговування на третинному рівні – 1823,3 тис. грн.

З метою забезпечення житлом учасників бойових дій, відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів України від 12 травня 2023 року № 424-р, від 26 травня 2023 року № 463-р, від 30 травня 2023 року № 478-р, від 25 серпня 2023 року № 747-р, Чернівецькій області виділено кошти в сумі 53 млн грн для придбання житла 25 учасникам бойових дій. Наразі вже 6 осіб придбали житло, решта займаються пошуком відповідного житла.

Відкрито «Офіс соціальної підтримки військовослужбовців та членів їх сімей», в якому ветерани війни, особи з інвалідністю внаслідок війни, члени сімей військовослужбовців, члени сімей загиблих (померлих) захисників та захисниць можуть отримати відповідні послуги щодо отримання соціальних пільг та гарантій, психологічний супровід та інші. Станом на 01.10.2023 розглянуто 38 звернень підтримки військовослужбовців та членів їх сімей.

В області розроблено проєкт створення комунального закладу «Чернівецький обласний центр соціально-психологічної допомоги Захисникам та Захисницям України «ВЕТЕРАН ХАБ».

Діти, сім'я та молодь

Службами у справах дітей області вживалися заходи, направлені на розв'язання проблем дитячої бездоглядності та безпритульності, розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, захисту їх прав, свобод та законних інтересів, а також щодо покращення стану профілактичної роботи у дитячому середовищі, з неблагополучними сім'ями тощо.

В Чернівецькій області проживає 188,3 тис. дітей віком до 18 років, з яких 956 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Із загальної кількості таких дітей 706 – виховується в сім'ях опікунів, піклувальників. Протягом 2023 року встановлено опіку та піклування над 89 дітьми.

В області діє 17 дитячих будинків сімейного типу, в яких виховується 125 дітей, та 44 прийомні сім'ї, в яких виховується 82 дітей. В дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях виховується 22% від загальної кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Станом на 01.10.2023 усиновлено 30 дітей.

Служба у справах дітей забезпечує своєчасне виявлення, надання статусу та облік дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Здійснюється робота щодо влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування в сімейні форми виховання та вирішення питання щодо захисту особистих, майнових та житлових прав дітей.

У всіх територіальних громадах області здійснюється інформаційно-роз'яснювальна робота щодо позитивного ставлення до дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються у прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу.

Службами у справах дітей спільно з органами Національної поліції забезпечено систематичне проведення цільових профілактичних рейдів «Діти вулиці», «Вокзал», у тому числі і нічні рейди щодо виявлення підлітків-правопорушників та дорослих осіб, які втягують неповнолітніх у злочинну діяльність та скоєння правопорушень.

Станом на 01.10.2023 проведено 611 рейдів, в ході яких виявлено 246 дітей, з них 93 – вилучено з місць, де їм загрожувала небезпека, 43 дитини, які вилучені під час рейдів повернено в сім'ї, 20 дітей влаштовано в Центр соціально-психологічної реабілітації дітей служби у справах дітей Чернівецької обласної державної адміністрації, 17 – до закладів охорони здоров'я, 5 дітей влаштовано в патронатні сім'ї та 8 – тимчасово влаштовані в сім'ю родичів, знайомих.

Згідно статистичної інформації на обліку служб у справах дітей області перебуває 1165 дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах; 65 дітей перебувають на обліку як такі, що зазнали фізичного, психологічного, сексуального або економічного насилля; 948 дітей, які проживають в сім'ях, де батьки ухиляються від виконання батьківських обов'язків.

З метою соціально-психологічної реабілітації дітей, які потрапили у складні життєві обставини, втратили піклування з боку батьків, їх соціально - правового захисту в області діє Центр соціально-психологічної реабілітації дітей служби у справах дітей Чернівецької обласної державної адміністрації на 30 місць, в якому отримали соціально-психологічну допомогу та реабілітацію 73 дітей.

В області перебуває 9 евакуйованих закладів, в яких перебувають діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування та діти, які опинились в складних життєвих обставинах, в загальній кількості 223 дітей, 6 дитячих будинків сімейного типу, в яких виховується 47 дітей, 4 прийомні сім'ї в яких виховується 9 дітей, 30 опікунів і піклувальників – 40 дітей.

При службі у справах дітей обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) функціонує безкоштовна телефонна дитяча «гаряча лінія», яка призначена для прийому дзвінків з таких питань, як насильство над дітьми, жорстоке поводження з ними, порушення майнових та інших прав дітей, а також інші питання, що стосуються безпеки дітей.

Виготовлено та розповсюджено рекламно-інформаційну продукцію (інформаційні євробуклети «Усиновлення», «Сімейні форми виховання»; календарі настільні з номером безкоштовної телефонної дитячої «гарячої лінії»; флаєра «Кордони тіла»; наклейки А5 «Гаряча лінія»; інформаційні закладки «Правила з Патроном»). А також в рамках заходів до «16 днів проти насильства», який проходить з 25 листопада до 10 грудня виготовлено флаєра «Зупинися насильство».

Постійно проводиться робота, спрямована на посилення соціального захисту дітей, які опинились у складних життєвих обставинах, попередження негативних проявів у дитячому середовищі.

У засобах масової інформації висвітлюються теми захисту прав і законних інтересів дітей, насамперед дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, реалізації їхніх прав на охорону здоров'я, освіту, соціальний захист та гармонійний розвиток. Систематично висвітлюються повідомлення відповідної тематики, які розміщуються на офіційній сторінці в мережі Facebook. Вищезазначені

питання порушуються у теле- і радіопередачах прямого ефіру місцевих телерадіокомпаній.

Культура

Для задоволення культурно-освітніх потреб жителів області діють 377 клубних закладів, 359 бібліотек, 152 музеї, 26 музичних шкіл, 11 художніх шкіл, 18 шкіл мистецтв, обласний фаховий коледж мистецтв ім. С. Воробкевича, 2 професійних театри, обласна філармонія та зала органної і камерної музики, обласний центр культури і мистецтв, 2 комунальних демонстратори фільмів, 12 кіноустановок, обласний центр з питань культурної спадщини.

Мережа клубних закладів Чернівецької області складає 377 закладів (343 у сільській місцевості), в яких працюють 2179 аматорських формувань. Із загальної кількості усіх творчих колективів 124 мають звання народний аматорський, 21 – зразковий, 1 – заслужений. Забезпечують культурно-просвітницьку та дозвілльєву діяльність 569 творчих працівників, із них 274 з фаховою освітою. У липні-серпні 2023 року проведено I (регіональний) етап Всеукраїнського огляду-конкурсу клубних закладів у сільській місцевості.

Розширено мережу мистецьких шкіл області, яка налічує 55 мистецьких шкіл (28 музичних, 11 художніх та 16 шкіл мистецтв). Усього початковою мистецькою освітою, охоплено 7193 учні, що складає 6,94% від загальної кількості учнів у закладах загальної середньої освіти. У 2023 році відбулось відкриття Неполоковецької школи мистецтв.

Фонд публічних бібліотек області складає 4,5 млн примірників друкованих та інформаційних видань. Впродовж 2023 року надійшло понад 6,86 тис. примірників видань, вилучено 287,72 одиниць, з них 215,52 – російською мовою. Послугами бібліотек щорічно користуються понад 208,8 тис. читачів. На сьогодні 162 бібліотеки мають комп'ютерну техніку, у тому числі 123 – у сільській місцевості. До мережі Інтернет підключено 389 комп'ютерів, з них у сільській місцевості – 141.

Електронною поштою користуються 184 бібліотек, з них у сільській місцевості – 139. Послуги користувачам надають 142 інформаційно-ресурсні бібліотечні центри, у районних та сільських книгозбірнях створено 9 вебсайтів та 50 блогів. Працюють 25 хабів цифрової освіти.

У вересні-листопаді 2023 року проведено щорічний обласний конкурс «Бібліотека року».

У 2023 році до Національного переліку елементу нематеріальної культурної спадщини України занесено 3 елементи: «Буковинська та бессарабська тайстра: традиції виготовлення та побутування», «Буковинське поминальне деревце з дарами», «Буковинський урочистий вінок з ковилою».

Реалізовано культурно-освітній проєкт «Об'єднані Знаннями та Мистецтвом», у якому взяли участь більше 3000 учнів закладів загальної середньої освіти Чернівецької області.

З метою залучення додаткових джерел фінансування закладів культури в практику їх діяльності запроваджено платні послуги. Сума надходжень за 9 місяців 2023 року становила 42,5 млн грн.

У 2023 році виділено кошти на фінансування автоматизації інформаційно-бібліотечної діяльності, створення електронної бібліотеки у Чернівецькій обласній універсальній науковій бібліотеці ім. М. Івасюка. Виділені кошти в сумі 440 тис. грн. будуть спрямовані на оплату послуг з інсталяції, налаштування системи КОНА

(автоматизована бібліотечна інтегрована система АБІС) та переведення з існуючих бібліотечних систем IRBIS відповідно до потреб обласної книгозбірні.

У Чернівецькому обласному музеї народної архітектури та побуту облаштовано стоянку для маломобільних груп населення та встановлено пандуси.

У Кадубовецькій територіальній громаді здійснено капітальний ремонт приміщень Кадубовецької музичної школи та у Кіцманській територіальній громаді здійснено ремонт даху та укріття Кіцманської музичної школи.

Фізкультура і спорт

В області функціонують 2252 спортивні споруди, у тому числі: 32 стадіони, 1553 площинних споруд (у тому числі: 8 мультимайданчиків, 8 зі штучним покриттям, 21 тенісних корта, 260 футбольних полів, 1256 інших майданчиків), 87 комплексних спортивних споруд, 350 спортивних залів площею не менше 162 м. кв, 27 стрілецьких тири, 1 стрілецький стенд, 1 стрільбище для стрільби з лука, 1 велотрек, 1 кінно-спортивна база, 2 споруди зі штучним льодом, 1 веслувально-спортивна база та 1 лижна база на 100 пар лиж і більше та 184 інших спортивних споруд.

Створено і працюють 11 центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх», у тому числі: 1 обласний, 6 міських, 3 районні та один селищний.

В регіоні працюють: 29 дитячо-юнацьких спортивних шкіл, в тому числі 1 спеціалізована дитячо-юнацька спортивна школа олімпійського резерву зі стрільби з лука, 1 спеціалізована дитячо-юнацька спортивна школа з футболу, 1 обласна спортивна школа для дітей з інвалідністю «Інваспорт», 1 школа вищої спортивної майстерності. В дитячо-юнацьких спортивних школах займаються 9854 учнів, працюють 349 тренерів-викладачів.

За підсумками міжнародних, всеукраїнських та регіональних змагань станом на 01.12.2023 присвоєно наступні спортивні звання:

- майстер спорту України міжнародного класу – 10 особам;
- майстер спорту України – 26 особам;
- кандидати в майстри спорту України – 182 особам.

Перший спортивний розряд з видів спорту виконано 149 спортсменами.

Комісією з надання тренерам-викладачам кваліфікаційних категорій з видів спорту упродовж січня – жовтня 2023 року присвоєно:

- 23 тренерам-викладачам – II кваліфікаційну категорію;
- 9 тренерам-викладачам – I категорію;
- 10 тренерам – вищу кваліфікаційну категорію.

19 спортсменів Чернівецької області є членами збірної команди України, 14 – кандидатів в збірну команду України, 28 спортсменів входять в резерв збірної команди України з олімпійських видів спорту у 2023 році.

3 неолімпійських видів спорту членами збірної команди являються 80 спортсменів, 58 спортсменів є кандидатами у збірну команду України та 40 спортсменів входять до резерву збірної команди України.

У 2023 році завершилась реконструкція обласної дитячо-юнацької спортивної школи.

Підтримка та інтеграція внутрішньо переміщених осіб

Від початку військової агресії росії Чернівецька область прийняла понад 110 тис. внутрішньо переміщених осіб (ВПО), з них 36 396 дітей.

Станом на 15.11.2023 у Єдиній інформаційній базі даних про ВПО в Чернівецькій області зареєстровано 81829 осіб, з них:

- 56437 сімей;
- 25435 дітей;
- 3316 осіб з інвалідністю;
- 2402 зареєстровано ВПО з 2014 року;
- 26046 – транзитні ВПО (виїхали/переїхали).

В області функціонує телефонна «гаряча лінія» допомоги переселенцям, яка надає консультативну допомогу та сприяє ВПО у забезпеченні тимчасовим житлом.

В області сформовано перелік місць тимчасового проживання Чернівецької області, який затверджено розпорядженням обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 06.11.2023 № 1100-р (із змінами).

В Перелік ввійшли 77 місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб (гуртожитки освітніх закладів, школи, садочки, недіючі амбулаторії, санаторні заклади, благодійні прихистки тощо), в яких проживає 2775 ВПО. Наразі в МТП наявні 671 вільних ліжко-місць.

З початку війни та на даний час більшість ВПО проживає у приватному житловому фонді – 90,7%, частина в приватних колективних закладах (готелі, хостели, садиби, благодійні прихистки) – 4%, інша частина – в комунальних закладах обласного підпорядкування та територіальних громад – 5,3%.

Вживаються заходи щодо забезпечення надання належного рівня соціального захисту і підтримки внутрішньо переміщених осіб. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам» допомогу на проживання отримали 134875 внутрішньо переміщених осіб на загальну суму 1194,54 млн грн.

В установах соціального захисту населення проживає 482 внутрішньо переміщені особи, з яких 269 осіб похилого віку та особи з інвалідністю евакуйовано до області із п'яти установ, які розташовані в зоні проведення активних бойових дій. Зважаючи на зазначене, в окремих комунальних установах розгорнуто додаткові місця. Загалом, в установах соціального захисту наразі проживають 1327 осіб. З метою облаштуванні таких місць налагоджено співпрацю з міжнародними громадськими організаціями.

З метою розв'язання основних проблемних питань внутрішньо переміщених осіб, сприяння соціальній адаптації таких осіб за новим місцем проживання, в області створено Координаційну раду з питань внутрішньо переміщених осіб, склад якої затверджено розпорядженням обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 16 січня 2023 року № 10-р «Про утворення Координаційної ради з питань внутрішньо переміщених осіб при обласній державній адміністрації».

Для підтримки та координації надання допомоги цивільному населенню і внутрішньо переміщеним особам розпорядженням обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 01.06.2023 № 419-р створено Координаційний центр підтримки цивільного населення.

З метою забезпечення належних умов для реалізації соціально-економічних, особистих прав і свобод вимушених переселенців розпорядженням обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 13.12.2022 № 1491-р затверджено Комплексну програму підтримки та інтеграції внутрішньо

переміщених осіб, інших постраждалих від війни на 2023 рік (далі – Програма). Станом на 01.11.2023 на реалізацію заходів з обласного бюджету виділено 39,8 млн грн, використано 16,616 млн грн або 41,7% від виділеної суми, а саме:

1,552 млн грн на забезпечення належних умов для тимчасового проживання ВПО та фінансову підтримку інших постраждалих від війни, зокрема надання часткової компенсації громадським об'єднанням, іншим організаціям, установам (зкладам);

9,032 млн грн на здійснення ремонтно-будівельних робіт в приміщеннях, визначених для розміщення ВПО, та їх облаштування;

6,0 млн грн для надання фінансової допомоги іншим регіонам, що постраждали від бойових дій;

0,032 млн грн на організацію інформаційно-просвітницьких заходів, акцій, форумів та «круглих» столів з питань соціальної підтримки ВПО та інших постраждалих від війни.

Чернівецька обласна державна адміністрація (обласна військова адміністрація) працює над покращенням умов проживання ВПО у комунальних закладах області. Проведена робота щодо пошуку можливостей для розміщення ВПО та спільно з територіальними громадами визначено будівлі, які можуть бути переобладнані (модернізовані, реконструйовані) для довгострокового розміщення ВПО.

Впродовж 2022-2023 років за рахунок коштів обласного та місцевих бюджетів здійснено ремонтні роботи в 6-ти будівлях комунальної власності. У відремонтованих приміщеннях створено 440 місць для довготривалого проживання ВПО.

Обласною державною адміністрацією (обласною військовою адміністрацією) здійснюється координація ремонтно-будівельних робіт на об'єктах комунальної власності, які здійснюють міжнародні організації. На цей час громадські організації Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), Міжнародна організація з міграції (МОМ), Агентство технічного співробітництва та розвитку (АСТЕД) провели ремонтно-будівельні роботи та закупили будівельні матеріали і побутову техніку на більше, ніж 40 об'єктах. Здійснення робіт на цих об'єктах дало можливість додатково створити близько 1 тис. місць довгострокового проживання ВПО та покращити умови проживання для майже 4 тис. ВПО.

Обласною державною адміністрацією (обласною військовою адміністрацією) започатковано дві ініціативи стосовно будівництва/реконструкції житла для ВПО, яке перебуває в комунальній власності громад:

- з Міжнародною організацією з міграції (МОМ) – проект «Покращення житлових умов внутрішньо переміщених осіб», який полягає у створенні Фонду місцевого розвитку (ФМР) як револьверного фонду, що передбачає повторне надання коштів на реалізацію проектів з будівництва/реконструкції житла. За результатами зустрічей та обговорень для проведення ремонтних робіт в Хотинській територіальній громаді по проекту МОМ відібрано будівлю колишнього центру переливання крові (м. Хотин, вул. Шевченка, 29). Також опрацьовується питання реалізації такого проекту в Чернівецькій громаді;

- з Міжнародною фінансовою корпорацією (ІFC) – щодо надання грантів на ремонт комунальних будівель для розміщення ВПО. Передбачається, що ІFC спрямує гранти, муніципалітетам (або комунальним підприємствам) на фінансування ремонтів комунальних будівель з тим, щоб муніципалітети (або

комунальні підприємства) здійснили ремонти будівель та забезпечили житлом внутрішньо переміщених осіб. Грант надається у розмірі 5 тис. доларів США на одну людину, що буде поселена в результаті ремонту приміщення. За результатами низки зустрічей та обговорень у 2023 році відібрані перші будівлі у Хотинській територіальній громаді (будівлі ветеринарної клініки, зубопротезної станції та Хотинського закладу ЗСО №2).

До реалізації проєкту заплановано долучити ще декілька громад Чернівецької області та обласні заклади, які в процесі реалізації проєкту можуть бути переведені у житло для проживання ВПО.

1.1. Динаміка розвитку економіки, стан використання природного, виробничого, науково-технічного та трудового потенціалу, головні проблеми розвитку економіки та соціальної сфери

Пріоритетними напрямками розвитку області є:

Подальша інтеграція та збереження виробництва релокованими підприємствами в регіоні, підтримка та супровід релокованого бізнесу та території області;

збереження та розвиток трудового потенціалу;

сприяння інтеграції бізнесу та професійної освіти;

промоція експортних можливостей регіону та просування товаровиробників області; підтримка та сприяння розвитку виробництва товарів, а також залучення представників бізнес-спільноти області до участі в інвестиційних форумах та бізнес-конференціях;

популяризація принципів та стандартів соціально відповідального бізнесу, а також проведення інформаційних кампаній щодо реалізації Урядової програми «Є Робота» та інших програм фінансової підтримки бізнесу;

розвиток та підтримка мережі індустріальних парків на території області; впровадження прогресивних технологічних процесів; освоєння нових конкурентоспроможних виробів;

надання консультативно-методичної допомоги територіальним громадам щодо розробки інвестиційних паспортів та інвестиційних проєктів, інформаційний супровід реалізації проєктів зі значними інвестиціями на території області;

приведення у відповідність із вимогами сучасних стандартів автомобільних доріг з відповідною дорожньою інфраструктурою за напрямками міжнародних транспортних коридорів; розбудова та проведення ремонту магістральних автомобільних доріг за напрямками міжнародних і національних транспортних коридорів, під'їздів до контрольних-пропускних пунктів на державному кордоні;

створення безпечних умов для організації виховного, освітнього процесу в області та наданні медичних послуг.

Основними проблемними питаннями області залишаються:

нестабільність роботи промислових підприємств в умовах правового режиму воєнного стану, скорочення фахового кадрового потенціалу в галузі у зв'язку з загальною мобілізацією в ЗСУ, а також неконтрольований відтік кваліфікованих кадрів виробничих спеціальностей за кордон;

низька конкурентоспроможність продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках через застаріле та енергоємне обладнання, неповна завантаженість

виробничих потужностей; значна потреба у внутрішніх та зовнішніх інвестиціях для відновлення і розвитку виробництва;

недостатня підтримка підприємництва з питань надання правової, інформаційно-консультативної, освітньої та фінансової допомоги підприємцям, особливо в сільській та гірській місцевості, а також недостатній рівень діджиталізації;

недостатнє фінансування або відсутність коштів у місцевих бюджетах стримує оновлення містобудівної документації на місцевому рівні, відсутність якої тягне за собою ряд непоправних з часом проблем, зокрема нераціональне використання території та хаотичну забудову населених пунктів;

аварійний стан теплових мереж та втрати теплової енергії по ним; аварійний стан котлів, їх низький рівень ККД та висока питома витрата палива на виробництво теплової енергії; незбалансована теплоподача в житлових багатоквартирних будинках не відповідає сучасним вимогам з енергозбереження.

Серед основних екологічних проблем області залишається низький рівень облаштування та впорядкування сміттєзвалищ на території сільських населених пунктів області та низький рівень запровадження роздільного збору відходів та утилізації виробничих відходів. У незадовільному стані знаходяться каналізаційні очисні споруди у містах Сторожинець, Новоселиця, Хотин, Заставна та в смт Кострижівка, Глибока, Берегомет. Особливо критична ситуація склалася у м. Сторожинець, де стічні води без очистки скидаються в прикордонну річку Сірет, що викликає забруднення навколишнього природного середовища. Кожна п'ята каналізаційна насосна станція та третина насосних агрегатів відпрацювали нормативний строк експлуатації, що призводить до підвищених витрат електричної енергії.

Актуальним питанням для області є захист земельних угідь і господарських об'єктів від шкідливої дії паводкових вод. Має місце незадовільне фінансування протиаварійних та протизсувних заходів.

2. Стратегічні та оперативні цілі розвитку області

2.1. Підвищення конкурентоспроможності регіону шляхом сталого розвитку сільського господарства, переробної промисловості та туризму

2.1.1. Створення сприятливих умов для сталого розвитку сільського господарства, в тому числі на гірських територіях

Агропромисловий комплекс

Мета Програми: створення сприятливих умов для стабільного, ефективного та конкурентоспроможного функціонування аграрного сектора економіки, в тому числі на гірських територіях, забезпечення продовольчої безпеки області, залучення інвестицій у розвиток та модернізацію підприємств аграрного сектора економіки.

Основні завдання та заходи Програми:

- забезпечення реалізації напрямків, визначених Комплексною програмою підтримки розвитку сільського господарства Чернівецької області на 2023-2027 роки та Комплексною програмою розвитку земельних відносин у Чернівецькій області на 2023-2027 роки;

- сприяння розвитку сільськогосподарського виробництва шляхом створення інфраструктури для зберігання, сортування та переробки сільгосппродукції;

- сприяння ефективному використанню земель сільськогосподарського призначення, проведення заходів з докорінного покращення земель;
- формування сприятливого інвестиційного клімату в секторі сільського господарства області;
- удосконалення структури посівних площ сільськогосподарських культур (розширення посівних площ сої на 0,5 тис.га, соняшнику на 0,4 тис.га та цукрових буряків на 0,2 тис.га проти 2023 року);
- розбудова інфраструктури аграрного ринку:
 - реконструкція тваринницького приміщення під кормоцех ФГ «Еком'ясо-Нік» в с. Хряцька Чернівецького району;
 - завершення будівництва цеху з переробки м'яса в м.Чернівці (ПП спеціалізоване міжрегіональне управління «Нафта»);
 - завершення та введення в експлуатацію зерносушильного елеватора на 2,2 тис. тонн СФГ «Урожай»;
 - завершення будівельних робіт ТОВ «Захід-Агро» щодо переоснащення колишнього Вашківецького бурякоприймального пункту під сучасний зерноприймальний пункт (будівництво додаткового складу для зберігання техніки та зерна на 1 тис.тонн);
 - завершення компанією «Alebor Group» будівництва 3 черги перевантажувального зернового терміналу на 10 тис. тонн в Чернівецькому районі (ТОВ «Вадул - Сіретський термінал»).
- впровадження сучасних ресурсозберігаючих технологій обробітку ґрунту на площі близько 58 тис.га.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- збільшення обсягів виробництва валової продукції сільського господарства на 2,3%, у тому числі рослинництва – на 3,0%, тваринництва – зберегти на рівні 2023 року;
- збільшення площі багаторічних насаджень за рахунок отриманих грантів;
- збільшення виробництва технічних культур на 0,8%, картоплі на 0,8%, плодів та ягід – на 4,3%.

2.1.2. Підвищення конкурентоспроможності продукції провідних галузей промисловості (деревообробна, текстильна, харчова)

Промисловість

Мета Програми: зростання конкурентоспроможності галузі шляхом ефективного використання наявних механізмів стимулювання розвитку виробництва.

Основні завдання та заходи Програми:

- розвиток та розбудова індустріальних (промислових) парків в області: реалізація заходів щодо облаштування інженерно-транспортної інфраструктури індустріальних парків (ІП «Новодністровськ», ІП «Хотин Invest», ІП «Енергія Буковини»);
- включення до Реєстру індустріальних (промислових) парків ІП «Чернівці» та ІП «Недобоївці»;
- створення нових індустріальних парків у територіальних громадах області;

вибір керуючої компанії, укладення договорів з учасниками з метою здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку (ІП «Новодністровськ», ІП «Хотин Invest», ІП «Енергія Буковини», ІП «Чернівці» та ІП «Недобоївці»);

- розширення та подальше впровадження в області програми надання державної допомоги суб'єктам господарювання у формі грантів на створення або розвиток переробних підприємств;

- створення сприятливих умов для функціонування суб'єктів господарювання області в умовах дії правового режиму воєнного стану та проведення мобілізації (реалізація заходів щодо визначення підприємств, установ і організацій критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період);

- подальша інтеграція та збереження виробництва в регіоні релокованими промисловими підприємствами.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- зростання обсягів виробництва промислової продукції на 4,0%;
- зростання обсягів реалізації промислової продукції на 10%;
- завершення облаштування інженерно-транспортної інфраструктури 3-х індустріальних парків в Чернівецькій області;

- включення до Реєстру індустріальних (промислових) парків 2 індустріальних парків;

- зростання частки переробної промисловості у структурі валової доданої вартості галузі та у структурі обсягу реалізованої промислової продукції.

Розвиток малого та середнього підприємництва

Мета Програми: сприяння розвитку малого та середнього бізнесу в умовах воєнного стану та післявоєнний період, забезпечення сприятливого бізнесклімату для відновлення його ділової активності, формування реальних механізмів підтримки малого та середнього підприємництва та забезпечення зайнятості населення.

Основні завдання та заходи Програми:

- забезпечення реалізації заходів Комплексної програми розвитку малого та середнього підприємництва у Чернівецькій області на 2023–2024 роки;

- надання суб'єктам малого та середнього підприємництва компенсації частини вартості обладнання, що забезпечує акумуляцію і генерацію енергії, для забезпечення роботи в умовах енергетичної кризи;

- інформування підприємців про діяльність міжнародних організацій бізнес-асоціацій, спрямовану на розвиток та підвищення конкурентоспроможності малого та середнього бізнесу;

- створення нових об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва;

- упровадження гендерної політики шляхом сприяння розвитку жіночого підприємництва;

- популяризація підприємництва серед окремих категорій населення (внутрішньо переміщені особи, звільнені у запас або відставку, молодь, старше покоління);

- забезпечення надання якісних та доступних адміністративних послуг, що надаються ЦНАП відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від

16.05.2014 № 523-р (із змінами) «Деякі питання надання адміністративних послуг через центри надання адміністративних послуг»;

- надання релокованим підприємствам компенсації частини вартості орендної плати за орендовані виробничі приміщення та вартості виробничого обладнання, придбаного на умовах кредитного договору з банками;

- забезпечення надання додаткового відшкодування (компенсації) частини відсотків шляхом зниження розміру компенсаційної процентної ставки до рівня 0% річних за наданими уповноваженими банками кредитами суб'єктам мікро-, малого та середнього на надання суб'єктам малого і середнього підприємництва в рамках Державної програми «Доступні кредити 5-7-9%»;

- проведення інформаційних кампаній щодо реалізації Урядової програми «Робота».

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- збільшення кількості суб'єктів малого та середнього підприємництва;
- збільшення питомої ваги жіночого підприємництва;
- збільшення кількості суб'єктів підприємництва за рахунок започаткування власної справи безробітними, які виявили бажання займатися підприємницькою діяльністю;
- запровадження механізмів фінансової підтримки суб'єктів малого та середнього підприємництва;
- збільшення кількості зайнятого населення;
- збільшення кількості наданих послуг ЦНАП;
- збільшення обсягів сплати податків та зборів суб'єктами малого та середнього підприємництва на 10,0%.

Зовнішньоекономічна та інвестиційна діяльність

Мета Програми: формування сприятливого інвестиційного іміджу Чернівецької області, пошук нових каналів збуту продукції з метою зниження негативних наслідків російського військового вторгнення, стимулювання інвестиційної активності суб'єктів господарської діяльності області.

Основні завдання та заходи Програми:

- організація та проведення міжнародних, регіональних та інших публічних заходів інвестиційного характеру, ділових зустрічей, семінарів, круглих столів за участю представників ділових кіл зарубіжних країн, потенційних інвесторів з метою налагодження та розвитку співпраці;

- виготовлення та поширення якісних інформаційно-презентаційних матеріалів щодо економічного та інвестиційного потенціалу області, в тому числі іноземними мовами;

- забезпечення розробки та наповнення Інвестиційного порталу Чернівецької області новими інвестиційними об'єктами, пропозиціями та проектами;

- створення позитивного іміджу області шляхом популяризації і презентації інвестиційного та експортного потенціалу регіону серед дипломатичних представництв зарубіжних країн в Україні та на міжнародних виставкових, іміджевих заходах в Україні та за кордоном;

- популяризація продукції місцевих товаровиробників та збільшення експортних можливостей шляхом сприяння їх участі у виставково-презентаційних

та іміджевих заходах, ярмарках, форумах, конференціях тощо для пошуку нових ринків збуту та налагодження зв'язків із потенційними партнерами;

- інформування суб'єктів господарювання області щодо комерційних пропозицій іноземних компаній, тендерів на закупівлі товарів та послуг, які проводяться іноземними країнами для налагодження та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків;

- участь у реалізації проєктів в рамках програм співпраці з міжнародними організаціями та партнерами;

- координація та супровід реалізації інвестиційних проєктів за рахунок усіх джерел фінансування, незаборонених чинним законодавством.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- забезпечення впровадження пріоритетних для області проєктів щодо будівництва, реконструкції та ремонту об'єктів соціальної сфери за рахунок усіх джерел фінансування, незаборонених чинним законодавством;

- збільшення обсягу освоєних капітальних інвестицій на 2,9%;

- збільшення обсягу прямих іноземних інвестицій на 1,9%;

- збільшення обсягу експорту товарів на 18,2%.

Міжнародне та транскордонне співробітництво

Мета: розвиток існуючого та започаткування співробітництва з адміністративними одиницями країн світу, покращення міжнародного іміджу області.

Основні завдання та заходи Програми:

- розвиток міжнародного, міжрегіонального та транскордонного співробітництва:

- організація зустрічей з іноземними делегаціями, делегаціями партнерських регіонів, представниками дипломатичних установ іноземних держав, акредитованих в Україні;

- забезпечення участі керівництва обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) у міжнародних заходах за кордоном;

- організація проведення та участь у заходах міжнародного характеру;

- забезпечення функціонування Регіонального офісу міжнародного співробітництва у Чернівецькій області;

- сприяння залученню, використанню та здійсненню моніторингу міжнародної технічної допомоги:

- координація роботи із забезпечення належної участі області у програмах прикордонного співробітництва та інших грантових програмах ЄС;

- забезпечення моніторингу, супроводження, всебічної підтримки у реалізації проєктів міжнародної технічної допомоги;

- участь області в реалізації Стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- проведення та участь у заходах міжнародного характеру;

- поглиблення існуючого та налагодження нового співробітництва;

- формування позитивного міжнародного іміджу Чернівецької області;

- збільшення кількості та підвищення якості проєктів транскордонного співробітництва;
- збільшення обсягу залучених в економіку та соціальну сферу області міжнародних фінансових ресурсів.

2.1.3. Розвиток туризму та рекреації Туристично-рекреаційна сфера

Мета Програми: створення сучасної інфраструктури туризму з елементами безбар'єрності та забезпечення умов для повноцінного функціонування суб'єктів туристичної діяльності за умови збереження екологічної рівноваги та історико-культурної спадщини.

Основні завдання та заходи Програми:

- створення сприятливих умов для розвитку туристично-рекреаційного потенціалу області, зокрема з метою розширення можливостей надання реабілітаційних послуг постраждалим внаслідок військової агресії російської федерації проти України:
 - розвиток доступності рекреаційно-туристичних територій;
 - залучення внутрішніх та зовнішніх інвесторів для будівництва готелів, глемпінгів та кемпінгів;
 - проведення навчань, семінарів для посадових осіб органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади відповідальних за розвиток туристичної галузі області, власників сільських садиб, суб'єктів туристичної діяльності з метою створення туристичного кластеру в регіоні;
 - проведення заходів з популяризації спортивного та пізнавального туризму на території «Хотинського», «Вижницького» та «Черемоського» національних парків;
- формування інфраструктури для розвитку туризму в області:
 - розробка нових туристичних маршрутів на території Чернівецької області, серед яких спелеомаршрут до печери «Буковинка», патріотичний маршрут «Стежками УПА», транскордонний маршрут «Штефан Великий»;
 - розвиток крафтового виробництва та сувенірної галузі в регіоні та проведення відповідних ярмарок;
 - встановлення інформаційних таблиць та вказівних знаків;
 - створення обласного туристично-інформаційного центру;
- популяризація туристичного потенціалу області:
 - проведення різноманітних туристичних заходів в області (форумів, виставок, рекламно-інформаційних турів, блогер-турів тощо);
 - організація та сприяння проведенню заходів, пов'язаних із етнокультурною інтеграцією внутрішньо переміщених осіб;
 - промоція туристичних можливостей краю, створення промоційних відеороликів та розповсюдження їх на різних медійних майданчиках.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- залучення інвестиційних ресурсів у розвиток туристичної галузі області, зокрема шляхом участі у програмах транскордонного та міжнародного співробітництва;
- створення обласного туристично-інформаційного центру;
- проведення туристично-інформаційних заходів;

- проведення 5 навчань, семінарів для посадових осіб органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади відповідальних за розвиток туристичної галузі області, власників сільських садіб, суб'єктів туристичної діяльності із основ організації обслуговування туристів.

2.1.4. Формування сучасної системи підготовки кадрів для потреб регіональної економіки

Зайнятість населення, ринок праці та доходи населення

Мета Програми: забезпечення захисту прав громадян на працю та реалізація їхніх прав на соціальний захист у разі настання безробіття.

Основні завдання та заходи Програми:

- сприяння забезпеченню зайнятості населення області, в першу чергу соціально-вразливих категорій населення, шляхом надання громадянам якісних та результативних послуг на основі індивідуального та адресного підходу у вирішенні питань зайнятості;

- стимулювання підприємницької діяльності, з залученням внутрішньо переміщених осіб, до участі в державній програмі надання мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу;

- підвищення результативності співпраці з роботодавцями щодо кількісного зростання та якісного наповнення бази вакансій, забезпечення максимально оперативного підбору претендентів на зайняття вакантних посад відповідно до заявки роботодавця;

- організація професійного навчання зареєстрованих безробітних з урахуванням пріоритетів розвитку Чернівецької області та потреб роботодавців області у робочій силі, а також відповідно до покликань, інтересів, здібностей безробітних;

- подальше розгортання громадських робіт та інших робіт тимчасового характеру з метою повернення безробітних та інших категорій громадян до продуктивної праці, враховуючи суспільну корисність цих робіт;

- надання інформаційно-роз'яснювальних послуг з метою співпраці із соціальними партнерами задля повернення безробітних до активної зайнятості, мотивації населення області до легальної зайнятості та виконання суспільно важливих програм та проєктів.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- забезпечення працевлаштування на вільні та новостворені робочі місця;
- залучення внутрішньо переміщених осіб до участі в державній програмі надання мікрогрантів на створення або розвиток власного бізнесу;
- надання громадянам, в першу чергу соціально-вразливих категорій населення, якісних та результативних послуг на основі індивідуального та адресного підходу у вирішенні питань зайнятості.

2.2. Просторове планування та розвиток інфраструктури

2.2.1. Просторове планування: сучасний підхід до планування розвитку територій

Планування території Чернівецької області, у тому числі гірських територій

Мета Програми: розроблення концепції інтегрованого розвитку території територіальних громад та Комплексного плану, що приведе містобудівну діяльність у відповідність до діючого законодавства, а також збільшить ефективність управління розвитком території адміністративних районів, територіальних громад та населених пунктів.

Основні завдання та заходи Програми:

- розробка Комплексних планів просторового розвитку територій територіальних громад в комплексі з генеральними планами, планами зонування;
- розроблення картографічних основ у цифровій формі у державній геодезичній системі координат УСК-2000 для розроблення Комплексного плану просторового розвитку території територіальної громади;
- розроблення концепції інтегрованого розвитку території територіальної громади;
- коригування Схеми планування Чернівецької області;
- створення містобудівного кадастру Чернівецької області;
- розроблення містобудівної документації;
- обґрунтування розподілу земель за цільовим призначенням;
- раціональне розташування зон житлової та громадської забудови, виробничих, рекреаційних, природоохоронних, оздоровчих, історико-культурних та інших зон і об'єктів;
- створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- надання методичної та практичної допомоги територіальним громадам у розробці плану просторового розвитку території;
- проведення коригування Схеми планування Чернівецької області;
- створення містобудівного кадастру Чернівецької області.

Розвиток будівельної галузі

Мета Програми: розвиток будівельної галузі.

Основні завдання та заходи Програми:

- продовження будівництва, реконструкції та капітального ремонту об'єктів соціальної сфери, житлово-комунального господарства, автомобільних доріг та мостів, які фінансуються за рахунок усіх джерел, у тому числі відповідно до Додатку 3.3. «Попередній перелік інвестиційних програм (проектів), що можуть реалізовуватися в Чернівецькій області у 2024 році з усіх джерел фінансування»;
- сприяння реалізації діючих в області програм житлового будівництва:
 - Комплексної програми «Власний дім» на 2021–2025 роки;
 - Комплексної програми забезпечення молоді житлом на 2023–2027 роки;
- реалізація проектів будівництва, реконструкції, капітального ремонту будівель (приміщень) для подальшого поселення ВПО.

Індикатор, що буде свідчити про реалізацію завдань Програми:

- збільшення обсягу виконаних будівельних робіт на 14,0%;
- будівництво, реконструкція, капітальний ремонт будівель (приміщень) для подальшого поселення ВПО;
- впровадження інноваційних енергозберігаючих технологій у будівництві.

2.2.2. Забезпечення розвитку інфраструктури регіону Розвиток транспортної інфраструктури та логістики

Мета Програми: поліпшення транспортно-експлуатаційного стану мережі автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення, забезпечення безперервного розвитку мережі автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення, підвищення рівня їх капітальності відповідно до темпів автомобілізації країни, відновлення і розвиток автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення, підвищення на них рівня безпеки руху, швидкості, комфортності та економічності перевезень.

Основні завдання та заходи Програми:

- оптимізація мережі автобусних маршрутів загального користування області та забезпечення їх належного функціонування;
- забезпечення стабільної роботи всіх видів транспорту, збільшення обсягів перевезення вантажів та пасажирів;
- посилення безпеки пасажирських перевезень;
- продовження роботи щодо забезпечення транспортним обслуговуванням осіб з інвалідністю шляхом використання автобусів спеціалізованого призначення;
- визначення автомобільних перевізників на маршрутах загального користування на конкурсних засадах, за бальною системою та основними показниками;
- продовження строку дії договорів про організацію перевезення пасажирів на автобусних маршрутах загального користування, за згодою сторін та за умови підтвердження автомобільним перевізником спроможності виконувати зобов'язання відповідно до укладеного з ним договору;
- підвищення якості та культури обслуговування пасажирів;
- координація діяльності щодо унеможливлення функціонування на ринку пасажирських перевезень транспортних засобів, які експлуатуються поза межами правового поля;
- забезпечення експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення (поточний дрібний ремонт та утримання автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення, у тому числі штучних споруд (мостових переходів, автопавільйонів тощо);
- проведення капітального та поточного ремонту штучних споруд (мостових переходів) (мостові переходи на автомобільних дорогах загального користування місцевого значення), автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення, автомобільних вулиць і доріг комунальної власності;
- виготовлення проєктно-кошторисної документації та проведення державної експертизи.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- зростання кількості перевезених пасажирів автомобільним транспортом на 1%;

- зростання пасажирообороту автомобільного транспорту на 1%;
- зменшення кількості нелегальних перевізників;
- проведення робіт з капітального та поточного ремонтів, автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення згідно із сучасними європейськими стандартами з відповідною дорожньою інфраструктурою;
- поліпшення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг загального користування державного та місцевого значення;
- реконструкція і розбудова мережі автомобільних доріг з урахуванням соціально-економічного і адміністративно-територіального розвитку області;
- зниження втрат від дорожньо-транспортних пригод, що трапляються через незадовільний стан автомобільних доріг;
- забезпечення безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до об'єктів дорожньої інфраструктури.

Розвиток телекомунікаційних послуг та послуг зв'язку

Мета Програми: розвиток телекомунікаційних послуг та послуг зв'язку в Чернівецькій області, забезпечення доступу населення та бізнесу до якісних телекомунікаційних послуг та послуг зв'язку, стимулювання розвитку телекомунікацій та зв'язку в регіоні.

Основні завдання та заходи Програми:

- розбудова телекомунікаційної інфраструктури:
 - будівництво волоконно-оптичних ліній зв'язку;
 - розгортання мереж зв'язку нового покоління (5G);
 - розширення покриття мобільного зв'язку та інтернету.
- підвищення якості телекомунікаційних послуг, шляхом:
 - модернізації обладнання провайдерів послуг;
 - впровадження новітніх технологій і стандартів;
 - підвищення швидкості передачі даних.
- розвиток електронних послуг та сервісів;
 - створення мобільних додатків та сервісів електронного урядування;
 - забезпечення кібербезпеки.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- зростання кількості нових абонентів фіксованого і мобільного зв'язку;
- збільшення площі покриття високошвидкісним інтернетом;
- збільшення кількості електронних послуг для населення;
- зростання обсягу інвестицій у телекомунікаційну галузь регіону;
- проведення інформаційних заходів для підвищення рівня цифрової грамотності та кіберзахисту.

2.3. Створення комфортних та безпечних умов проживання на території Чернівецької області

2.3.1. Збереження природно-заповідного фонду, збалансоване та раціональне використання надр

Охорона навколишнього природного середовища

Мета Програми: досягнення ресурсно-екологічної безпеки та раціоналізація природокористування.

Основні завдання та заходи Програми:

- забезпечення виконання завдань, визначених Комплексною програмою з охорони навколишнього природного середовища «Екологія» у Чернівецькій області на 2022–2026 роки;
- проведення еколого-просвітницької роботи, сприяння діяльності еколого-освітніх центрів;
- облаштування 1 поста спостережень за станом атмосферного повітря на базі Чернівецького обласного гідрометеорологічного центру в с. Терблече Терблеченської ТГ;
- співпраця з науковими-освітніми закладами, природоохоронними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами та установами регіону з питань покращення стану довкілля Чернівецької області.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- здійснення 20 еколого-просвітницьких заходів на базі освітніх закладів та природно-заповідних установ;
- здійснення 30 еколого-освітніх заходів на території природно-заповідних установ;
- проведення планової роботи з облаштування 3 екологічних стежок, 4 – рекреаційних майданчиків.

2.3.2. Підвищення рівня екологічної безпеки регіону

Модернізація житлово-комунального господарства, розвиток інженерної інфраструктури, управління відходами

Мета Програми: розвиток та модернізація водопровідного господарства, реконструкція існуючої системи водобутку, подачі та розподілу води, будівництво та реконструкція очисних споруд каналізації, покращення екологічної ситуації, шляхом роздільного збирання, транспортування, сортування, переробки та утилізації твердих побутових відходів.

Основні завдання та заходи Програми:

- покращення стану управління відходами, залучення інвестицій у сферу управління відходами;
- створення комплексної системи поводження із твердими побутовими відходами;
- проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності громадян з питань запобігання утворення відходів та забрудненню навколишнього природного середовища;
- приведення якості питної води до рівня національних стандартів, зменшення витоків та неврахованих втрат води в системах централізованого водопостачання шляхом:
 - проведення ремонту, реконструкції водогонів та водопровідно-каналізаційних мереж;
 - будівництва фабрики з виготовлення гіпохлориту натрію в с.Вікно Чернівецького району;
 - реконструкції зовнішніх мереж централізованого водопостачання та водовідведення, заміни аварійних водопровідно-каналізаційних мереж;

реалізації проекту «Проект муніципального водного господарства м. Чернівці»;

реалізації проекту «Доведення якості питної води до рівня національних стандартів шляхом розвитку та модернізації водопровідного господарства»;

реалізації проекту «Покращення екологічної ситуації, шляхом роздільного збирання, транспортування, сортування, переробки та утилізації твердих побутових відходів»;

реалізації проекту «Покращення екологічної ситуації в Чернівецькій області шляхом розвитку та модернізації водопровідного господарства»;

будівництва та реконструкції очисних споруд каналізації в населених пунктах області в першу чергу розташованих на транскордонних річках Прут та Сірет.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

70 впорядкованих сміттєзвалищ;

50 придбаних контейнерів для вивозу сміття;

725,5 тис. тонн ліквідованого сміття на стихійних сміттєзвалищах;

1 побудованих (реконструйованих) очисних споруд каналізації;

0,5 км побудованих каналізаційних мереж;

1 побудований каналізаційний колектор;

1,7 км побудованих водопровідних мереж;

1 побудована фабрика з виготовлення гіпохлориду натрію;

3 об'єкта критичної інфраструктури, які отримують інженерно-технічний захист;

зменшення витоків та неврахованих втрат води на 0,1-0,2% в системах централізованого водопостачання шляхом впровадження сучасних технологій;

зменшення кількості аварійних водопровідно-каналізаційних мереж на 0,2-0,3% шляхом будівництва нових, реконструкції та заміни існуючих.

Техногенна безпека

Мета Програми: забезпечення захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру на території Чернівецької області.

Основні завдання та заходи Програми:

- реалізація заходів Регіональної програми розвитку цивільного захисту, забезпечення пожежної безпеки та запобігання і реагування на надзвичайні ситуації в Чернівецькій області на 2024–2027 роки;

- проведення роз'яснювальної роботи на підприємствах, установах, організаціях області щодо попередження можливості виникнення надзвичайних ситуацій та їхніх дій при цьому;

- підвищення ефективності функціонування сил цивільного захисту та системи моніторингу, прогнозування і запобігання надзвичайним ситуаціям шляхом проведення навчальних методичних зборів, семінарів тощо;

- забезпечення функціонування пунктів незламності у територіальних громадах області;

- здійснення постійного контролю за станом техногенної небезпеки на промислових об'єктах області, радіаційного та хімічного контролю навколишнього природного середовища та забезпечення належного матеріально-технічного забезпечення служб спостереження.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- зниження рівня негативного впливу надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру та їх наслідків на території області;
- зменшення матеріальних збитків та людських втрат;
- підвищення ефективності оперативного реагування на надзвичайні ситуації.

Протипаводковий захист

Мета Програми: управління водними ресурсами, захист сільських населених пунктів і сільськогосподарських угідь від шкідливої дії вод, комплексний протипаводковий захист у басейнах річок Прут та Сірет.

Основні завдання та заходи Програми:

- будівництво та проведення капітального ремонту ділянок берегоукріплення;
- будівництво та проведення капітального ремонту захисних дамб;
- розчищення (регулювання) русел річок в басейнах річок Прут та Сірет;
- будівництво водосховищ;
- будівництво сухих рівнинних та гірських ємностей;
- будівництво автоматизованого гідрологічного поста.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- проведення берегоукріплюючих робіт протяжністю 2,0 км;
- проведення роботи з будівництва та ремонту захисних дамб протяжністю 2,5 км;
- проведення роботи з розчистки (регулювання) русел – 0,7 км;
- будівництво 4 водосховищ;
- будівництво 3 сухих рівнинних та гірських ємностей;
- будівництво 1 автоматизованого гідрологічного поста.

2.4. Розвиток людського капіталу, як основа соціально-економічного зростання**2.4.1. Підвищення якості освіти та розвиток науки****Професійно-технічна освіта**

Мета Програми: забезпечення надання якісної професійної (професійно-технічної) освіти.

Основні завдання та заходи Програми:

- систематизація профорієнтаційної роботи в закладах загальної середньої освіти;
- ліцензування нових професій відповідно до сучасних вимог регіонального ринку праці;
- створення профорієнтаційних матеріалів за професіями, які користуються найбільшим попитом у регіоні;
- створення центрів професійної досконалості;
- створення навчально-практичних центрів професійного спрямування;
- модернізація освітньо-технологічного простору закладів професійної (професійно-технічної) освіти;
- створення сучасних промоційних матеріалів закладів професійної (професійно-технічної) освіти для різних цільових аудиторій.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- збільшення обсягів надання платних освітніх та інших послуг;

- підвищення відсотка працевлаштування за професією випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Розвиток системи «Освіта впродовж життя»

Мета Програми: модернізація системи освіти області, спрямованої на підвищення якості та конкурентоспроможності надання освітніх послуг в нових економічних, соціокультурних умовах, що забезпечує потреби дитини.

Основні завдання та заходи Програми:

- реалізація заходів Регіональної обласної програми «Вчитель» та Програми розвитку освітньої галузі Чернівецької області;
- задоволення освітніх потреб національних меншин;
- психологічна підтримка учасників освітнього процесу (у тому числі дітей внутрішньо переміщених осіб) в умовах війни;
- забезпечення належних санітарно-гігієнічних вимог (облаштування внутрішніх вбиралень) у закладах загальної середньої освіти;
- забезпечення опорних закладів освіти області швидкісним безперервним волоконнооптичним Інтернетом (не менше 100 мБ) у всіх територіальних громадах;
- створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю відповідно до будівельних норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» та ДБН В.2.2-3:2018 «Будинки та споруди. Заклади освіти» (облаштування прилеглої території, пандусу, доступність до дверних і відкритих прорізів, встановлення кнопки виклику, тактильних плиток, таблички Брайля, сигналізатори та ін.) у закладах освіти;
- забезпечення підвезення учасників освітнього процесу у сільській місцевості шляхом придбання шкільних автобусів;
- забезпечення дотримання вимог за організацією безпечного та якісного харчування, впровадження реформи шкільного харчування у закладах загальної середньої освіти;
- забезпечення протипожежної безпеки у закладах загальної середньої освіти;
- обладнання приміщень системою оповіщення про пожежу та управління евакуацією людей;
- забезпечення закладів освіти відеоспостереженням, кнопками тривожної сигналізації, охороною сигналізацією;
- облаштування класів безпеки у закладах освіти області;
- облаштування укриттів для учасників освітнього процесу;
- якісна та швидка освіта для молоді та їх батьків з числа внутрішньо переміщених осіб;
- підтримка внутрішньо переміщених осіб (розміщення ВПО у закладах освіти області, облаштування місць для розміщення внутрішньо переміщених осіб у закладах освіти обласного підпорядкування);
- охоплення навчанням дітей внутрішньо переміщених осіб;
- підтримка та мотивація учасників освітнього процесу (відзначення та мотивація прогресивного молодого покоління буковинців, педагогічної спільноти, виплата щомісячно стипендій дітям-сиротам).

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- збільшення частки закладів освіти, що забезпечені відеоспостереженням, кнопками тривожної сигналізації, охороною сигналізацією;
- збільшення частки учасників освітнього процесу, які забезпечені захисними спорудами цивільного захисту, у загальній кількості дітей, які навчаються в освітніх закладах області;
- зростання відсотку забезпеченості підвезення дітей до закладів освіти у сільській місцевості.

Збереження та розвиток наукового потенціалу області

Мета Програми: створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу області у сфері наукової і науково-технічної діяльності; покращення матеріально-технічної бази закладів вищої освіти для проведення вченими наукових досліджень.

Основні завдання та заходи Програми:

- створення Інститутом термоелектрики НАН і МОН України наукової діяльності термоелектричних перетворювачів різного призначення;
- стимулювання прикладних та фундаментальних наукових досліджень;
- підвищення ефективності зв'язку в системі наука-бізнес-влада;
- консолідація інтелектуального потенціалу Буковини для підтримки обороноздатності країни (виготовлення дронів для армії молодіжною корпорацією «Дрон»).

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію Програми:

- апробація результатів наукових досліджень, популяризація науково-технічної діяльності вчених області;
- публікації результатів наукових досліджень вченими області у рейтингових виданнях та монографіях;
- збільшення чисельності контингенту молодих вчених області.

2.4.2. Розвиток системи охорони здоров'я та соціального захисту

Охорона здоров'я

Мета програми: Забезпечення якості надання медичних послуг в умовах воєнного стану та зниження рівня захворюваності і смертності населення за найбільш поширеними хворобами. Забезпечення доступності медичної допомоги для постраждалих внаслідок збройної агресії росії, внутрішньо переміщених осіб, забезпечення медичної допомоги та реабілітації військовослужбовців, госпіталізованих в заклади охорони здоров'я області.

Основні завдання та заходи Програми:

- реалізація заходів державних та регіональних програм, які діють у галузі охорони здоров'я Чернівецької області;
- вдосконалення умов праці для медичного персоналу, сприяння професійній самореалізації та розвитку;
- створення єдиного медичного простору, чіткої системи профілізації закладів охорони здоров'я та науково обґрунтованого та документально підтвердженого впорядкування маршрутів пацієнтів в умовах функціонування госпітального округу;
- забезпечення економії асигнувань у результаті оптимізації закладів охорони здоров'я та покращення якості надання медичної допомоги населенню, в тому числі внутрішньо переміщеним особам;

- подальший розвиток Чернівецького госпітального округу, оптимізація мережі лікувально-профілактичних закладів області, розвиток спеціалізованої медичної допомоги;

- належне забезпечення імунопрофілактики та захисту населення від інфекційних хвороб, згідно календаря щеплень;

- забезпечення вакцинації від грипу та гострої респіраторної хвороби COVID-19 та збільшення відсотку вакцинованого населення від грипу та коронавірусу (COVID-19), у тому числі серед внутрішньо переміщених осіб;

- зменшення показника материнської смертності нижче/до середньо державного рівня;

- виявлення хворих та своєчасне обстеження на туберкульоз на ранніх стадіях;

- зменшення показника смертності та зниження показника первинного виходу на інвалідність внаслідок гострого інфаркту міокарда шляхом ширшого використання інтервенційних методів лікування (коронарографія, стентування, тромболітична терапія тощо), підвищення ефективності заходів профілактики захворювань серцево-судинної системи серед населення області;

- максимальне забезпечення лікувальними заходами всіх мешканців Чернівецької області, в тому числі внутрішньо переміщених осіб та військовослужбовців, що потребують лікування найбільш поширених форм раку, зниження смертності від злоякісних новоутворень, збільшення п'ятирічної виживаності хворих зі злоякісними новоутвореннями шляхом забезпечення створення системи безперервного надання якісних і доступних послуг з лікування і підтримки людей, які живуть з онкологічними захворюваннями, у рамках реформування системи охорони здоров'я;

- створення умов для розвитку донорства, забезпечення інфекційної безпеки донорської крові та її компонентів, впровадження сучасних технологій медичного та лабораторного оповіщення донорів як показника здоров'я донорів, спрямованих на заготівлю безпечних та якісних компонентів крові, заготівлі та зберігання крові, її компонентів, задоволення потреби населення області в якісних компонентах крові за мінімальною вартістю і максимальною безпекою, ефективністю та виконання мобілізаційних завдань Міністерства охорони здоров'я України/ДСНС/МВС/Міноборони;

- підвищення рівня надання спеціалізованої медичної допомоги хворим на гостре порушення мозкового кровообігу (ішемічні, геморагічні інсульти) та зниження летальності, тимчасової / стійкої втрати працездатності, за рахунок збільшення доступності екстреної спеціалізованої медичної допомоги (нейрохірургічне лікування, стентування, тромболітична терапія тощо),

- забезпечення хворих нефрологічного профілю необхідними медикаментами для якісного проведення гемодіалізу, поліпшення якості замісного лікування програмним гемодіалізом хворим із незворотними ураженнями нирок, зменшення показника смертності та інвалідизації пацієнтів з хронічною хворобою нирок III –IV стадії;

- розвиток трансплантації анатомічних матеріалів людини в області, створення реєстру донорів та реєстру пацієнтів з трансплантованими органами, активізація роботи щодо проведення посмертної діагностики смерті мозку шляхом розширення

мережі закладів, які можуть забезпечити умови та юридичний супровід забору органів;

- підвищення рівня надання спеціалізованої медичної допомоги хворим на розсіяний склероз, зниження тимчасової та стійкої втрати працездатності, зменшення кількості загострень та покращення якості життя за рахунок повноцінного забезпечення хворих лікарськими засобами;

- забезпечення якісною медичною допомогою внутрішньо переміщених осіб;

- працевлаштування, за наявності вакантних посад, внутрішньо переміщених медичних працівників за фахом в закладах охорони здоров'я;

- забезпечення безкоштовним та якісним зубопротезуванням військовослужбовців, учасників бойових дій;

- подальший розвиток служби екстреної медичної допомоги, встановлення нової версії спеціалізованого програмного забезпечення для взаємодії зі Службою 112;

- розвиток служби паліативної та хоспісної допомоги; покращення якості життя пацієнтів з невиліковними хворобами та їх родичів, зменшення економічних втрат при здійсненні цього догляду родичами;

- впровадження та реалізація Плану розвитку системи реабілітації та після реабілітаційної допомоги на рівні області на 2024-2025 роки;

- створення на базі ОКНП «Чернівецький обласний госпіталь ветеранів війни», ОКНП «Чернівецька лікарня швидкої медичної допомоги», ОКНП «Чернівецька обласна дитяча клінічна лікарня», КНП «Хотинська багатoproфільна лікарня інтенсивного лікування» реабілітаційних відділень;

- проведення ремонтних робіт реабілітаційних відділень на базі КНП «Сокирянська багатoproфільна лікарня», КНП «Вижницька багатoproфільна лікарня інтенсивного лікування»;

- реалізація проєкту «Recovery» та створення сучасного центру реабілітації на базі ОКНП «Чернівецький обласний госпіталь ветеранів війни»;

- реалізація проєкту USAID «Розбудова стійкої системи громадського здоров'я»;

- реалізація Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?» за ініціативою першої леді України Олени Зеленської;

- забезпечення інтеграції послуг з психічного здоров'я у службу екстреної та спеціалізованої медичної допомоги;

- розширення мережі мобільних мультидисциплінарних команд;

- будівництво, капітальний ремонт та реконструкція: ОКНП «Чернівецька обласна клінічна лікарня» (ремонт корпусів № 4, 15, 10, капітальний ремонт фасадів, інфекційного відділення, очисних споруд) та ОКНП «Чернівецька обласна дитяча клінічна лікарня» (реконструкція корпусу на вул. Руській, 205, ремонт 1-4 поверху педіатричного корпусу Б на вул. Руська, 207 А);

- завершення та введення в експлуатацію блоку променевої терапії з добудовою приміщення для розміщення лінійного прискорювача в ОКНП «Буковинський клінічний онкологічний центр»;

- виконання капітального ремонту фасаду корпусу літера «А» та літера «Б» ОКНП «Чернівецький обласний госпіталь ветеранів війни» із застосуванням енергозберігаючих технологій (утеплення зовнішніх стін);

- завершення капітального ремонту приміщень відділень 4-го та 2-го поверхів обласного комунального некомерційного підприємства «Чернівецька лікарня швидкої медичної допомоги»;

- виконання капітального ремонту загально-кардіологічного відділення №2 (2 поверх стаціонарного корпусу) ОКНП «Чернівецький обласний клінічний кардіологічний центр».

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- покращення здоров'я населення Чернівецької області, що, зокрема, оцінюється за двома показниками: кількість робочих днів, пропущених через хворобу та середня очікувана тривалість життя;

- створення єдиного медичного простору, чіткої системи профілізації закладів охорони здоров'я та науково обґрунтованого і документально підтвердженого впорядкування маршрутів пацієнтів в умовах функціонування госпітального округу;

- забезпечення показника материнської смертності на рівні не вище середнього у державі;

- зниження на 8% летальності серед хворих на гостре порушення мозкового кровообігу (ішемічні, геморагічні інсульти) та скорочення тимчасової / стійкої втрати працездатності;

- зменшення на 8% показника смертності від гострого інфаркту міокарда;

- зменшення середньої тривалості госпіталізації пацієнтів на 13%;

- зниження на 5% показника смертності від злоякісних новоутворень, збільшення п'ятирічної виживаності хворих зі злоякісними новоутвореннями, та зменшення на 10% смертності з числа вперше виявлених хворих III і IV стадії раку;

- зменшення показника смертності та інвалідизації пацієнтів з хронічною хворобою нирок III –IV стадії;

- розвиток служби паліативної та хоспісної допомоги;

- забезпечення внутрішньо переміщених осіб медикаментами згідно протоколів надання медичної допомоги для лікування соціально – значущих хвороб (ВІЛ/СНІД інфекції, туберкульоз, гепатити).

- раннє виявлення та своєчасне обстеження хворих з туберкульозом, швидка діагностика відповідно до чутливості та своєчасно розпочате лікування.

Соціальний захист та пенсійне забезпечення

Мета Програми: підвищення якості соціального захисту та обслуговування громадян у сфері пенсійного забезпечення, реалізація державної соціальної політики з метою створення соціально спроможних громад, розвитку та забезпечення доступності соціальних послуг.

Основні завдання та заходи Програми:

- забезпечення адресного та своєчасного надання усіх видів соціальної допомоги, житлових субсидій, пільг та компенсацій населенню області та внутрішньо переміщеним особам з тимчасово окупованої території України та районів, де ведуться активні бойові дії;

- забезпечення соціального захисту ветеранів, осіб з інвалідністю внаслідок війни, Захисників та Захисниць, громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

- реалізація обласної комплексної програми підтримки окремих категорій громадян «Турбота» на 2022–2024 роки, залучення благодійної допомоги для вирішення проблем для найбільш незахищених верств населення;

- надання методичної допомоги територіальним громадам області щодо визначення потреб населення у соціальних послугах, шляхів впровадження, розвитку та вдосконалення соціальних послуг, організації їх планування та надання, поліпшення якості та доступності послуг для мешканців громади;

- методичний та інформаційний супровід діяльності закладів, установ, організацій, що проводять соціальну роботу, надають соціальні послуги в територіальних громадах області;

- організація навчальних заходів для надавачів соціальних послуг, спеціалістів виконавчих органів місцевого самоврядування, які здійснюють управління системою надання соціальних послуг сім'ям та дітям; надання методичної допомоги громадам у проведенні соціальної роботи, наданні соціальних послуг;

- впровадження програми навчання та підвищення професійної компетентності/кваліфікації для працівників закладів, установ, що надають соціальні послуги у відповідній адміністративно-територіальній одиниці, фахівців із соціальної роботи, посадових осіб районних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, працівників служб у справах дітей;

- організація діяльності інтернатних установ системи соціального захисту населення;

- підтримка та інтеграція внутрішньо переміщених осіб у приймаючих громадах;

- організація оздоровлення дітей, які потребують особливої уваги та підтримки;

- реалізація плану заходів на 2023-2024 роки з ментального здоров'я та психосоціальної підтримки цивільного населення Чернівецької області;

- цільове та ефективне використання коштів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;

- здійснення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення області щодо легальної зайнятості з метою набуття страхового стажу, необхідного для призначення соціальних та пенсійних виплат;

- продовження взаємодії Головного управління Пенсійного фонду України в Чернівецькій області з місцевими органами виконавчої влади, соціальними партнерами та органами державної виконавчої служби з метою погашення заборгованості з обов'язкових платежів до Пенсійного фонду України;

- надання органам Державної податкової служби, управлінню Держпраці у Чернівецькій області, територіальним громадам та соціальним партнерам переліків роботодавців, які порушують законодавство про працю, інші законодавчі акти, в рамках вжиття заходів з легалізації заробітної плати та зайнятості населення, захисту прав застрахованих осіб;

- інформування населення щодо змін у пенсійному законодавстві та щодо залежності страхового стажу і розміру пенсії від легальної зайнятості.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- покращення соціально-побутового обслуговування осіб з інвалідністю, осіб з інвалідністю внаслідок війни, Захисників та Захисниць, внутрішньо переміщених осіб;

- підвищення рівня поінформованості населення щодо можливості отримання державних соціальних допомог, субсидій та компенсацій;
- впровадження державних стандартів соціальних послуг;
- вдосконалення механізму запобігання та протидії домашньому насильству, підвищення рівня інформованості населення щодо форм і проявів домашнього насильства, його причин і наслідків та необхідні дії осіб; ефективне реагування на факти домашнього насильства через впровадження механізму взаємодії суб'єктів, які реалізують заходи щодо запобігання та протидії домашньому насильству; надання допомоги та захисту особам, постраждалим від домашнього насильства та насильства за ознакою статі, притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності та корекція їхньої поведінки;
- забезпечення професійною соціальною підтримкою вразливих верств населення у вирішенні ними складних життєвих обставин;
- підвищення професійної компетентності/кваліфікації працівників закладів, установ, що надають соціальні послуги, фахівців із соціальної роботи, посадових осіб районних державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, працівників служб у справах дітей;
- створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;
- надання якісних соціальних послуг вразливим верствам населення;
- сприяння формуванню у суспільстві культури піклування про ментальне здоров'я;
- надання якісних послуг з оздоровлення дітям, які потребують особливої соціальної уваги та підтримки;
- удосконалення механізму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах життя суспільства та впровадження європейських стандартів рівності;
- забезпечення ефективної координації у сфері протидії торгівлі людьми;
- мобілізація власних доходів до бюджету Пенсійного фонду в сумі 6030,6 млн грн, у тому числі адміністрування яких здійснює Головне управління Пенсійного фонду України в Чернівецькій області – 28,2 млн грн. Порівняно з 2023 роком надходження власних доходів збільшаться на 4,1%, або 236,9 млн грн.
- зростання середньомісячного розміру виплати на одного пенсіонера на 13,2%, в порівнянні з 2023 роком, що становитиме 4751,04 грн;
- забезпеченість потреби на виплату пенсій та грошової допомоги власними коштами у розмірі 92,8%.

Підтримка та інтеграція внутрішньо переміщених осіб

Мета Програми: розв'язання основних проблем внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО), інших постраждалих від війни шляхом сприяння соціальної адаптації таких осіб за новим місцем проживання; надання допомоги у створенні належних умов життєдіяльності та забезпеченості їх прав, а також створення умов розвитку потенціалу і посилення спроможності ВПО у приймаючих територіальних громадах.

Основні завдання та заходи Програми:

- розміщення ВПО в комунальних закладах та поетапне розселення їх з місць компактного поселення з урахуванням критеріїв вразливості, гендерного аспекту та принципу єдності родин;

- створення організаційно-правових передумов для збільшення житлового фонду для тимчасового проживання ВПО;

- проведення ремонтно-будівельних робіт приміщень та облаштування місць для розміщення ВПО в територіальних громадах Чернівецької області, зокрема у співпраці з міжнародними організаціями;

- стимулювання розвитку підприємницької діяльності серед ВПО;

- посилення соціальної згуртованості та культури діалогу в приймаючих територіальних громадах за допомогою тематичних заходів та спільних дій;

- створення у комунальних закладах належних умов для постійного чи тимчасового проживання внутрішньо переміщених та евакуйованих осіб у зв'язку із введенням воєнного стану;

- забезпечення ВПО освітніми послугами;

- створення телеграм-каналу для соціальної підтримки ВПО, в тому числі осіб з інвалідністю, зокрема людей з порушенням зору та слуху;

- забезпечення доступу ВПО до послуг безоплатної правової вторинної допомоги;

- формування бази незайнятих об'єктів нерухомості, які за умови проведення ремонту можуть бути використані для забезпечення житлом ВПО.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- оперативне розміщення ВПО та евакуйованого населення із зони бойових дій;

- забезпечення тимчасовим житлом ВПО;

- створення належних умов для проживання ВПО;

- модернізація та оснащення закладів проживання ВПО засобами адаптації середовища, відповідно до вимог потреб осіб з інвалідністю;

- підвищення рівня самозайнятості населення;

- встановлення діалогу та порозуміння через ознайомлення з історією, звичаями та традиціями краю, а також залучення ВПО до процесу прийняття рішення у приймаючих громадах;

- надання актуальної інформації та покращення поінформованості ВПО, в тому числі осіб з інвалідністю, про місця для тимчасового розміщення та можливість отримання допомог, пільг і компенсацій;

- забезпечення можливості ВПО отримати послуги безоплатної правової вторинної допомоги.

2.4.3. Створення сприятливих умов для розвитку культури, молодіжної політики та спорту

Культурний простір

Мета Програми: підтримка закладів культури в умовах воєнного стану та надання якісних культурно-мистецьких та інформаційно-просвітницьких послуг населенню.

Основні завдання та заходи Програми:

- забезпечення виконання завдань, визначених регіональними програмами розвитку культури на 2023–2025 роки, підтримки інститутів громадянського

суспільства етнічного спрямування (національних меншин) Чернівецької області на 2024 рік, комплексною програмою охорони та збереження об'єктів культурної спадщини Чернівецької області на 2023–2025 роки;

- активне використання міжнародних донорських програм та грантів, залучення ресурсів міжнародних та регіональних фінансових інституцій;

- оптимізація мережі закладів культури області відповідно до потреб громад у якісних, доступних і сучасних культурних послугах;

- забезпечення надання якісних культурно-мистецьких та інформаційно-просвітницьких послуг населенню, в тому числі запровадження курсів/клубів із опанування української мови жителями області, зокрема внутрішньо переміщеними особами;

- здійснення заходів з облаштування безбар'єрного простору в обласних музеях;

- підготовка та проведення соціально важливих культурно-мистецьких заходів загальнодержавного та обласного рівнів;

- підтримка обдарованих митців шляхом присудження мистецьких премій;

- ідентифікація, дослідження, популяризація традиційної культури, примноження її кращих зразків і всебічне сприяння поширенню знань про нематеріальну культурну спадщину краю;

- проведення науково-пошукової та дослідницької роботи з метою виявлення, наукового вивчення, класифікації, державної реєстрації – занесення до Переліків об'єктів культурної спадщини та до Державного реєстру нерухомих пам'яток України;

- проведення постійного моніторингу об'єктів культурної спадщини на території Чернівецької області на предмет охорони та збереження, а також запобіганню руйнування об'єктів;

- недопущення загострення міжконфесійних відносин та моніторингу випадків міжконфесійного протистояння;

- організація обмінних гастролей концертно-театральних установ області, підтримка гастрольної діяльності творчих колективів за межами України;

- проведення обласного відбіркового етапу XVII Всеукраїнського фестивалю сучасної пісні та популярної музики «Червона рута»;

- відзначення 190-ої річниці з дня народження видатного буковинського письменника, громадського діяча Юрія Федьковича;

- відзначення 75-ої річниці з дня народження буковинського композитора-виконавця, Героя України, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка Володимира Івасюка;

- поповнення репертуарів обласних театральних установ кращими зразками світової та української класики, сучасного мистецтва, творами буковинських авторів, зокрема створення новорічної казки «Як козаки правду шукали», «Сільська честь» за П. Масканьї, вистави для дітей «Ріккі-Тіккі-Таві» за Р. Кіплінгом та інших;

- реалізація проєкту «Українське на екран» у територіальних громадах області;

- реалізація проєкту «Буковина Автентична».

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- збільшення кількості культурно-мистецьких заходів на 1,7%;

- збільшення кількості жителів області, в тому числі внутрішньо переміщених осіб, що братимуть участь у культурно-мистецьких заходах на 18%;
- частка дітей, охоплених заняттями в мистецьких школах, у загальній кількості учнів ЗЗСО;
- підвищення якості наданих культурно-мистецьких послуг

Розвиток спортивної інфраструктури

Мета Програми: створення сприятливих умов для розвитку фізичної культури та спорту.

Основні завдання та заходи Програми:

- створення умов для забезпечення оптимальної рухової активності різних груп населення для зміцнення здоров'я з урахуванням інтересів, здібностей та індивідуальних особливостей на локаціях, визначених програмою «Активні парки – локації здорової України»;
- проведення заходів щодо внесення об'єктів спортивної інфраструктури до єдиного електронного реєстру спортивних споруд України;
- популяризація здорового способу життя та фізичної реабілітації, а також максимальної реалізації здібностей обдарованої молоді у дитячо-юнацькому, резервному спорті, спорті вищих досягнень;
- впровадження нових сучасних видів спорту серед широких верств населення;
- організація проведення обласних та регіональних змагань з олімпійських та неолімпійських видів спорту;
- забезпечення участі членів та кандидатів в члени збірних команд України в навчально-тренувальних зборах з видів спорту;
- відзначення іменними стипендіями та грошовими винагородами кращих спортсменів та тренерів області;
- розвиток спортивної інфраструктури області, забезпечення фізичної безбар'єрності;
- забезпечення збереження діючих спортивних шкіл у територіальних громадах області;
- організаційне забезпечення функціонування та удосконалення мережі закладів фізичної культури та спорту шляхом діджиталізації;
- підтримка та розвиток олімпійського, неолімпійського, параолімпійського та дефлімпійського руху;
- створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю відповідно до будівельних норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;
- забезпечення суспільної інтеграції осіб з інвалідністю шляхом створення умов для проведення заходів фізкультурно-спортивної реабілітації;
- перехід на цифрову взаємодію між суб'єктами сфери фізичної культури і спорту.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- збереження мережі закладів фізичної культури та спорту;
- збільшення кількості осіб, що займаються всіма видами фізкультурно-оздоровчої роботи;

- збереження дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ) та шкіл вищої спортивної майстерності (ШВСМ);
- проведення на належному рівні чемпіонатів, кубків області із видів спорту та забезпечення участі спортсменів області у державних та міжнародних змаганнях.

Підтримка дітей, сімей та молоді

Мета Програми: виявлення на ранній стадії сімей, які неспроможні виконувати виховні функції, вжиття заходів для запобігання соціальному сирітству, створення належних умов для всебічного розвитку та виховання дітей, поширення форм сімейного влаштування дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, збільшення обсягів фінансування заходів щодо подолання дитячої безпритульності і бездоглядності, забезпечення житлом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

створення системи всебічної підтримки молоді, сприяння формуванню та розвитку громадської активності молоді для її самовизначення та самореалізації, підвищення її самостійності, конкурентоспроможності, забезпечення національно-патріотичного виховання, організації інформаційного простору для забезпечення розвитку молоді, залучення молоді до активної участі в соціально-політичному житті, сприяння створенню молодіжної інфраструктури, налагодження комунікації між органами державної влади та молоддю області

Основні завдання:

- підтримка розвитку сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- збереження позитивних тенденцій щодо запобігання бездоглядності та безпритульності, попередження дитячої злочинності та негативних проявів в дитячому середовищі, захист дітей від жорстокого поводження, насильства серед дітей шляхом:
 - раннього виявлення дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах й упередження виходу дітей на вулицю;
 - проведення в області профілактичних заходів «Діти вулиці», «Вокзал», рейд «Урок», виготовлення та розповсюдження буклетів на правову тематику;
 - проведення семінарів з питань попередження насильства щодо дітей та з питань профілактичної роботи з дітьми, які опинились в складних життєвих обставинах й сім'ями, в яких проживають ці діти;
- підвищення кадрового потенціалу територіальних громад як органів опіки та піклування, для чого продовжити практику проведення щомісячних семінарів-навчань з питань захисту прав дитини для фахівців із соціальної роботи, працівників служб у справах дітей, уповноважених представників із захисту прав дітей територіальних громад;
- забезпечення житлом дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на проектні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа);
- сприяння ініціативі й активності молоді в усіх сферах життєдіяльності суспільства, розширення можливості безпосередньої участі молодих людей у

формуванні й реалізації державної політики щодо вирішення соціально значимих проблем як суспільства взагалі, так і молоді зокрема;

- забезпечення виховання молодих людей на засадах патріотизму, духовності та загальнолюдських моральних цінностей;
- формування інформаційного простору для забезпечення розвитку молоді;
- забезпечення задоволення різноманітних індивідуальних освітніх потреб молоді, отримання психологічних, культурологічних та інших знань, комунікативних навичок, спеціальних умінь тощо (розвиток неформальної освіти);
- формування свідомості молоді у розумінні важливості ролі національно-патріотичного виховання в житті суспільства, вихованні нового покоління, забезпеченні суспільної стабільності;
- сприяння створенню молодіжних консультативно-дорадчих органів в об'єднаних територіальних громадах;
- сприяння розвитку мережі молодіжної інфраструктури.

Очікуваний результат:

- влаштування до сімейних форм виховання не менше 96% від загальної кількості дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- влаштування в сім'ї усиновлювачів не менше 15% від загальної кількості дітей, яким у 2024 році буде надано статус дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;
- своєчасне виявлення бездоглядних та безпритульних дітей, влаштування їх на виховання в заклади сімейного типу та соціального захисту;
- забезпечення поширення соціальної реклами та широкого висвітлення в засобах масової інформації питань соціально-правового захисту дітей, дотримуватись положень Конвенції ООН про права дитини;
- розширення мережі молодіжної інфраструктури в області;
- збільшення кількості діючих консультативно-дорадчих органів (молодіжних рад) на території області.

2.4.4. Удосконалення управління регіональним розвитком, боротьба з корупцією, розвиток громадянського суспільства та медіа

Мета Програми: створення сприятливих умов для подальшого розвитку громадянського суспільства у Чернівецькій області, підвищення ефективності комунікацій органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства; сприяння забезпеченню участі громадськості у формуванні та реалізації державної і регіональної політики, стимулювання громадської активності. Забезпечення інформаційних потреб населення області в доступі до офіційної інформації про діяльність обласної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування та широке охоплення населення зазначеною інформацією. Відкритість та прозорість обласної виконавчої влади та місцевого самоврядування, створення якісного інформаційного контенту та сприяння розвитку інформаційного простору Чернівецької області і формування книжкової культури населення, зниження рівня корупційних проявів в органах державної влади.

Основні завдання та заходи Програми:

- створення сприятливих умов розвитку громадянського суспільства, медіа, діяльності інститутів громадянського суспільства;
- підтримка ініціатив інститутів громадянського суспільства щодо вирішення завдань регіональної політики;
- підвищення професійного рівня та інституційної спроможності інститутів громадянського суспільства та органів виконавчої влади щодо використання механізмів участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики;
- висвітлення діяльності органів влади у засобах масової інформації, на наявних медіа-ресурсах та у соціальних мережах;
- організація та проведення прес-конференцій, прямих ефірів, брифінгів, прес-турів, засідань за круглим столом та виступів на радіо та телебаченні за участю керівників місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування;
- розвиток інформаційного суспільства, сприяння розвитку інформаційного простору шляхом підтримки свободи слова в регіоні та розширення участі області в наповненні національного телерадіопростору;
- захист та розвиток національного інформаційного простору. Зокрема, в рамках імплементації медіареформ йдеться про необхідність належного функціонування українських ЗМІ та сприяння їхній діяльності з метою забезпечення потреб населення в суспільно важливій інформації;
- забезпечення належного функціонування офіційного вебпорталу Чернівецької обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації);
- створення якісного новинного та презентаційного аудіовізуального контенту;
- висвітлення діяльності обласної державної адміністрації в друкованих та електронних ЗМІ, інтернет-виданнях, соціальних медіа;
- виготовлення та поширення тематичних просвітницьких та інформаційних матеріалів, зокрема, із соціальною рекламою;
- надання фінансової підтримки на видання книг місцевих авторів, журналів для дітей та юнацтва, літературно-просвітницьких журналів;
- забезпечення проведення ефективних заходів, спрямованих на запобігання корупційних проявів і мінімізацію їх негативного впливу на діяльність органів влади та органів місцевого самоврядування;
- здійснення контролю щодо стану дотримання вимог нормативно-правових актів у сфері запобігання корупції органами виконавчої влади області;
- проведення превентивно-роз'яснювальних заходів щодо практичного застосування вимог Закону України «Про запобігання корупції» для посадових осіб органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування області.

Індикатори, що будуть свідчити про реалізацію завдань Програми:

- проведення публічних консультацій, засідань громадської ради;
- збільшення кількості проєктів і програм інститутів громадянського суспільства;
- збільшення кількості семінарів, конференцій, тренінгів, круглих столів, тощо;
- збільшення кількості публікацій на офіційних веб-ресурсах облдержадміністрації (обласної військової адміністрації);
- зростання кількості книг та обсягу фінансової підтримки для випуску творів буковинських авторів, що видаються державною мовою і мовами національних меншин та придбання книг актуальної тематики;

- . зниження рівня корупційних проявів на території області;
- підвищення правової обізнаності посадових осіб органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування області щодо практичного застосування вимог Закону України «Про запобігання корупції»;
- підвищення рівня негативного ставлення до корупції у різних верств населення області.

2.5. Бюджетна політика

Мета Програми:

- збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів через розширення податкової бази та ефективне їх адміністрування;
- покращення надання освітніх, соціальних та культурних послуг шляхом цільового і ефективного витрачання бюджетних коштів.

Основні завдання та заходи:

- зміцнення фінансово-економічної основи місцевих бюджетів;
- забезпечення ефективної взаємодії місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування щодо наповнення бюджетів усіх рівнів відповідно до показників економічного розвитку території;
- підвищення рівня платіжної дисципліни та скорочення обсягів податкової заборгованості за рахунок посилення контролю за додержанням податкового законодавства, повнотою і своєчасністю сплати до бюджетів податків, зборів і інших платежів;
- забезпечення належного фінансування заходів територіальної оборони, підготовки населення до участі в русі національного спротиву та підтримки військових частин (установ);
- дотримання принципу рівних гендерних прав і можливостей під час формування бюджетних показників;
- забезпечення своєчасної та повної виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ;
- виконання взятих розпорядниками бюджетних коштів зобов'язань, виключно в межах асигнувань, затверджених кошторисами на 2024 рік;
- продовження роботи щодо погашення та недопущення збільшення обсягу простроченої кредиторської та дебіторської бюджетної заборгованості.

Кількісний критерій, що свідчить про реалізацію завдання Програми:

- збалансованість показників місцевих бюджетів;
- своєчасне та повне фінансування бюджетних видатків;
- недопущення бюджетної заборгованості з оплати праці, соціальних виплат та за спожиті бюджетними установами енергоносії;
- скорочення обсягів кредиторської та дебіторської заборгованостей місцевих бюджетів;
- зменшення податкового боргу до бюджетів усіх рівнів.

**Директор Департаменту
регіонального розвитку
обласної державної адміністрації
(обласної військової адміністрації)**

Валентин ДУНАЄВСЬКИЙ

Додаток 3.1.
до Програми економічного і соціального розвитку
Чернівецької області на 2024 рік

**Перелік
основних показників економічного і соціального розвитку Чернівецької області на 2024 рік**

Показники	Одиниця виміру	2021 рік звіт	2022 рік звіт	2023 рік очікуване	2024 рік прогноз	2024 рік прогноз у % до 2023 року
1	2	3	4	5	6	7
Валовий регіональний продукт						
Валовий регіональний продукт у цінах попереднього року	%	103,1	96,7 ¹	103,2	104,0	X
Валова додана вартість у фактичних цінах						
Всього	млн грн	50477	49921 ¹	51669	53840	X
Валова додана вартість у цінах попереднього року	%	102,8	98,9 ¹	103,5	104,2	X
Сфера реального сектору економіки						
Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) всього	млн грн	19410,8	22141,5	27285,3	30013,8	110,0
Індекс промислової продукції	%	97,3	78,6	103,9	104,0	X
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	%	112,3	59,2	185,0	106,3	X
Переробна промисловість	%	96,2	77,0	103,0	104,4	X
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	%	96,5	92,0	104,5	102,5	X
Продукція сільського господарства за всіма категоріями господарств у постійних цінах 2016 року – всього	млн грн	11170,6	10263,1	10863,9	11113,8	102,3
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва	%	109,2	91,9	105,9	102,3	X
Обсяг виробництва продукції рослинництва	млн грн	8399,9	7637,5	8300,6	8549,6	103,0
Індекс виробництва продукції рослинництва	%	116,3	90,9	108,7	103,0	X
Обсяг виробництва продукції тваринництва	млн грн	2770,7	2625,6	2563,3	2564,2	100,0
Індекс виробництва продукції тваринництва	%	92,2	94,8	97,6	100,0	X
Обсяг виконаних будівельних робіт	млн грн	1648,4	1019,7	1154,3	1315,9	114,0
Індекс будівельної продукції	%	64,1	48,2	113,2	114,0	X

Фінансові показники						
Доходи місцевих бюджетів (без трансфертів з держбюджету)	млн грн	4773,7	6366,7	7827,0	6636,5	84,8
Обсяг бюджету розвитку місцевих бюджетів	млн грн	92,3	158,9	298,8	12,6	4,2
Питома вага бюджету розвитку місцевих бюджетів у загальному обсязі місцевих бюджетів	%	1,9	2,5	3,8	0,2	X
Видатки місцевих бюджетів – всього,	млн грн	10076,2	9758,7	11770,0	10887,3	92,5
у тому числі: трансферти	млн грн	5075,3	4153,1	4731,3	4250,8	89,8
Показники рівня життя						
Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника	грн	11183	14832 ²	15900	17500	110,1
Заборгованість із виплати заробітної плати (на кінець року), всього	млн грн	3,1	4,8	10,0	5,0	X
Показники розвитку споживчого ринку						
Обсяг обороту роздрібної торгівлі (з урахуванням товарообороту юридичних і фізичних осіб – підприємців)	млн грн	22030,8	32734,3	32898,0	34082,3	103,6
Темп зростання (зниження) обороту роздрібної торгівлі (з урахуванням товарообороту юридичних і фізичних осіб – підприємців)	%	127,4	121,5	100,5	103,6	X
Інвестиційна та зовнішньоекономічна діяльність						
Обсяг освоєних капітальних інвестицій за рахунок усіх джерел фінансування:	млн грн	4289,6	3358,7	3400,0	3500,0	102,9
у відсотках до попереднього року	%	123,6	78,3	98,8	102,9	X
Обсяг прямих іноземних інвестицій, з початку інвестування	млн дол. США	63,6	54,1	52,0	53,0	101,9
у % до початку року	%	114,4	85,1	96,1	101,9	X
Абсолютний приріст (зменшення) прямих іноземних інвестицій до початку року	млн дол. США	8,0	-9,5	-2,1	1,0	X
Обсяг експорту товарів, всього	„	207,3	286,6	220,0	260,0	118,2
обсяг експорту товарів у % до попереднього року	%	123,1	138,2	76,8	118,2	X
Обсяг імпорту товарів, всього	млн дол. США	194,5	486,3	400,0	420,0	105,0
обсяг імпорту товарів у % до попереднього року	%	113,8	250,0	82,3	105,0	X
Прийняття в експлуатацію за рахунок усіх джерел фінансування житла	тис м ²	373,7	220,7	221,4	225,8	102,0

Розвиток малого і середнього підприємництва						
Кількість малих підприємств	одиниць	3869	2819	2850	2870	100,7
Кількість середніх підприємств	одиниць	220	202	203	205	100,9
Кількість малих підприємств на 10 тис. осіб наявного населення	одиниць	43	32	33	34	103,0
Кількість середніх підприємств на 10 тис. осіб наявного населення	одиниць	3	2	2	2	100,0
Кількість суб'єктів господарювання, які є платниками податків	одиниць	59027	59978	62415	63032	101,0
Надходження до бюджету від діяльності малого і середнього підприємництва	млн грн	4866,1	5557,2	6113,2	6724,5	110,0
Охорона здоров'я						
Кількість лікарняних закладів	одиниць	28	28	25	24	96,0
Кількість лікарняних ліжок у лікарняних закладах	одиниць	5784	5636	5723	5725	100,03
Кількість лікарняних ліжок у лікарняних закладах на 10 тис. населення	одиниць	64,7	63,5	64,05	64,07	100,03
Кількість амбулаторно-поліклінічних закладів	одиниць	44	44	39	38	97,4
Планова ємність амбулаторно-поліклінічних закладів, кількість відвідувань за зміну на 10 тис. населення	кількість	195,75	102,0	186,9	185,1	99,2
Кількість лікарів усіх спеціальностей без зубних лікарів на 10 тис. населення	осіб	39,9	38,9	38,9	38,0	97,7
Кількість середнього медичного персоналу на 10 тис. населення	осіб	71,8	70,0	62,9	62,5	99,4
Кількість померлих дітей віком до одного року на 1000 народжених живими	проміле	5,40	6,41	6,39	6,30	95,5
Освіта						
Заклади дошкільної освіти	одиниць	388	390	390	390	100,0
Чисельність дітей у закладах дошкільної освіти	тис.осіб	28,3	25,6	25,6	25,7	100,4
Охоплення дітей дошкільного віку закладами дошкільної освіти (від кількості дітей відповідного віку)	%	85,0	87,5	87,6	87,6	X
Заклади загальної середньої освіти на початок навчального року	одиниць	349	343	341	340	99,7
Чисельність учнів у закладах загальної середньої освіти на початок навчального року	тис.осіб	108,0	108,6	106,5	106,5	100,0
Заклади професійної (професійно-технічної освіти)	одиниць	16	16	16	16	100,0

Чисельність учнів у закладах професійної (професійно-технічної освіти)	тис.осіб	6,1	6,4	6,4	6,6	103,1
Заклади фахової передвищої освіти/заклади вищої освіти на початок навчального року	одиниць	29	28	28	28	100,0
Чисельність студентів у закладах фахової передвищої освіти/закладах вищої освіти на початок навчального року	тис.осіб	28,4	30,4	32,6	32,6	100,0
Кількість комп'ютерів у денних загальноосвітніх навчальних закладах	одиниць	12400	12603	13692	14100	103,0
Соціальний захист						
Кількість будинків-інтернатів	одиниць	6	6	6	6	100,0
Чисельність підопічних будинків-інтернатів	осіб	786	910	926	1103	119,1
Кількість територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг)	одиниць	5	5	4	4	100,0
Чисельність осіб, які отримали соціальні послуги у територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг)	осіб	12570	13466	10491	11500	109,6
Центри надання соціальних послуг	одиниць	11	15	24	27	112,5
Чисельність осіб, які отримали соціальні послуги у центрах надання соціальних послуг	осіб	6900	8574	6613	6700	101,3
Кількість будинків-інтернатів для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю	одиниць	1	1	1	1	100,0
Чисельність підопічних у будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю	осіб	126	185	169	185	109,5
Видатки бюджету на утримання будинків-інтернатів та будинку-інтернату для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю	млн грн	115,6	124,6	138,7	151,3	109,1
Кількість одержувачів допомоги на дітей згідно з Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»	тис. осіб	26,3	25,1	21,9	22,1	101,0
Видатки бюджету на надання допомоги сім'ям з дітьми	млн грн	360,3	404,27	333,68	340,0	101,1
Культура та туризм						
Бібліотеки	одиниць	369	359	359	359	100,0
Клубні заклади	одиниць	384	378	377	377	100,0
Музеї (юридичні особи)	одиниць	10	11	11	11	100,0
Туристичний збір	тис.грн	1101,4	2411,2	2950,0	3392,5	115,0
Фізкультура і спорт						
Кількість спортивних площинних споруд	одиниць	2252	2252	2252	2261	100,4

Мережа закладів фізкультури і спорту	одиниць	28	28	29	29	100,0
Кількість осіб, що займаються всіма видами фізкультурно-оздоровчої роботи	тис.осіб	63,2	62,6	63,3	63,4	100,2
Кількість дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ) та шкіл вищої спортивної майстерності (ШВСМ)	одиниць	29	29	29	29	100,0
Молодь						
Кількість діючих консультативно-дорадчих органів (молодіжних рад) на території області	одиниць	11	15	16	25	156,3
Кількість молодіжних центрів та просторів	одиниць	3	5	9	12	133,3
Пенсійне забезпечення						
Власні доходи Пенсійного фонду	млн грн	3582,6	4914,8	5793,7	6030,6	104,1
Загальна потреба в коштах на виплату пенсій та грошової допомоги	млн грн	7930,1	8969,1	10453,4	11829,7	113,2
Забезпеченість потреби на виплату пенсій та грошової допомоги власними коштами	%	72,2	89,8	92,8	85,4	X
Кількість пенсіонерів	тис.осіб	210,0	205,3	204,5	204,7	100,1
Середній розмір місячної пенсії	грн	3084,38	3580,55	4196,53	4751,04	113,2
Загальна сума боргу по внесках на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, пені та штрафних санкцій тощо на кінець року	млн грн	3,9	9,0	8,9	8,8	98,9
у тому числі: недоїмка зі сплати страхових внесків	млн грн	1,1	1,1	1,0	0,9	90,0

¹ очікувані дані.

² За розрахунковими даними Головного управління Пенсійного фонду України в Чернівецькій області.

**Директор Департаменту
регіонального розвитку
обласної державної адміністрації
(обласної військової адміністрації)**

Валентин ДУНАЄВСЬКИЙ

Додаток 3.2.
до Програми економічного і соціального
розвитку Чернівецької області на 2024 рік

**Перелік регіональних (комплексних) програм,
які діятимуть у 2024 році**

	Назва програми	Термін дії програми	Коли та яким документом затверджена
1.	Регіональна програма фінансової підтримки обласного комунального підприємства «Центр комунального майна» на 2020–2024 роки	2020-2024 роки	Рішення 38-ї сесії обласної ради VII скликання від 06.08.2020 №40-38/20
2.	Комплексна програма молодіжної політики у Чернівецькій області на 2021–2025 роки	2021-2025 роки	Рішення 2-ї сесії обласної ради VIII скликання від 30.03.2021 №20-2/21
3.	Регіональна Програма оздоровлення та відпочинку дітей Чернівецької області на 2021–2025 роки	2021-2025 роки	Рішення 2-ї сесії обласної ради VIII скликання від 30.03.2021 №21-2/21
4.	Комплексна програма «Власний дім» на 2021–2025 роки	2021-2025 роки	Рішення 2-ї сесії обласної ради VIII скликання від 30.03.2021 №11-2/21
5.	Регіональна програма щодо покращення обслуговування платників податків Чернівецької області на 2021–2025 роки	2021-2025 роки	Рішення 2-ї сесії обласної ради VIII скликання від 30.03.2021 №18-2/21
6.	Регіональна програма розвитку комунального підприємства «Дирекція з обслуговування майна спільної власності територіальних громад» на 2022–2024 роки	2022-2024 роки	Рішення 4-ї сесії обласної ради VIII скликання від 29.11.2021 №255-4/21
7.	Комплексна програма розвитку фізичної культури і спорту на 2022–2026 роки	2022-2026 роки	Рішення 5-ї сесії обласної ради VIII скликання від 16.12.2021 №323-5/21
8.	Регіональна програма запобігання дитячій бездоглядності та розвитку сімейних форм виховання на 2022-2024 роки	2022-2024 роки	Рішення 6-ї сесії обласної ради VIII скликання від 22.12.2021 №354-6/21
9.	Регіональна програма організації соціальної роботи та надання соціальних послуг в Чернівецькій області на 2022–2026 роки	2022-2026 роки	Рішення 6-ї сесії обласної ради VIII скликання від 22.12.2021 №353-6/21
10.	Обласна комплексна програма соціальної підтримки малозабезпечених верств населення «Турбота» на 2022–2024 роки	2022-2024 роки	Рішення 6-ї сесії обласної ради VIII скликання від 22.12.2021 №352-6/21
11.	Регіональна програма забезпечення проведення заходів територіальної оборони, підготовки населення до участі в русі національного спротиву та підтримки діяльності військових частин (установ) Чернівецького гарнізону в Чернівецькій області на період 2022–2024 років	2022-2024 роки	Рішення 6-ї сесії обласної ради VIII скликання від 22.12.2021 №351-6/21
12.	Комплексна програма з охорони навколишнього природного середовища «Екологія» у Чернівецькій області на 2022–2026 роки	2022-2026 роки	Рішення 9-ї сесії обласної ради VIII скликання від 29.09.2022 №24-9/22
13.	Програма державного моніторингу у галузі охорони атмосферного повітря Чернівецької зони	2022-2024 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 08.06.2022 №728-р
14.	Програма підвищення ефективності виконання повноважень органами виконавчої влади у Чернівецькій обласній державній адміністрації (обласній військовій адміністрації) на 2023–2024 роки	2023-2024 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 16.11.2022 № 1394-р
15.	Регіональна програма підтримки обласних комунальних закладів охорони здоров'я на 2023–2025 роки	2023-2025 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 12.12.2022 № 1483-р
16.	Комплексна програма розвитку малого та	2023-2024 роки	Розпорядження обласної державної

	середнього підприємництва у Чернівецькій області на 2023–2024 роки	роки	адміністрації (обласної військової адміністрації) від 12.12.2022 № 1485-р
17.	Регіональна програма розвитку культури на 2023–2025 роки	2023-2025 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 12.12.2022 № 1488-р
18.	Регіональна програма охорони та збереження об'єктів культурної спадщини Чернівецької області на 2023–2025 роки	2023-2025 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 12.12.2022 № 1489-р
19.	Комплексна програма розвитку земельних відносин у Чернівецькій області на 2023–2027 роки	2023-2027 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 19.12.2022 № 1505-р
20.	Комплексна програма підтримки розвитку сільського господарства Чернівецької області на 2023–2027 роки	2023-2027 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 26.12.2022 № 1528-р
21.	Регіональна програма забезпечення молоді житлом на 2023–2027 роки	2023-2027 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 19.01.2023 № 23-р
22.	Регіональна програма розвитку автомобільних доріг загального користування місцевого значення на 2023-2024 роки	2023-2024 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 29.03.2023 №202-р
23.	Регіональна програма профілактики правопорушень в Чернівецькій області на 2023-2025 роки	2023-2025 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 18.04.2023 №266-р
24.	Комплексна програма «Питна вода Чернівецької області на 2023–2026 роки»	2023-2026 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 02.05.2023 №317-р
25.	Регіональна програма компенсації частини процентної ставки за іпотечними кредитами окремих категорій громадян у Чернівецькій області на 2023–2025 роки	2023 – 2025 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 27.07.2023 № 662-р
26.	Комплексна програма забезпечення безпеки та стійкості критичної інфраструктури Чернівецької області на 2023–2025 роки	2023-2025 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 28.09.2023 №940-р
27.	Регіональна програма сприяння розвитку громадянського суспільства, відзначення свят державного, регіонального, місцевого значення та здійснення представницьких, інших заходів у Чернівецькій області на 2024–2027 роки	2024-2027 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 20.11.2023 № 1146-р
28.	Регіональна програма розвитку міжнародного співробітництва Чернівецької області на 2024–2026 роки	2024-2026 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 13.10.2023 № 1000-р
29.	Регіональна програма розвитку цивільного захисту, забезпечення пожежної безпеки та запобігання і реагування на надзвичайні ситуації в Чернівецькій області на 2024–2027 роки	2024-2027 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 27.11.2023 № 1187-р
30.	Регіональна програма підтримки інститутів громадянського суспільства етнічного спрямування (національних меншин) Чернівецької області на 2024 рік	2024 рік	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 27.11.2023 № 1188-р
31.	Регіональна програма національно-патріотичного виховання в Чернівецькій області на 2024 рік	2024 рік	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 27.11.2023 № 1193-р

32.	Регіональна програма забезпечення інформаційних потреб населення області на 2024–2026 роки	2024-2026 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 04.12.2023 № 1232-р
33.	Регіональна програма фінансової підтримки установи «Агенція регіонального розвитку Чернівецької області» на 2024–2027 роки	2024-2027 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 12.12.2023 № 1272-р
34.	Програма створення страхового фонду документації Чернівецької області на 2024–2026 роки	2024-2026 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 12.12.2023 № 1273-р
35.	Регіональна програма розвитку освітньої галузі Чернівецької області на 2024 рік	2024 рік	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 13.12.2023 № 1281-р
36.	Регіональна програма «Вчитель» на 2024 рік	2024 рік	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 13.12.2023 № 1282-р
37.	Комплексна програма підтримки та інтеграції внутрішньо переміщених осіб, інших постраждалих від війни на 2024 рік	2024 рік	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 14.12.2023 № 1285-р
38.	Регіональна програма соціальної підтримки Захисників і Захисниць та членів їх сімей на 2024 рік	2024 рік	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 14.12.2023 № 1286-р
39.	Комплексна програма розвитку туризму в Чернівецькій області на 2024–2025 роки	2024-2025 роки	Розпорядження обласної державної адміністрації (обласної військової адміністрації) від 19.12.2023 № 1319-р
Проекти			
40.	Програма розвитку архівної справи в Державному архіві Чернівецької області на 2024–2026 роки	2024-2027 роки	
41.	Регіональна програма щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з інвалідністю на 2024–2026 роки	2024-2026 роки	
42.	Комплексна програма просторового розвитку з розроблення (оновлення) містобудівної документації територій та ведення містобудівного кадастру Чернівецької області на 2024–2027 роки	2024-2027 роки	
43.	Регіональна програма із забезпечення повноважень щодо управління майном спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст області на 2024–2026 роки	2024-2026 роки	
44.	Програма підготовки, проведення та розвиток проекту «Пліч-о-пліч Всеукраїнські шкільні ліги» серед учнів закладів загальної середньої освіти Чернівецької області на 2024–2025 роки	2024-2025 роки	
45.	Регіональна програма фінансової підтримки та розвитку Чернівецького обласного комунального підприємства «Бальнеологічний санаторій «Брусниця» на 2024–2027 роки»	2024-2027 роки	